



Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

ERINDRINGER

nedskrevet c.1850

af

M O L L Y E L I S E T A N G

f.Fenger,

f.16/4 1807 - d.5/2 1885.



Molly Elise Tang
f. Fenger.

Til

mine Børn.

Ofte er den Tanke faldet mig ind, mine Elskede, naar I sad lyttende til mine Smaafortællinger om min Barndom og bad bestandig om mere, at samle disse Erindringer til et Hele og at overgive det til Eder som et Minde om Eders Moder, naar jeg længst er under Mulde. Om jeg vil kunne gjøre det, saa jeg med Tilfredshed kan overgive det i Eders Hænder, veed jeg ikke, om dette enkelte Menneskeliv, som det er et Led af det store Hele og burde være et Billede derpaa, om det kan fattes saaledes af Eder, det veed jeg ikke, men prøve vil jeg dog at skildre Eder hvordan jeg har levet og lidt fra mine tidligste Aar, mit Haab, min Glæde, min Kamp, min Strid, min Kummer i Verden, men fremfor alt, hvordan den Gud, hvis Trofasthed aldrig aflader, ogsaa har været den trofaste mod mig, hvorledes hans Arm aldrig har været forkortet, hvorledes han altid har lempet Byrden efter sit svage Barns Skuldre og hvorledes han har givet Glæde, Liv og Fylde af sin evige Rigdom i fuld Overflødhed til mig, Hans Navn være priset, den treenige Guds Navn være priset i al Evighed.

To og fyrgetyve Aar har jeg levet og kan end med fuld Kraft og en usædvanlig legemlig Sundhed see tilbage til det Forbigangne ogsaa med Roe til det Tilkommende. Vel veed jeg, at Menneskets Liv er som Blomsten paa Marken, der idag staar, imorgen falder, men jeg veed ogsaa, at om end denne jordiske Hytte falder, da har jeg et Huus bygget af Gud, som varer evigt, jeg veed, at hvordan end vore Skjæbner skulle krydses og omtumles paa Tidens Bølger: Han skal dog gjøre det godt Altsammen!

Mine Forældre.

- - - - -

Min første Barndom.

Forat sætte Eder ind i de Forhold, der tilhører min første Barndom, er det nødvendigt, at I kjende den Rod, hvorfra jeg er rundet og vil jeg da begynde med min fædrende Slægt. Min Bedstefader Peter Fenger var, som I veed, en Nordtydsker, født i Lübeck den 19. Oktober 1719 og en Søn af en lybsk Skipper, tidligt kom han her til Danmark, blev snart Factor i Asiatick Compagnies Tjeneste for Chinaskibet Juliane Marie, og jeg mindes endnu blandt gamle Papirer Regnskaber derfra, skrevne med en Forretningsmands Nøiagtighed og Ziirlighed. Senere blev han Grosserer i Kjøbenhavn, blev bekendt med min Bedstemoder hos hendes Svoger Grosserer Gram, giftede sig med hende og levede med hende et godt og kjærligt Ægteskab. Gud gav dem 13 Børn med hinanden. Da han havde været gift nogle Aar, kjøbte han Grev Reventlaus Gaard paa Christianshavn, indrettede her et Sæbesyde-

rie efter bedste hollandske Mønstre, saaledes at det endnu 70 Aar derefter blev anseet som det bedste i Kjøbenhavn. Han var almindelig agtet og til Beviis derpaa blev han optaget blandt Kjøbenhavns 32 Mænd. Han var i Compagnie med Etatsraad Borre, een af Tidens meest anseete Grosserere.

Min Fader var hans syvende Barn og kun 7 Aar, da Bedstefader døde, og det er derfor kun faa Erindringer jeg kan meddele Eder om ham. At han meget elskede sine Børn, beskjeftigede og legede med dem, naar hans Tiid tillod det. Saaledes mindedes de alle, at han om Søndagen satte sig selv paa Kjæphest og i Spidsen for alle Børnene gik det saa gjennem alle Stuer hele det vidtløftige Huus igjennem til stor Fryd for den jublende Flok. Hans Fortvivlelse, da en uforsigtig Amme kvalte en lille Pige ved imod meget strængt Forbud at tage hende til sig i Sengen, var i levende Erindring af Jomfru Nimb, der var vore Bedsteforældres troe Huusbestyrerinde. +)

Juleaften 1774 var han sidstegang samlet med sine Kjære. Min sl: Fader mindedes tydeligt, hvordan han stod med en lille Pidsk og skulde ramme sin Fader i Haanden, men den behændige Haand smuttede immer bort. Men neppe havde Familien sat sig tilbords for at nyde Julenadveren, før den elskede Huusfader segnede om, et apoplektisk Tilfælde var indtruffet og Klokken 11 udaandede han sit sidste Suk. Min Bedstemoder stod da ene med 11 uforsørgede Børn, men udfoldede nu sin hele Sjæls Kraft og viste at den Byrde, Gud havde lagt paa hendes Skuldre, ikke var tungere end at hun med hans Hjælp kunde bære den. Hun stod ene, thi vel havde hun en formuende Broder, den som Millionær bekjendte N. Brock, hvis Legater og øvrige Bidrag til milde Stiftelser endnu husvaler mangan Syg, trøster mangan Fattig; men N. Brock og hans Svoger havde aldrig kunnet komme tilrette, den førstes strænge Oeconomie, der vel ogsaa gik til Knaphed og smaalig Gjerrighed, og min Bedstefaders Lyst til at føre et for sin Stilling og Formue passende Huus, stemmede ikke overens, saaledes gik min Bedstefader aldrig paa Børsen, men kørte dertil med Karet med sort Tjener, hvilket nu vel kunde synes underligt, men var hjemlet i de Tidens Skik. Man kan derfor let tænke, at de Raad og den Trøst den nedbøjede Enke ved denne Leilighed kunde modtage af sin Broder, ikke var skikkede til at holde hende opret. Men hun havde en anden Støtte at holde sig til, og det var hendes christelige Tro. Imidlertid tog hun strax sine Forholdsregler: Karet og den sorte Tjener blev strax afskaffet, hun drev sit Sæbesyderie og vedblev sin Forbindelse med Etatsraad Borre paa 4 Aar, og da disse var udløbne, fornyedes Kontrakten paany. Imidlertid havde store Sorger rammet hende. Hendes ældste Søn, som var paa Borres Contoir og vel der skulde ha-

+)

Han var som sagt en Nordtydsker, men her viste han at han vidste, hvad han skyldte det Land, der havde givet ham Borgerret. Skjønndt han selv helst hørte Guds Ord i sit Modersmaal og endog var Älteste for Frederiks Kirkes tydske Menighed, saa var hans Familie aldeles dansk, hans Kone var da ogsaa en Kronjyde, og der blev aldrig hørt Tydsk i Familien. Han førte saaledes sine Handelsbøger paa Dansk, men sin egen private Conto paa Tydsk.

ve havt lidt Indseende med, hvordan det gik, var som tyveaarig Yngling gaaet paa Skøiter, faldet i en Vaage og fandtes først Dagen efter død efter en fortvivlet Nat for den arme Moder.

Om denne sørgelige Begivenhed staar endnu gamle Nimbs Fortælling i frisk Minde, hvorledes hun, da Sønnen savnedes, var gaaet paa hans Værelse, ahnet den frygtelige Sandhed, da Skøiterne fattedes, hvorledes en saakaldet engelsk Hat blev hans Ulykke idet tvende Tømmermænd, der saa hans Fare, havde kunnet redde ham, men lode det være, fordi de ansaa ham for en Englænder, der havde fornærmet ham. Omtrent i samme Aar døde min Faders ældste Søster, en smuk ung Kone paa 18 Aar, tre Maaneder efter Brylluppet med en Chinacaptain M. With (den samme ægtede omtrent 12 Aar derefter den yngre Søster, en Søn af dem er nulevende Justitsraad, Herredsfoged og Rigsdagsmand With). - Men nu kom Sorger af en anden Art. Etatsraad Borre, hvis Handelsassocie min Bedstemoder var, gik Fallit og trak naturligvis hende ind deri. Nu var gode Raad dyre, til at komme ud af denne Klemme hørte Penge, og skjøndt hun sad godt i det, kunde hun dog ikke klare for sig, uden at ruineres tillige. Hendes Broder vilde ikke have med Tingene at bestille, men meente, at der var intet andet for, end at hun realiserede sin Ejendom. Men da tilbøde 6 Kjøbmænd paa Christianshavn hende at forstrække hende med en Sum (8000 Rd.), hvormed hun klarede sig fra Boets Fordringer, og nu drev hun sin Fabrik, betalte sin Gæld og opdrog sine Børn og levede sin Tid baade agtet og elsket, og aldrig glemmer jeg det Minde, den maaske noget strænge, men retskafne og kraftige Moder havde hos sine Sønner. Det var ikke den barnlige Pietetsfølelse alene, der bevægede dem, der var en sund, gennemtænkt Agtelse forenet dermed. Hendes Rundhaandethed gjorde hende elskværdig, thi hvad hun havde, havde hun selv fortjent ved Guds Velsignelse og det holdt hende rigeligt ud.

Af disse Forældre var min Fader det 7de Barn. Den frommeste, den ædleste af sine Søsken, men uden udmærkede Evner og noget langsom, var de Tidens Lectie-Ramseri ikke skikket til at udvikle ham, saa hans Klage senere var altid, at han havde lært for lidt. Imidlertid læste han selv i sin ældre Alder og var blandt andet ikke uden Sprogtalent, skjøndt han ligesaa lidt gjorde dette som nogen anden Gave gjældende i Omgangskredsen. Da han var konfirmeret, sattes han paa Blaks & Comp. senere Eriksens Comptoir, hvor han i 8 Aar tjente en temmelig inhuman Principal, senere kom han til Suhr & Sønner, og den Forandring gjorde Epoke i hans Liv, da han her nød en Velvillie baade af hans Principal og dennes Familie, som han aldrig før havde kjendt, og som passede for hans ædle, milde Character. Fru Suhrs Adfærd imod ham mindedes han alle sine Dage med Kjærlighed og Taknemmelighed, og de Aar, han tilbragte der, var som Glands-punktet i hans Ungdomsliv. - Eders Bedstefader deeltog gjerne i Ungdommens Fornøielser, men altid til Maade, han dansede gerne og smukt, gjorde smaa Skovture tilfods og tilvogns. 1796 blev den dalevende ældste Broder R. Fenger forlovet med Jomfru H. Meinert og ved denne Forlovelses Deklaration og Familiens gjensidige Bekjendtskab saae Eders Bedstefader førstegang Eders

Bedstemoder, en dengang blomstrende livlig Pige paa 16 Aar, - men han var kun Pakhusforvalter hos Blaks Enke & Comp., og der var ikke Udsigter i det Øjeblik, saa han vilde eller kunde byde hende sin Haand, skjøndt der var stor Attraa til at følge Broderens Exempel. 1798 døde en ældre Broder, som var bestemt til at tage Familiegaarden i Besiddelse, og som bestyrede Moderens Comptoirforretninger, og Eders Bedstefader fulgte i den afdøde Broders Sted. (Denne Broder Nicolaj Ernst Fenger var Gjenstand for Eders Bedstefaders inderligste Kjærlighed og Agtelse; han var en brav Mand, retskaffen og punktlig, og min Fader sagde ofte, "er jeg bleven en brav Karl, saa er det Nicolajs Skyld".) Dette forandrede hans Udsigter, imidlertid gik Tiden. Først 1804, da han selv var 36 Aar gammel, friede han til Eders Bedstemoder, og 2 Aar efter den 18de Juni 1806 blev hun hans Kone, men før jeg gaar videre, maa I høre om min Moders Slægt og dens Oprindelse.

Min Morfader Andreas Evald Meinert (beslægtet med Digteren Evald og fra dette Slægtskab Navnet) var en Friser, hvis Fader var Skipper og som blev opdraget i Conferentsraad Prætorius' Hus, hvor han led meget af denne haarde, lunefulde Slægtning. Han studerede ikke, men gik, hvad man da kaldte Kammervejen, og maatte sin Ungdom kjæmpe med trange Kaar, til han blev ansat i Rentekammeret. Hvad der forøgede hans Besværlighed var en Kaution, han havde indgaaet for en Ven, som bedrog ham og Betalingen af denne Summa kunde ikke præsteres, uden Afsavn af meget i mange og i de muntreste Ungdomsaar. Omsider blev han kjendt i Grosserer Noes Huus, hvor den 19aarige vævre, livlige og særdeles smukke Datter fængslede ham. Ikke aldeles uden Vanskelighed samtykkedes i denne Forbindelse, thi Forældrene var Hernhutter og skjøndt A.E.Meinert var en alvorlig Christen, var det dog Forældrenes Ønske, at Datteren havde forbundet sig med et Medlem af denne Menighed.

Grosserer Ch.Iver Noe var en Vestjyde fra Ringkjøbing, hans Fader Iver Noe var fra Noe Sogn, deraf Navnet. Hans Kone Marthe Bjerggaard fra Nørre Vinkel ved Lemvig, hvor Moderen, en alvorlig kraftig Kone, havde henlevet sin meste Tid som Enke holdt (Nørre Vinkel er en lille Avlsgaard) begge sine Sønner til Studeringen. (De døde som Præster i Norge) og opdragede Døttrene til Gudsfrygt, Arbejdsomhed og Tarvelighed. Det var i den Tid den Hernhuttiske Menighed rejste om i Jylland og gjorde Proselyter. Og den Kjærlighedsaand, der bandt Medlemmerne indbyrdes, drog Eders Tipoldemoder til at lade sig optage i Menigheden Moderen havde intet derimod og viste altid Velvillighed imod Menighedens Udsendinge, skjøndt hun for sit Vedkommende ikke yndede dem eller vilde optages i Menigheden. Dette Træk af Tolerance er ellers ikke uden Interesse i den saa højst intolerante Tid Grosserer Noe var først Kjøbmand i Ringkjøbing. 1753 blev han gift med Marthe Bjerggaard, dengang 30 Aar gammel. De var højst forskellige Mennesker, men i deres religiøse Anskuelse stemmede de overens og levede derfor godt med hinanden. Deres eneste Barn Maren Kirstine, født 1755, var en munter livlig Pige, mest lig efter Faderen, men som ved den blide, overbærende Moder

fik en, efter de Tider, ualmindelig Frihed, dog altid indenfor den højeste Sømmeligheds Grændser.

1761 købte Noe en Bryggergaard paa Christianshavn i Kjøbenhavn, da han var kjed af Handelen i Ringkjøbing, der dengang ikke kunde drives uden Smugleri, og her boede han til sin Dødsdag i Aaret 1799. Den livlige Pige var imidlertid Bryggergaarden snart en altfor trang Verden og Beileren var derfor hende meget velkommen og Datterens Ønske og Villie overvandt som sædvanlig Forældrenes Betæneligheder.

Meinert blev snart Noe en kjær Svigersøn, de gik i Compagnie med hverandre, han var desuden først Secretair, siden Commiteret i Rentekammeret og blev siden Kammeraad. Af disse Forældre var min Moder den fjerde Datter. Min Bedstemoder var en rask, driftig, overordentlig dygtig Huusmoder, der af sine Børn og Undergivne fordrede samme Orden og Nøilagtighed som hun selv, og de lærte tidligt, at de ikke var til i Verden for at være Stadsdamer. Med Underviisningen befattede hun sig ikke, og skjøndt Faderen var en Mand, hvem denne Sag laae meget paa Hjerterte og som derfor gjorde alt, hvad han kunde gjøre ved at skaffe Lærere i forskjellige Fag, saa kunde han for hans mange Forretningers Skyld ikke have synderlig Tilsyn dermed, og det gik derfor som Lysten og Evnerne vare. Min Moder var opvakt, havde god Hukommelse, saa Lexierne trykkede hende ikke synderlig, og hun fortalte tidt, hvorledes hun med inderlig Glæde kastede Bøgerne i Bogkassen Lørdag Eftermiddag og gik saa ud paa Vesterbro, hvor en yngre svag Søster var en Sommer for at bruge Bade i Kallebodstrand, var hos hende Søndag over uden at tænke paa den tilstundende Mandag. Men saa gjaldt det at komme saa tidlig hjem Mandag Morgen, at Lexien kunde blive lidt gjennemseet, meer var ei nødvendig, men mødtes Læreren ved Børsen, saa saae det galt ud, men det skete sjelden.

Hos den blide Bedstemoder havde Børnene (de bleve 12) den Trøst og Glæde, som de hos den strængere Moder undertiden kunde savne, og hendes fromme, christelige Sind lagde en Sæd hos Børnene, der ikke forgik trods Tidens Storme, som Slutningen af forrige og Begyndelsen af dette førte med sig. Blandt alle Søstrene hængte min Moders Hjerterte meest ved Eders Grandmama, og skjøndt de tidlig skiltes ad - Eders Grandmama blev gift, da min Moder var 18 Aar gammel, og kom her til Vosborg, og deres forskellige Livsforhold udviklede dem paa en aldeles forskjellig Maade, saa bevarede min Moder sit trofaste Venskab for Eders Grandmama til sin Dødsstund. At Livets Sorger ikke var hende ubekjendte i Hjemmet, kan I vel begribe, saa meget mere som af hendes syv Brødre de fem døde tidlig og deraf to paa 11 og 13 Aar druknede ved Uforsigtighed, da Forældrene vare paa en Gaard, de havde paa Landet. Min Moder var from, venlig, naturlig, munter og livsglad, hendes Vrede var en mild Bedrøvelse, Søskenene elskede hende oprigtig. Af alle hendes Sødskende havde hun vel mindst af en vis Gave til at see det Comiske ved enhver Ting og gjøre sig lystig derover, maaskee ogsaa fordi hun tidlig indsaa, som hun selv sagde, det Farlige i denne Gave og Ingen nødigere end hun vilde bedrøve eller forurette nogen Menneskesjæl. Hun fortalte

saaledes, at hun engang i Selskab med en Dame, der var Mester i den Kunst, blev tiltalt af samme Dame med "Du er min Tro god" og dette slog hende, saa hun blev meget forsigtig i den Henseende.

Følelse for det Gode, det Skjønne i enhver Retning var hende naturlig. Hun var en ypperlig Forelæserinde, men egentlig et poetisk Gemyt, hvis sande Liv er i Billedverdenen, og i den virkelige kun, forsaavidt hiin afspejler sig i denne, var hun ikke.

Den anden September 1804 forlovedes hun med min Fader i hendes 26de Aar, min Fader var næsten 37, og skjøndt ingen lidenskabelig Tilbøielighed bevægede hende til at give ham sin Haand, havde hun saa megen Godhed for ham, saa megen sand Agtelse for hans Bestandighed, at hun som min Farbroder udtrykte sig ved hendes Død, var ham "en troe Livskammerat".

Skjøndt min Fader kun bestyrede Tingene for sin Moder, var Sæbesyderiet og den tilhørende Familiegaard ham tilkjennte ved en Slags Disposition, og da Forældrene fandt, at det ikke var for tidlig at komme i huuslig Stilling, blev der lagt til fra begge Sider og den 18de Juni 1806 stod deres Bryllup, som det da brugtes i al Stilhed hos den ældre Broder Præsten Fenger, der i Forældrenes og Familiens Overværelse viede dem i sin Stue. Skjønt det ikke var just trange Kaar, mine Forældre havde i de første Aar, vare de dog tarvelige, især da en vis Anstand skulde holdes vedlige. Saaledes et temmelig brillant Udstyr, Sal, Dagligstue, Entreværelse og Sovekammer paa Børnehustorvet paa Christianshavn. Min Fader havde som meldt sit Comptoir og sine Forretninger i den gamle Familiegaard Nr. 55 i Strandgade.

Snart mærkede min Moder at hun og min Fader ikke længe skulde være ene; den første Vinter gik med Frygt og Forhaabninger, indtil jeg den 16de April 1807 Kl. 10 Minutter efter Midnat saae førstegang denne Verdens Lys. Hvor var det Moderhjerter ømt, som jeg snart hvilede ved baade Nat og Dag, hvor passede, hvor pleiede hun mig, hun havde liden eller ingen Hjælp: hvor kjærlig saae min Fader til sin "lille Tøs". Dog jeg skal sige mig fri for at huske det. Ligesaa lidt kan jeg mindes den første store Begivenhed, der indtraf i min Levetid: Kjøbenhavns Bombardement 1807. Jeg veed kun, at min Moder redte paa sit Salstæppe til huusvilde Familier, veed kun, at den ene Familie kom efter den anden til os som det frie Sted, at Jfr. Ramus, Bestyrerinde for Døtreskolen, der var ovenpaa, kom ned og fortalte, hvordan Engelskmændene uhindrede uden Modstand indsluttede Byen og at min Fader da, sønderknuust over sit ulykkelige Fædrelands Skjæbne, udbrød hulkende "vi er solgt". Alt dette er jeg naturligviis frie for at mindes. Min første Erindring er et meget oplyst Værelse og saa forekommer mig nogle Lys, vel dem, min Moder viiste mig, naar de i Tusmørket kom frem eet efter andet i Tugthuset, hvis store, nu afbrændte, Bygning laae paa den anden Side af Torvet. Det var alt-saa de stakkels Fangers og Forbryderes tarvelige Lys, der straaledede ind i min Barnesjæl. Det forekommer mig end, som jeg kunde høre min fromme, taalmodige Moder sige "see, see". At min Moder havde mig med sig, naar hun gik til sine Forældre og Svigermoder, falder af sig selv og ved denne idelige Opmærksomhed blev jeg

maaskee et temmelig tidligt udviklet Barn. Alt det følgende Aar skulde jeg føle Verdens Gjenvordigheder, idet min Moder den 5te Nov. 1808 gav mig en Søster - men fik Barselfeber, der gik over til Nervefeber, hvorefter Mælken satte sig som en Knude i Maven. En Amme blev antaget til det spæde Barn, og paa Ammers Maneer var jeg hende en Torn i Øiet, saa jeg under min Moders lange Sygeleile, gik i det øde Huus som for Lud og koldt Vand. Min Bedstemoder kom vel hver Dag at see til min Moder og arrangere Huset, men hun havde selv Huus at passe, og desuden faaet hvad man kalder Edder (slem Bullenskab) i Haanden. Altsaa jeg maatte skytte mig selv. Min Moder kom vel efter et Par Maaneder op, men var saa uendelig svag og elendig, at det var aldeles umuligt, at hun kunde tumle og underholde et Barn i andet Aar. Jeg erindrer tydeligt engang, det var vel først paa Sommeren, den næste boede vi ei der længere, hvor ulykkelig og forladt jeg følte mig, medens Moder laae syg. Saa gik jeg i Kjøkkenet, men der hængte nogle tørre Flynder paa Væggen, og dem var jeg bange for, saa tridsede jeg ind i et lille Kammer, der var Pige- og Barnekammer, og der gyntede Ammen ad mig. Jeg listede mig dagjennem Dagligstuen, Salen, ind til Sovekammeret, hvor min kjære Moder laae, men ak, der sad min Onkel, Frederik VI's Livlæge, ved hendes Seng, han sagde et Spøg til mig, men ham var jeg bange for, og løb jeg grædende ned og satte mig paa et højt Dørtræ mellem Salen og Dagligstuen og græd med den fulde Følelse af, at jeg var forladt. Paa samme Tid døde min Moders Fader 16. Mai 1809, og jeg mindes tydelig da han laae Liig og den store Psalmebog under hans Hage og den sidste Søndag han levede, at hans Kone gav ham Medicin. Min Moder gik og laae tilsengs mellem hverandre. At min Søster var den uskyldige Aarsag til denne bedrøvelige Forandring for mig, maa vel have forekommet mig, og jeg husker tydelig, at jeg engang, Ammen ledede hende paa Gulvet gik til hende og gav hende et Slag paa Munden, ja, jeg kan see hende græde i den lille røde Kjole derover. Jeg fik da Skjænd, som sved og tyede til min syge Moder, der sad i Stuen, men fik ikke bedre Trøst af hende, og da Barnet siden efter, knapt $\frac{3}{4}$ Aar gammel, døde, laae dette Slag mig i alle min Barndoms Aar centnertungt paa Samvittigheden, men jeg fik det jo ogsaa naturligtviis at høre, at jeg ikke havde været god imod hende. At min Søster blev begravet, mindes jeg tydelig, og seer jeg endnu, hvorledes de sorte Mænd, der, da de alle vare Venner og Slægtninge, dog ikke forekom mig saa uhyggelige, bare den lille Kiste ned i det meinertske Familie Capel under Frederiks tyske Kirke paa Christianshavn. 1809 om Efteraaret flyttede mine Forældre fra den store triste Leilighed paa Børnehuustorvet til en mindre men muntrere i Torvegaden, og min Moder, som havde meent her at skulle tilbringe den meeste Tid i Sengen, hvorfor hun lod sin Seng sætte i Dagligstuen, blev her lidt efter lidt bedre. Jeg derimod prøvede her Verden paa en anden Maade, idet jeg blev noget sygelig, og jeg erindrer tydelig, at jeg flere Gange laae tilsengs, havde ondt i Øinene og blev som Reconvalescent baaret om til Grandmama indsvøbt i en grøn Damaskes Slobrok, saa jeg hverken kunde see Sol eller Maane, og min glade Følelse, da Moder en Dag sagde: troer du ikke nok, du idag kan gaa om til Grand-

mama ved min Haand? Her kan jeg ogsaa mindes engang at have faaet Hug, men ei hvorfor, men at det var vel fortjent, tvivler jeg aldeles ikke paa, thi Moder var saa mild og from, ihvorvel hun heller ikke skaanedes for velfortjent Revselse med Haand, men dog meest med Miner. Imidlertid gik dette heller ikke tit paa, jeg lærte snart at see, naar det milde fromme Aasyn formørkedes af Bedrøvelse eller Misfornøjelse med mig; og hvilket Barn kunde være glad, naar en saadan Moder var bedrøvet over dets Opførsel. Imidlertid skred Aaret 1810 og jeg har i dette Tidspunkt kun at antyde, at næsten det halve af min Tid gik hos Grandmama, hvor min Moder var hver Eftermiddag og at man der med megen Kjærlighed behandlede den lille Pige, baade den gamle, ellers strenge Kone, den rare Tante Dorthe og begge Onklerne, dengang unge Mennesker. Blandt mine Veninder var ogsaa Jomfru Mariane Charlotte Carstensen, siden hendes Faders Død 1807 i hendes 13de Aar, Pleiebarn i min Bedstemoders Huus. Jeg glemmer aldrig hendes Godhed imod mig. Til Farmoder kom vi hver anden Søndag og hver Fredag, men hende kan jeg kun huske siddende i sin Lænestol eller liggende paa Sophaen, eftersom hendes Befindende var, og hvorom det var følte jeg mig bedre tilpas hos Grandmama end i den større, mere selskabelige Kreds hos Farmoder, selv om jeg ogsaa der modtog megen Kjærlighed. Imidlertid var jeg knap 4 Aar, da min Farmoder 71 Aar gammel og meget affældig døde i Januar 1811. Hele Familien var samlet ved min Farmoders Død, baade Store og Smaa, og jeg ogsaa. At jeg ikke kunde føle nogen Vemod ved den Gamles Bortgang er jo naturligt. Jeg kan dog huske adskilligt, der sagdes i den Anledning, om Vinen, hvormed man vilde lædske den døde, men som hun ikke kunde synke, ogsaa mindes jeg, at een af mine ældre Fætttere vilde gjøre mig mit Tab tydeligt og sagde mig, at nu kunde jeg ikke mere komme her og faa Caffé og andet (han holder meget af Caffé, tænkte jeg). Imidlertid blev denne min Bedstemoders Død Anledning til, at en anden Epoche i mit Liv indtraadte, idet min Fader overtog Familiegaarden med Sæbesyderiet til en for de Tider meget moderat Priis, og alt i Foraaret 1811 flyttede mine Forældre ind i

Den gamle Gaard.

Jeg har ofte, mine Elskede, talt med Eder om dette for mig fortryllende Sted med dets gammeldags og ved Fædrenes Minder patriarchalske Udseende. Beliggende i den øverste Ende af Strandgade, kun en Gaard imellem den og Frederiks tyske Kirke med Facader baade til Strand- og Kongensgade og den store Have, der ved Kongensgade stødte op til den forrige Præstebolig ved Frederikskirken, der senere solgtes til Borgerdydskolen paa Christianshavn. Denne Gaard havde min Farfader 1762 kjøbt af Grev Reventlau, og den benævnes i gamle Skjøder "en Hofvetgaard", som den jo med Have, stor Gaardsplads og Bygninger til to Gader indtager et betydeligt større Areal end de fleste andre kjøbenhavnske Gaarde. Før Greve Reventlau havde en Baron Lehn til Hvidkilde eiet den og hos ham havde vor berømte Tordenskjold boet i øverste Etage, hvor den 18 Alen lange 12 Alen brede Sal var. Da min Fader i Aaret 1818 inddeelte denne Sal i to Værelser og gjorde flere nødvendige Forandringer, blev Panelet ved Vinduet opbrudt, og man saae derunder i den røde Muur bemalet med Snirkler og Figurer fra Begyndelsen af -

Erindringer af mit Liv.

For nogen Tid siden gav jeg Eder mine kjære Venner en lille Skitse af mine første Erindringer, og jeg har tænkt Tid efter anden, naar jeg var stemt dertil, at fremstille nogle af de følgende for Eder og med de Personligheder, de indeholder, saaledes som jeg dengang og senere har opfattet dem. Mange af disse ere længst henfarne, og om faa Aar vil maaske Ingen mere i Verden kunne fortælle noget om dem. Tidens rullende Bølge vil bortviske endog de sidste Spor, der i Erindringen endnu er tilbage af dem, ligesom den om føie Tid vil gjøre det samme ved os selv. Det er, skulde man synes, en trøstesløs Tanke at begynde sine Historier med, at det Enkelte aldeles om føie Tid forsvinder i det Hele, dersom vi ei vidste, at der er den der sørger ligesaa godt for hver enkelt Menneskesjæl som for det store Hele og at om end alverden glemmer os, saa glemmer Gud os dog ikke.

Den Begivenhed, der efter min Søsters Fødsel og Død, først gjorde Epoche i mit Barneliv, var min Farmoders Død i Januar 1811, da jeg var $3 \frac{3}{4}$ Aar gammel. Om denne Bedstemoder har jeg kun meget dunkle Erindringer, som, hvad hendes Ansigtstræk angaar, vel hidrører fra et Portrait, som min Faders Søster havde, og som senere min Farbroder, afdøde Conferentsraad Fenger, lod afcopiere; thi hun var i de sidste Aar meget affældig og laae mest tilsengs skjønt hun kun var i sit 74 Aar, der vel havde sin Grund i en Skade i Ryggen, hun som halvvoxen Pige havde faaet ved at bære en Dyresteg ind, der var hende for tung. Denne Skade kom dog først tilsyne, da hun havde faaet sit syvende Barn men tog siden saaledes til, at min Moder kun havde kjendt hende som en aldeles krumbøjet lille Kone. Men dygtig havde hun været og med Mandskraft styret sit store Huusvæsen siden hun 1774 Juleaften ved et apoplektisk Tilfælde berøvedes sin Mand og de 11 uforsørgede Børn deres Fader. Hun var meget gjæstfri og førte et behageligt Huus, hvor Alle var velkomne, og jeg hørte hende ofte omtale med Kjærlighed og Ærbødighed af Fremmede i min Barndom ikke at tale om at flere af Sønnerne omtalte hende som den første Quinde i Verden, om de end stundom følte sig trykkede ved hendes Bestemthed. Men af alt dette kan jeg intet huske. Kun at det var rart at komme ned til Farmøer som det hed at gaae i Haven, at der var et vist Tryllerie ved, naar Døren til et uhyre Skab i Væggen i Spisestuen aabnede sig, især naar der gik Sukkergodt ud deraf. Maaskee var det kun eengang og da et Stykke Morcel; men denne Ambrosia gjorde uudslettelig Indtryk paa mig. Forresten var samme Spisestue til lige hendes Sovekammer, idetmindste en tidlang, og vist er det, at hun døde der. De Gamle gjorde nemlig ikke Brug af deres Værelser som vi, de havde gjerne 3 á 4 staaende til Stads og saa byggede og boede de i Forældrenes Sovekammer. Her var dog to Værelser ved Siden af hinanden til almindelig Brug hvilket ellers var en Sjældenhed. Ogsaa kan jeg mindes, at hun blev kysset paa Haanden, naar man kom og gik. Ja mine unge Venner den Tids Sæd var nu saaledes. I kan vel ikke lade være at smile ved disse mange Haandkys som den

Tid endnu og end mere i Eders Bedsteforældres Barndom gik rundt, da Børn og Tjenestefolk exerceredes i denne Maneuvre, jeg vil nu ei tale om Herrerne, der kyssede Damer paa Haanden som en almindelig Hilsen. Denne Skik fik vel sit Naadestød i den franske Revolution, men Afskaffelsen kom først senere til os og senest i de Familier, som holdt mest paa det Gamle. Jeg kalder det en Maneuvre, fordi jeg ialmindelighed finder det latterligt og upassende ikke at tale om en Plage til daglig Brug. Hvad om jeg og I hvergang vi kom ud i Kjøkkenet skulde kyskes paa Haanden af Karle og Piger, vilde det ikke være frygtelig at skulle lægge Haand dertil. Vi have nok af gl.Søren. At der imidlertid er noget ridderligt i den Maade at udtrykke sin Ærbødighed og Hengivenhed og Taknæmmelighed paa er vist, og at et Barn gjerne kysser sine Bedsteforældres Haand veed jeg af Erfaring, ja det er mig en Glæde, at jeg veed, at jeg har gjort det. Men dette som alt andet til Tid og Sted.

Jeg yttrede sidst, at min Bedstemoders Død gjorde Epoche i mit Liv, idet nemlig min Fader derefter, ifølge en Overenskomst mellem hans Søskende modtog sin Moders Gaard med Sæbesyderiet for den dengang moderate Sum af 30,000 Rdl. Dog benyttede han for sig og Familie kun den beskedne Bolig i Sidehuset, medens de tvende mere herskabelige Lejligheder i Forhuset beboedes, den øverste, af min Faders Søster, der var Enke efter Skibscaptain Mourits With og den nederste, hvor min Farmoders Stadsværelser havde været, blev indrettet til min ældste levende Farbroder der var Præst ved Christianshavns Kirke og gift med min Moders ældste Søster. De boede begge frit, Tante With til sin Død 1818 og Onkel Rasmus til han blev Sognepræst 27. I April 1811 flyttede altsaa mine Forældre ned i den gamle Familiegaard, og det var ret et Sted for et Barn, den store rummelige Gaardsplads, med de smukke Valdøddetræer, den i Kjøbenhavn store Have med de dejlige gamle Frugttræer. Ja det var et fortryllende Syn, saaledes som det staaer for mig, fra hvert Foraar jeg der har levet, naar alle disse Træer farvedes røde af Blomster og Pindselillierne i alle Blomsterbeddene, Kirke-taarnet bagved og den blaa Himmel ovenover og saa de velsignede mange Kroge i den gamle Gaard ligefra det øverste Bagloft, hvor Snedkerne stode, og til Kulgruben, Leergruben og Fyrkjælderens; ikke at tale om Kogehuset med den store Kjedel der kunde tage 40 Tdr.Sæbe, Vægten indenfor Døren, hvor Foustagene bleve veiede, og hvor de Smaa ogsaa kunde blive veiede, Mesterens Kammer ved Siden af Kogehuset, hvor man blev vel modtagen af den gamle Fyr, der vel til daglig Brug var noget gnaven, hvilket mine Fætttere fik at merke, naar de kom ham for nær; thi naar han kogte, taalte han os ikke, hvilket vi rigtignok fandt urimelig, men som forresten var aldeles i sin Orden og efter min Faders Befaling, der var bange at Børnene paa een eller anden Maade skulle komme til Skade. Ludværket var os nu et aldeles forbudt Sted, og det var derfor med en vis Stolthed, at jeg gik derigennem ved min Faders Haand og skottede til de frygtelige Baller ved Siderne i Gulvet, hvor man sagde, at Døden lurede. - Imidlertid var jeg blevet sygelig og det hæmmede min Glæde betydelig. Jeg skulde pakkes ind, tages iagt for Aftenluften og andre slige pinagtige Ting. Det foraar-

sagede mig en besynderlig pinlig Følelse, naar andre spurgte, hvorledes jeg havde det, og enhver Spøg i den Retning lød for mig som den frygteligste Forhaanelse.

At mine Fætttere drillede mig, kaldte mig et Pjevs, naar de slog for haardt, og jeg græd, hjalp ikke paa mig, dæmpede ikke min Ømfindtlighed og Stolthed, men derimod tyede jeg til min Moder og den Kreds, jeg siden skal omtale, hvem jeg kun kan mindes med levende Taknemmelighed. Det var just ikke, fordi jeg foragtede mine Fættteres Leg; jeg var inderlig lykkelig ved at kunne, naar jeg fik Lov dertil, dele den; især var Ferdinand Fengers Røverlege noget ganske fortræffeligt. Han var nemlig en stor Læsehest og gjennemsled den ene Røverroman efter den anden, og disses mest glimrende Scener bleve siden udførte i Haven af ham selv, hans yngre Broder og jeg, der i Alder var midt imellem dem. Det var især denne yngre Broder, der var min stadige Legekammerat, og da vi begge endnu ei gik i Skole, nøde vi flere Somre den gyldne Frihed, som jeg for mit Vedkommende levende erkjendte og gruede for den Tid, da jeg skulde i Døttreskolen for hvis Gouvernante Jfr. Ramus jeg havde en aparte Rædsel. Jeg havde hvad man kalder et godt Hoved, det vil sige, jeg lærte meget hurtigt og lærte ogsaa gjerne, da det gik med lidt Ulejlighed, og havde man sagt mig, at jeg skulde havt privat Information, vilde jeg været meget glad, men at gaae i Skole see alle disse fremmede Ansigter, besynderlig nok det var mest Elevernes jeg frygtede, det var en forfærdende Tanke. Men før jeg kommer til denne 3die Epoche af mit Liv, maa jeg først beskrive de Personligheder i min Familie som omgave min Barndomstid, men dertil ville vi komme næste Gang.

Naar jeg mine kjere Børn skal beskrive Eder de Personligheder, der omgave min Barndom og Ungdom, og som indvirkede paa mit Liv, da maa jeg først standse ved min Mormoder, eller som hun altid kaldtes "Grandmama" til Forskel fra min Faders Moder, der altid benævnedes Farmøer. Grandmama var fød 52 Aar før jeg og alt-saa har jeg kun Mindet af den ældre Kone, men dette er et meget livligt og behageligt Billede. En lille fiin Skikkelse, nydelige Fødder med de altid kridhvide Strømper, de raske altid lette Bevægelser, de noget store Hænder ikke af Naturen, men dels havde Gigt og dels hendes store Dygtighed, der aldrig tillod hende at spare dem, berøvet dem det Udseende og den Blødhed, som ellers en Kones Hænder i hendes Stilling har, det livlige regelret smukke Ansigt med de blonde Haar, der dog snart blegedes af Tiden, den altid travle Virksomhed den store Nøiagtighed i Alt, hvad der var under hendes Omraade. De altid opryddede Stuer. Kort sagt man saae hendes Dygtighed overalt, men hun beherskede ogsaa sin Kreds, og det var ikke altid, at hendes Aag var let at bære, skjøndt der var ærlig Kjerlighed i hendes Hjerte. Men skal I ret forstaae denne Kvinde som jeg er glad og taknemmelig over at turde kalde Bedstemoder, saa maa jeg først fortælle Eder af hvad Rod hun var rundet og om hendes Ungdomsliv.

Hendes Fader var Christen Iver Noe, Kjøbmand i Ringkjøbing, og hendes Moder Marthe Bjerggaard fra Nørre Vinkel ved Lemvig. Faderen var en dygtig Mand maaske noget streng mod sine Husfolk, hvor-

af de dygtige dog holdt af ham, saaledes var Eders Oldefader Peder Tang i Lære hos ham, og de kunde godt forstaae hinanden og holdt altid af hverandre, derfor kom ogsaa Eders Bedstefader Niels Kjer Tang i Huset hos Grandmama Meinert, da han skulde være Student, og det var den gamle en stor Glæde, da Sønnen senere blev gift med Eders Bedstemoder. Jeg vil her fortælle en Historie, som minder om, hvor godt Christen Iver Noe og hans Boddreng Peder Tang forstod hinanden.

En Dag kom Byens Borgemester ind til Noe og sagde: Min kjære Noe, hvad er det dog for en Viin, De har sendt mig, den er langt fra saa god, som den pleier at være, den maa De endelig bytte mig. Strax kalder han ad P.Tang og siger: Din Slyngel hvor kunde det falde Dig ind at give Borgemesteren af den ringeste Tøn-de, gaae strax ned og byt Viinen. P.Tang fjerner sig strax med Flaskerne, kommer igjen med andre. Borgemesteren og hans Bud forlade Huset tilfredse, og Dagen efter kommer Borgemesteren igjen og takker for den gode Viin, der var aldeles til hans Tilfredshed. Men i Kjøbmandens Eie var kun Et og det samme Fad Viin, der altsaa blev god og slet efter som man havde Mening om den. Det var ikke med enhver Dreng man uden Varsel kunde opføre en saadan Comoedie, men de vare begge joviale og denne Spøg glædede dem begge lige meget.

Man kunde maaske kalde det Bedrag, men det var dog kun lidt Gjækkeri med den indbildte Viinkjender, thi Varernes Priis var den samme, enten saa Borgemesteren bildte sig ind, at det var af den bedre eller af den ringere Tøn-de.

Christen Iver Noe var Hernhut, og det var vel ogsaa derfor, at han opsøgte sit Livs Ledsagerinde paa Nørre Vinkel, hvor Enken Madam Bjerregaard levede med sine 6 Børn, som hun havde opdraget i Guds frygt til megen Flittighed og Tarvelighed men tillige til en usædvanlig Huslighed. Marthe Bjerregaard var bleven Hernhutinde en meget from og christelig Quinde. Hun var en af de første, der blev konfirmerede her til Lands og talte tit med megen Glæde om sin Confirmation og som en Lykke hun havde fremfor de Ældre. Hun var 30 Aar da hun blev gift og havde før den Tid opholdt sig noget i Lemvig, hvor hun lærte unge Piger Haandarbejde og talte ofte med sine Børnebørn om det rare Liv hun førte i sin Jomfrustand og hendes lille kjære Kammer paa Nørre Vinkel. Christen Noe og Marthe Bjerregaard bleve da Ægtefolk og boede i Ringkjøbing i en Gaard som senere eiedes af Jens Harpøth. Jeg kan endnu mindes dens ældgamle Udseende, skjøndt den alt i Eders Barn-dom nedreves for at lade een af Nutidens Bygninger reise i dens Gruus. Her blev Grandmama født i Aaret 1755 2.Marts, 100 Aar før Eders Bedstemoder hendes næstældste Datter lagdes i den Seng, hvor hun skal slumre sin sidste Søvn. Alt som Barn var Marie Kirstine Noe et lille livligt Spil, og jeg kan godt huske, at hun har fortalt om Ringkjøbing, som hun forlod, da hun var 6 Aar gammel for med sine Forældre at flytte til Kjøbenhavn, hvor hendes Fader havde kjøbt en Bryggergaard. Den staaer endnu paa Hjørnet af lille Torvegade og lille Kongensgade paa Christianshavn og saavidt jeg kan huske er den ikke synderlig ombygget, kun har det Ydre modtaget lidt Forandring. Hun blev sine Forældres eneste Barn, og

jeg troer ikke at hendes Faders Strengthed just trykkede hende. Den blide Moder kunde just heller ikke raade med hende saa selv-raadig og forkjælet var hun og hun har selv fortalt mig, at naar lille Stine blev vred som hun imellem tog sig paa, saa skulde hun gjøres god igjen og det, tilføiede den Gamle, var jo galt, deri gjorde mine Forældre ikke vel. Stille var der jo i Huset hos de eenlige alvorlige Ægtefolk, hvor Ungdommens Fornøielser ansaaes for Synd og Spil, Dans og Comoedier aldrig maatte nævnes. Lille Stine tog derfor sin Regres i at krybe paa Tagene ud af den ene Loftsluge og ind ad den anden, kige ned i Naboegaardene, liste sig ud i Porten og see ud paa Gaden. Læse havde hun ingen Lyst til og tidt har hun fortalt om, hvorledes hendes Tanker løb omkring, naar hun sad og læste i Pontoppidans Forklaring. Derimod i Kjøkkenet naar der skulde vaskes og stryges gjøres reent og slagtes der, var hun med Lyst og Iver. - Hun blev confirmeret i Frelsers Kirke paa Christianshavn af Provst Hvid.

Jeg kommer i Tanke om en af hendes Barnehistorier som jeg vil fortælle da det er den eneste jeg erindrer men som viser det raske livlige Barn der tog godt fat paa alting. Som en lille Tøs paa omtrent 7 Aar kom hun ud i Vaskerhuset, hvor hendes Moder i Spidsen for det øvrige quindelige Personale var beskjeftiget. Strax fik hun Lyst til at være med. Man anviser hende en Plads flyer hende en Serviet, som hun vasker og flyer tilbage, den erklæres for meget god. Med straalende Ansigt modtager hun en anden, som det gaaer ligesaa heldigt med, men ved den 3die hedder det "Hvad er det, der er jo Blod". Da har den arme Unge gnedet sig i Iveren Hænderne tilblods, naturligvis gnedet paa Hænderne isteden for Tøiet, som hun selv bemærkede, da hun fortalte det. Jeg vil nu slippe hendes Barndom og forestille Eder hende som voxen Pige i sine Forældres Huus. Jeg har seet hende som gammel Kone og kan derfor klart forestille mig hvilken væver og nydelig lille Møe hun maa have været!

- - - o - - -

I hendes Forældres Huus var ved denne Tid, at hun blev voxen, en Jfr. Thorup, der var jævnaldrende med hende og denne som var munter og livlig ligesom hun selv. Disse to unge Piger dreve naturligvis alle de Løier de kunde i det stille Huus. Saaledes fandt de paa medens Moderen sov en lille Mørkningssøvn, at tage Forklæder og smaa Kaaber paa, agere to Tjenestpiger der gik og snakkede om deres Madammer og saaledes faaedem en lille Aftenpromenade fra lille Torvegade hvor de boede, over Knippelsbro forbi Børsen gennem Slottet og tilbage igjen. Naturligvis det var kun et godt Quarteer eller lille halv Time de kunde være borte men det var dog altid en Forfriskning. Men kom der da ingen efter dem spurgte vi Grandmama - "nei aldrig" svarede hun - "vi gik vor Gang uden nogen Moders Sjel brød sig om os".

Samme Jomfru Thorup blev siden gift med en Præst som hed Vilse/+ og kom til Norge. Det var for at blive forsørget og

/+ Denne Vilse, som Grandmama omtalte som en gammel Støder var forresten baade en lærd og en dygtig Mand og i sine Erindringer omtaler han denne sin første Kone med stor Kjerlighed.

ikke Kjærlighed der bragte dette Givtermaal istand og hun døde 13 Aar derefter. - Senere kom en Jfr. Leth Datter af Professor Leth ved Frue Kirke, der nok var en rigtig gammel Jomfru som ikke godt kunde tilgive Verden at hun ei var kommen i Ægtestanden.

Men en anden Person kom ogsaa ved denne Tid som Logerende i Huset hos de Gamle og det var Andreas Evald Meinert, Secretair i et af de kongelige Contoirer. Han var en Friser, Neveu af en Conferentsraad Prætorius, i hvis Huus han var opdraget, da hans Fader som var Skipper, døde tidlig og hans Moder saavidt jeg husker levede som Enke i trange Kaar, fornømmelig for som Skriver at komme ind i Rentekammeret, hvor han blev sit Liv og tjente sig op til Contoirchef. Men Veien gjennem Etatsraad Prætorius var streng han maatte tillige være Tjener, holde Heste, børste Klæder o.s.v. Han havde haft en meget skral Ungdom som Fru Prætorius havde forsuret ham, og da han omtrent var bleven sin egen Herre, var han saa uheldig at indgaae en Caution for en saakaldet Ven, der bedrog ham og han maatte af sine knappe Indtægter Tid efter Tid udbetale en ikke ringe Sum, hvorfor han i lang Tid havde ondt ved at faae det Allernødvendigste til Livets Ophold. Men ogsaa dette overvandt og hans oekonomiske Stilling var saaledes, at han kunde byde en Pige et tarveligt Udkomme.

Da forelskede han sig i sin Verts skønne Datter og meldte sig som Frier. Om den unge Pige var forelsket i den stille alvorlige Mand skal jeg lade være usagt men hun troede at være det var kjed af at være hjemme hos Fader og Moder og Jomfru Leth og da der kom Modstand fra Forældrenes Side, der helst vilde have hende givet med een af Hernhuteramenigheden, blev lille Stine syg og maa-skee lidt vred. Det var mere end der kunde taales og da den eneste Feil der kunde paasiges Frieren var, at han ei var en "Broder", skjøndt han ellers var ikke alene en brav og retskaffen men en meget christelig Mand saa indvilgede Forældrene og Svigersønnen blev snart deres bedste Ven! Den gamle Noe tog ham til Compagnon og Huset Christen Noe blev nu til Christen Noe & Compagnie. Han vedblev i Tjenesten i det kongelige Contoir, senere blev han Renteskriver og Kammerraad, idet hans Contoirforretninger kun toge hans Formiddagstid og han saa i Forening med den Gamle besørgede sine Handelsaffairer om Eftermiddagen. Det gik strygende de bleve velhavende Folk, thi det var gode Tider den første Halvdeel af forrige Aarhundrede, andre Riger havde Krig, vi høstede Fordelen i Fred og Roe.

⁵ 1774 blev Grandmama gift og alt næste Aar havde hun en Datter i Vuggen, der snart efterfulgtes af 3 andre Døttre og siden kom der endnu 7 Sønner og 1 Datter, 12 Børn i alt. Stort Hus fik hun altsaa; gode Kaar gjorde Huset brillant og der var Middags-selskaber, som kunde vaske sig, men daglig Selskabelighed hørte ei til, dertil havde man for travlt, og dertil var heller ikke hendes Opdragelse. Hendes Forældre var de eneste hun stadig kom til og det var daglige til bestemte Tider aflagte Besøg. Hun kunde jo vist da hun havde en god, sund og naturlig Forstand have erhvervet sig Aandsdannelse, især da hun blev gift med en Mand der kunde have ledet hende, som selv havde megen Sans for al aandelig Udvikling som endog i sin sildigere Alder, da han havde voxne Børn, tog Timer

i Engelsk, men dertil havde hun ingen Lyst som jo ogsaa den eensidige Retning hos Forældrene, idet de havde afskaaret hende fra enhver Kundskab, der ei umiddelbart hørte til Christendommen, havde givet hende Afsmag for alt, hvad der hørte til Bogen, og da hun var selvraadig og forkjælet, gik hun ikke ind paa andres Anskuelse af Sager hun ei forstod. Derimod vilde hun gjerne være en fin Dame hvortil ogsaa Naturen rigelig havde udstyret hende, men at man ei kan være dette, naar man ikke engang kan skrive sit Modersmaal eller nogetsomhelst andet Sprog, kunde hun ikke fatte. Det havde ogsaa Indflydelse paa Børnenes Opdragelse, uagtet deres Fader sørgede for at Anledning dertil ikke fattedes, thi de vare ei ret gamle før en theologisk Candidat mødte hver Morgen Kl. 8-10 og at han selv saa Caracteerbogen igjennem hver Lørdag og dersom den var tilfredsstillende lod en lille Skilling følge med til Lomme-penge, hvis Beløb dog Mama fandt for rigelig saa hun tog en Deel deraf og gjemte til dem, der blev siden kjøbt en Obligation for disse de 4 ældstes Caracteerpenge, og endnu da jeg var voxen blev min Moder aarlig betalt sin Deel af Renterne og siden har jeg og min Søster faaet den lille Capital. Om det var ret at gjemme dem veed jeg ei, men da Børnene alligevel fik de 2 Skilling at have Raadighed over, saa savnedes de øvrige 4 eller 6 ikke.

Imidlertid dette var en lille Afvigelse fra, hvad jeg vilde fortælle og viser kun, at Oeconomie i Smaating ogsaa bør lægges Mærke til og at manges daarlige Kaar kommer af den Betragtning: hvad gjør det, det er aldrig værd at lægge Mærke til.

Jeg sagde, at det havde Indflydelse paa Børnenes Opdragelse, thi saasnart Læretimerne vare endte var al Omsorg i den Retning forbi og det at skulle læse var kun en daarlig Undskyldning, naar der var travlt i Huset og Moderen kunde trænge til den Hjælp de kunde yde. At hjælpe Moderen var forresten ikke den letteste Sag, thi saa skulde baade Øine Tanker og Hænder være paa rette Sted, og min Moder har tidt fortalt mig, at hun paa slige ualmindelige Festdage altid søgte at kapre een af de Smaa og for at erobre dem opofrede hun mangan Gang sit bedste Legetøj, thi saa kunde hun i Fred og Roe drive omkring med dem. Forresten fik Børnene et i alle Maader ordentlig Huus at see, der i enhver Henseende var beregnet paa Oeconomien saaledes f. Ex. at der blev strøget ved den samme Ild hvorved der vaskedes, idet det Tøj, der var vasket den ene Tirsdag, blev strøget den anden. Børnenes Klædedragt var hjemmegjorte Kjoler og Forklæder, og naar det var helt og reent antoges det for at være godt. Grandmama havde et Ord-sprog efter sin Bedstemoder "fød mig i 19 Aar og klæd mig i det 20', da er jeg baade fød og klædt" og det tog hun temmelig bogstavelig, og det var derfor at den tydske Skolemadam Hoffmann, hos hvem de 2 ældste gik et Par Aar før de fik Lærerinde i Huset, holdt en Tale til Tante Helene om deres Klædedragt. Efter at have paapeget de andre Elevers Nethed sluttede hun: Wie sehet Ihr aus? Aufgefärbte Bänder, wollene Strümpfe, abgebleichte Kleider? Ved deres Confirmation fik de derimod en fuldstændig Garderobe 2 Silkekjoler o. s. v. og til denne saavel som til Udstyret blev der alt fra de vare Smaa syet Linned og Pigebørnenes Arbeide saa snart Præceptor var gaet var at sye; saaledes laae færdig til

alle 5 Døttre 24 Stk.Linned foruden det fornødne Antal til hvers Confirmation og foruden hvad der daglig forbrugtes,men det forstaaer sig Nutidens Broderie Hæklen og Filering kjendte man ikke til og det høieste man dengang kjendte i dette Konstens Rige var de Navneklude, hvis Figurer I nu have at gjøre Eder lystige over. At det ikke blot var Gang-Linned hun havde travlt med at fabricere fra først til sidst kunne I vel tænke, nei der var samlet en god Portion baade af Lagner og Dækketøi til hver især, som da om de bleve givte let kunne soupleres til Udstyr og bleve de det ikke, var det altid godt at være velforsynet. Hun forstod mestertil at benytte sin Tid og var aldrig forsilde paafærde med nogen Ting og aldrig veed jeg hendes Mage til at lægge sine Sager i Baand saa alting blev bedst med mindst Tid og mindst Bekostning. Men saa holdt hun heller ikke af naar der kom noget lidt paatværs for hvad hun saaledes havde ordnet, og ihast og med et mildt Ansigt at rette sine Ting efter Andres Ønsker forstod hun ikke.

Naar jeg taler om hendes Oeconomie maa jeg ikke glemme at hun inderlig gjerne vilde gjøre Folk tilgode og har gjort mange Mennesker og mange Fattige tilgode og sørget for og taget sig af enhver som hun syntes havde Krav paa hende. Et Hovedtræk var ogsaa at hun havde meget faa Folk til det store Huus. Det varede meget længe før hun havde flere Tjenestefolk end Ammen eller Barnepiggen og en Kokkepige thi den saakaldte Tjener var mere Pakhuuskarl, idet hele skulde hun nok passe paa ikke at have Dagdrivere om sig.

Da Børnene bleve lidt større kom Jomfru Nannestad i Huset for at lære dem Haandarbeide og Fransk. Fransk kunde hun ikke og Haandarbeidet var hun heller ikke Mester i,derimod blev hun snart uundværlig i Barnekammeret,da hun var en stor Børneven og det forstod Grandmama at skatte,men derimod ikke det Franske, saa Børnene maatte lade dem nøie med,hvad der kunde faaes i den Retning fra Præceptoren og den fine Syning forstod den gamle Bedstemoder eller Grandmama Noe godt,og af hende var det en Glæde at lære. Der var Børnene stadig hver Dag,jeg troer den største Deel af Eftermiddagen, dog troer jeg dette indskrænkedes siden,især efter at Marie Cathrine fra hendes 10de Aars Begyndelse blev de Gamles Deel og kun kom til Forældrene for at deeltage i den daglige Underviisning.

Medens Børnene vare smaae kom et ungt Menneske i Huset nemlig Niels Kjer Tang som siden blev Eders Bedstefader og som var Søn af Peder Tang, Ringkjøbing. N.K.Tang skulde nemlig tage sin Examen hvilket han ogsaa gjorde og blev juridisk Candidat. Dog blev han ikke længe der i Huset, ikke længere vel end til Aarene 1785-87, thi jeg har hørt fortælle,at da han kom for at sige Farvel,kyssede han efter den Tids Sæd Børnene ogsaa lille

/+ Hvert Efteraar, før Værelserne gjordes rene, blev alt det Garn hun havde ladet spinde i Aarets Løb tvundet, saa bleve alle Hænder, hvor smaae de end vare og alle Garnvinder satte i Bevægelse og da gjaldt det at skynde sig - thi det Garnstøv skulde saasnart mulig ud af Huset, saa blev det vævet Vinteren derpaa at det kunde være færdig til ret Blegetid.

Thrine, der siden blev hans Hustru, da hun laa syg i sin lille Seng.

Det laa ikke i de Gamles Maade at være paa at behandle Ungdommen med synderlig Opmerksomhed, og at Tiden var gaaet endeel frem i den Henseende havde Grandmama heller ikke forstaaet og derfor var hendes bestemte afmaalte Huusordning og en vis streng Disciplin som alle maatte underkaste sig heller ikke skikket til at gjøre Huset til et behageligt Hjem for et ungt Menneske, desuden var hun heftig, hvilket ofte bragte Sammenstød med den unge Mand, der var af et pirreligt og melankolsk Sind. Hvad Fornøjelse han skulde have maatte han saaledes søge udenfor Huset, hvilket maa ske var ham mindre tjenlig. Men hun forstod det ikke bedre og de Andre ikke heller.

Senere tog hun et Par vestindiske Børn i Huset en Mogens og en Rinecke paa 12 å 13 Aar, der vare Sønnen af vestindiske Embedsmænd med hvem Grandpapa stod i Handelsforbindelse. Af disse havde de heller ikke megen Fornøjelse. Det var et Par temmelig uvorne Dreng, der ikke gad bestille noget, derimod nok gjøre lidt Kommers. Forresten skulde de jo være som Børn af Huset og kalde Eders Bedsteforældre Fader og Moder, og de forkræsedede Børn passede ikke heller i det tarvelige skjønndt meget ordentlige Huus. Min Moder fortalte ret pudsigt om, hvorledes de kom og spurgte Jomfru Christine, Jomfru Madelene, hvad skal vi have til Middag. Svartes der Kaal, hed det: O, de Satans Kohl! svartes der Grød, spurgte de igjen Steengjærdegrød (Byggrynsgrød) og saa hed det: O, de Satans Grød. Engang efter et saadant Udbrud om Kaalen, da Mogens sad og rørte i sin Mad ved Middagsbordet sagde Bedstefader: Jeg troer Mogens han holder ikke af Kaal? hvortil Vedkommende svarede: Jo, jeg takker Faar, jeg huller ganske meget af Kohl. Det er imidlertid Smaating men saavidt jeg kan forstaa forstod Grandmama lige saa lidt at drage disse yngre som før det ældre unge Menneske til sig ved Sagtmodighed og kjerlig Deeltagelse. De havde megen Respect for hende, men da der kun var den og den alene blev Afstanden des større. Ved en forandret Underviisningsplan kom disse Børn, der før havde været i Efterslægtskolen, ud af Huset igjen. Døttrene voxede imidlertid til og bleve smukke Piger undtagen No 3 Dorothea Margrethe, der havde efter en svær Koppesygdum faaet et Tilfælde i Benet, hvorefter hun blev halt og beholdt et smerteligt aabent Saar sin Levetid, men om hende senere, specielt. At de Gamles eensidige religiøse Retning ogsaa bidrog endel til visse Savn og Mangler ved Grandmamas Huus er vidst. Børnene maatte saaledes ikke lære at dandse og da Forældrene bleve enige om at det burde skee skeete det i Smug. Dog troer jeg ikke det gav Anledning til større Ubehagelighed da den gamle Bedstemoder tilfældig opdagede en saadan Person som en Dandsemester i sin Datters Huus, det er formødentlig hvad der havde været bedre at gjøre strax slaaet hen med at Børnene skulde lære at rette Benene men saavidt jeg veed har ingen af Døttrene nogensinde været paa et Bal, og det var de Gamles Skyld. (M. B. S. C. 1. No. 1)

Comoedie var ogsaa et forbudet Sted, men da Grandpapa fandt at hans Familie kunde have godt af at see noget saadant saa blev der taget Plads i en Loge paa det kgl. Theater og naar man

skulde derhen hed det, man skulde paa Concert. At det ikke var Ret paa denne Maade at omgaae de Gamle faldt Grandmama ikke ind, da de Gamle havde Uret i deres Fordringer i den Henseende.

Da Christen Noe & Comp. var et anseet Huus og havde mange vestindiske Forbindelser fulgte deraf, at der gaves store brillante Middagsselskaber i Huset og at man til Gjengæld inviteredes ud igjen. I første Tilfælde var Grandmama ret i sit Es, da hun var en ypperlig Kok og forstod i Et og Alt at arrangere Tingene. Som Gjest var hun mindre paa sin Plads, skjøndt hun var en nydelig Kone med god sund naturlig Forstand, men de sædvanlige Conversationsthemer, hvor overfladiske de end kan være, var hun ikke inde i eller bevægede sig med Lethed i, hvad hun lidet eller Intet forstod. Det var Skik dengang at besøge sine Visitter, naar man kom fra Middagsbordet og saa komme tilbage til Aften, men da det ofte hændtes at Grandmama ingen Visitter havde at aflægge, tog hun efter saadant et Gilde hjem, sad der paa Stads en Timestid og tog saa tilbage i Kareth, som, saavidt jeg veed, havde med de Gamle i Fællesskab. Der skulde jo Heste til Bryggeriet og derfor havde man Befordring.

Grandmama fik ogsaa sit Maal af Livets sædvanlige Sorger. Saaledes naaede kun 7 af hendes 12 Børn den voxne Alder. Den første Prøvelse af denne Art var den lille Christen Noe Forældrenes førstefødte Søn et dejligt Barn som til deres og især Faderens bittre Sorg døde noget over 2 Aar gammel af Kopper.

De 3 ældste Døttre vare blevne vaccinerede med de naturlige Barnekopper og havde lykkelig paa denne Maade undgaaet denne Menneskeslægtens Fjende, da en Koppeepedemie indfandt sig og haardt angreb de to smaa Børn, Dorothea Margrethe 4 Aar og Christen Noe 2 Aar gammel. Den første fik ikke alene sit smukke Ansigt vanziret af de hæsligste Ar men blev Krøbling for sin Levetid, idet Koppematerien satte sig i Benet, hvilket siden efter ulidelige Smarter for det arme Barn brød ud til et aabent Saar, som hun beholdt sin Levetid, medens det syge Been tillige var blevet kortere end det andet og hun derved halt. At Grandmama intet forsømte for sine Børns Pleie at alt blev forsøgt, saaledes blev der leiet Værelser ved Stranden fordi et Strandbad blev tilraadet for det syge Barn. Hvad imidlertid Forvirring og Sorg kan gjøre for Misgreb selv i de ordentligste Huse kommer jeg til at tænke paa hvad den Gamle selv fortalte. At da nemlig lille Christen Noe var død og begravet da var ogsaa Tiden kommen at hans lille Broder skulde gjøre sin Indtrædelse og tænke saa opdager den stakkels Moder et af Liglagnerne paa den Nyfødtes Vugge. Den spæde Dreng fik virkelig Kopper men kun en eneste, som altsaa ikke gjorde han nogen Fortræd tvertimod da han siden med flere yngre Sødskende blev vaccineret slog dette ikke an. Denne lille Søn, som opkaldtes efter Broderen blev saaledes sparet for den Fare, men har i en senere Alder for at omkomme i en anden der endnu smerteligere maatte berøre Forældre og Sødskende, men før jeg fortæller dette maa jeg omtale de tvende Giftermaal, Marthe Helene med Rasmus Fenger, Capellen ved Vor Frelzers Kirke paa Christianshavn og Marie Cathrine med den før omtalte Niels Kjær Tang Cand. juris hvis Fader havde foræret ham Nørre Wosborg Gaard og Gods quit og frit i Brudegave. Dette

var jo begge saakaldte gode Partier thi Fengers Familie var dengang blandt de anseete paa Christianshavn og skjøndt Else Brock gift Fenger og Maren Kirstine Noe gift Meinert vare begge for haarde Stene til just at male godt sammen, saa blev dog Svigersønnen for den ene og Svigerdatteren for den anden modtagne med megen Kjerlighed især var Marthe Helene altid sin Svigermoder høist taknemmelig saaledes at hun næsten foretrak hende for sin egen Moder.

Det andet Partie var de gamle Bedsteforældre til Maade i høi Grad, de udstyrede Bruden, Brylluppet stod hos dem og de fulgte selv de unge Folk den lange Vei til Nørre Vosborg. Saavidt jeg husker var ogsaa Grandmama med paa denne Tour. Det var de gamle Erindringer og Venskab med P.Tang der gjorde dette Giftermaal saa kjert for dem og Eders Oldefader P.Tang var ikke mindre fornøiet. Der blev nu en Reisen til Jylland som havde noget at sige. I maa huske paa, at man dengang hverken havde Deligencer eller Dampskibe endsige Jernbaner ja ikke ordentlige Veie. En Slags Chaussee var nok anlagt fra Roeskilde og til Kjøbenhavn men den var saa slet at de sidste 2 Mill fra Roeskildeskro og til Kjøbenhavn næsten var bleven til et Ordsprog. Saaledes fortæller man at da den eenfoldige Arveprinds Frederik, Broder til Christian d. 7de, skulde modtage den berømte Opdager Captain Niebuhr spurgte han ham om Veien fra Egypten og hertil, hvortil Niebuhr skal have svaret, jo det gik nok an indtil han kom til Roeskilde Kro men derfra og til Kjøbenhavn var den elendig.

Men som sagt de reiste alligevel 8 Dage hen, 8 Dage hjem og fik alligevel mere bestilt end vi med vore Hurtigreiser. 1798 reiste Grandpapa den 3die Datter Christine Lorenze og jeg troer den 5te Datter Marie Kirstine og 1799 reiste atter Grandmama med sin gamle Fader og atter med Christine (Eders Bedstemoder) til Nørre Vosborg. Men dette Aar blev et tungt Prøveaar for Grandmama thi de vare næppe ankomne og jeg troer havde faaet det kort iforveien ankomne Barnebarn Mette Christine Tang døbt før den gamle 77 Christen Noe blev syg og døde efter faa Dage. Hans Død gik Datteren meget nær, og hun faldt i en nerveus Feber, som, uden hun egentlig laae tilsengs, gjorde hende meget lidende og først efter 9 Ugers Forløb kunde der tænkes paa Hjemreisen.

Grandpapa havde nogle Aar iforveien kjøbt en Bondegaard $1\frac{1}{4}$ Mill fra Kjøbenhavn i Wandløse, som han vilde drive for sin Fornøielse. Dette var imod Grandmamas Vidende og Willie at denne Handel blev gjort og skjøndt jeg ikke tvivler paa, at hun lod sig merke dermed baade i Tide og i Utide, saa tog hun sig af Sagerne sørgede for alt hvad der fra Husmoderens Side kunde gøres, slagtede selv ind og lod føre derud og var af og til derude for at føre et Øie med saavidt hun kunde. At det ikke var en Speculation der kunde betale sig havde hun vel indseet.

Imidlertid brugte Familien Stedet til deres Sommerophold saavidt man kunde være hjemme fra og saaledes var de efter at Reisen var endt og gamle Bedstefader var død hele Familien en Søndag derude. De to ældste Sønner Christen Noe en temmelig tungnem Dreng og Johannes Peter en smuk Dreng med et lyst Hoved og deilige Øine kom tilligemed deres Kammerat Bogholder Carstensens eneste Søn og bad om de maatte gaae lidt ud at spadserere, hvilket

der ikke var Grund for Forældrene at nægte. En Timestid eller 2 efter kommer en af Pigerne skrigende ind. "Det er Bud fra Aalekistehuset at alle 3 Drengene ere druknede". At Fader og Moder styrtede afsted hun med Kjøkkenforklædet, som hun gik og stod ned til Damhussøen. Ak der var intet at gjøre Johannes Peter slog lige Øinene op for at lukke dem for stedse, og samme Aften kjørte de ulykkelige Forældre de 3 Liig ind paa den samme Vogn, hvor de om Morgenens vare kjørte glade ud. Grandmama saae aldrig den Gaard siden og Grandpapa solgte den saasnart han kunde. Min Moder sagde, hun havde aldrig grædt i Werden som denne ulykkelige Dag. Hun og hendes Søstre kunde kun græde og atter græde. Men godt at de kunde græde.- Efter denne Sorg kjørte Grandmama meget ud, hun fandt sig bedst derved, det er meget rimeligt, især da hun før var vant til at tage til Skoven med sine. Vognen blev fuld kan I tro det var den vant til alle skulde med, maaskee sommetider enten de vilde eller ei - og det var tidt Feilen paa det, havde hun givet Frihed i stedenfor Tvang, man vilde i Hjertet have flokkedes om hende nu skulde det være og derfor blev det lidt kjedeligt.

Hun fortalte selv at Prætorius var kommen hjem til sin Kone og havde sagt: Jeg mødte Meinerts de kjørte ud, Vorherre bevare dem, jeg talte dem, de vare 15 paa Vognen.

Tvende andre smaae Børn havde de ligeledes havt den Sorg at miste, det var altsaa 5 af de 12. I Aaret 1803 døde den gamle 80-aarige Marthe Bjerggaard Noe Eders Tipoldemoder og Eders Farmoders Pleiemoder. Hun hensov møt af Dage blid og stille som hendes Liv havde været og ligger begravet i den nordre Sidegang i Vor Frelzers Kirke. Den ikke ubetydelige Formue tilfaldt nu Grandmama og hendes Børn og det var vel ogsaa derefter, at der kom lidt mere Glands i Huset end tilforn. Den gamle Bryggergaard beholdt man, og da Reiserne mellem Nørre Vosborg og Kjøbenhavn bestandig fortsattes blev man enige om at det kunde være rart om nu de Gamles Leilighed stod ledig at Børnene fra Vosborg tilbragte en Vinter i Kjøbenhavn, hvilket iværksattes Vinteren mellem 1804 og 5 og det var dette Aar at Eders Fader og hans Heelsødskende (undtagen Tante Mathilde, som ikke var født) første Gang saae Kjøbenhavn.

Min Moder Grandmamas 3die Datter Christine Lorentze var da Sommeren iforveien bleven forlovet med min Fader. Den yngste Datter Marie Kirstine var dengang en meget smuk Pige paa 16 Aar. Dog havde en svær Gigtfeber hun havde havt taget noget af denne Blomsts Friskhed.

1806 den 18de Juni stod mine Forældres Bryllup. Det var den Gang Skik at selve Brylluppet skulde holdes i al Stilhed, hvorfor min Farmoders Fødselsdag blev udvalgt som en Dag baade den Fengerske og Meinertske Familie der alt iforveien vare forenede ved et Givtermaal mellem Rasmus Fenger og Helene Meinert og blev det bestemt, at Vielsen skulde ske af R. Fenger og i hans Huus. At de unges lille Huus var færdig til at modtage dem og Skabe og Kjøkken og Spisekammer vel forsynet behøver jeg ikke at fortælle. Givtermaalet bragtes istand derved at min Faders Moder i hvis Tjeneste min Fader var som Bestyrer af hendes Affairer

gave noget og Brudens Forældre noget saa de unge Folk med Spar-sommelighed kunde leve efter deres Stand. Mine Forældre havde saavidt jeg husker 800 Rdl. Hvorvidt dette var efter Farmoders Hoved veed jeg ei saa ganske, men hun fandt sig i Rimelighed. Nok den 18de Juni om Eftermiddagen Kl. 5 spadserede Eders Bedstemoder iført en hvid Cambridge Kjole, efter Tidens Brug meget snæver med 2 Alen langt Slæb og kort Liv og et ostindisk Shawl, som I endnu kan see hos mig, ved Eders Bedstefaders Arm hen til Pastor Rasmus Fenger, der boede, hvor I have besøgt Adolph Meinert og hvor den Dag hele Familien var forsamlet. Onkel Nicolai Meinert som dengang var 15 Aar blev betroet at bære Rosen i et Kræmmerhuus da det var det eneste Tegn paa Bruden som kunde forraade hende. Svogeren og Broderen viede dem Kl. 7 og efter man havde spist de behørige Antal Retter til Aften gik de unge Folk fornøiede til deres nye Hjem som stod saa nydelig og hykkelig og oplyst som det kunde være og hvor Pigen med Lyset i Døren ikke fattedes.

Da Grandmama kom hjem fortalte hun sine Piger at nu var Jomfru Christine bleven gift og kom ikke mere tilbage, hvorover der pligtskyldigst eller ikke pligtskyldigst tudedes og den Frokost og alle de øvrige Victualier der vare blevne tilberedte de foregaaende Dage var bleven sat paa en Skovturs Regning.

Næstkommende Søndag var der stort Diner eller 2den Dags Bryllup hos Grandmama og Grandpapa, og ved denne Leilighed gik det meget stadseligt til med jeg ved ikke hvormange Retter Mad, Speile paa Bordet, Voxlys, Confiturer osv. osv. Til denne Stads havde Eders Bedstemoder en hvid Atlas Underkjole med ranket Gaze over 2 Alen langt Slæb paa Kjolen og neden om denne og hele Slæbet en Krands af hvide Roser, der siden har været mit bedste Legetøj. Paa Haaret bar hun intet, det var kort afklippet efter Moden, og da det var blondt og smukt krøllet har vist Toupeen klædt hende meget godt. Jeg omtalte før at de 2de Mødre i den Fengerske og Meinertske Familie just ikke søbede den bedste Kaal sammen, thi de vare stærke Caractherer begge. Ogsaa deres Forskjellighed i Maaden at opfatte en Huusholdning paa gjorde sig gjældende just ved denne Leilighed idet min Farmoder meente at de 800 Dlr. var "Knap Næring a Copenhague" (hun brugte selv lige saa mange Tusinde) og Grandmama derimod meente at dermed skulde man komme ud. Skjønndt Udstyret som sagt var meget overflødig og godt, blev der ogsaa stiklet lidt derpaa. Saaledes meentes der, at Grandmama havde taget en gammel Pels og overklædt Canapee og Stole med i Salen, hvorimod hun i Virkeligheden havde kjøbt tykt chinesisck Atlas til ægte Krølhaars Hynder og hver Stol til 10 Dlr. cont. pr. Stk. Jeg anfører dette for at vise, hvad Sladder kan bringe sammen og hvor let gode retskafne Mennesker kan gjøre hverandre Uret, naar de ei forstaae hinanden, og det er slet ikke saa let at forstaae hverandre.

1807 var imidlertid kommen. Man anede intet om et fjendtligt Overfald og gjorde en lille Reise til Vosborg i Juni og Juli. Jeg troer baade Grandmama og Grandpapa reiste. Da man kom hjem blev man om jeg husker ret overrasket ved Præsten Thomsens Frieri til den 5te Datter Stine og jeg troer ikke Overraskelsen hørte til de behagelige. Bemeldte Thomsen var som Candidat

bleven antaget som Lærer i Tydsk for den unge Pige og hvordan det var eller ikke saa havde han forelsket sig i sin smukke Elev og hun i sin Lærer den retskafne men keitede og ikke fint opdragne Slesviger. Han havde ikke beilet til hende, før han havde Præstekald, men da saa Frierbrevet kom, og Forældrene havde Betænkelseheder ved at give deres Barn til denne Mand, som de saa lidt kjendte og sætte hende i en efter hendes tilvante Kaar saa ydmyg Stilling, meente Stine hun kjendte ham og at det var en Mand der kunde gjøre hende lykkelig, da hendes Fader idetmindste vilde høre hans Rygte som han vel ogsaa gjorde fandt Stine dette endog usømmelig. Nok Jaet blev givet og Frieren ventedes, men istedetfor at træde af paa en Gjæstgivergaard og pynte sig og saaledes med Anstand at komme til Huset kjører han lige til Brudens Hjem og fremstiller sig for hende og Svigerforældrene i støvede Reiseklæder og med langt Slag. Selv Stine fandt sig skuffet ved denne Taktløshed og hvormeget mere de tilkommende Svigerforældre der desuden aldeles ikke vare indtagne af ham. Imidlertid det var kun den første Tid, man vænnede sig til hans lidt tydskslesvigske Væsen og holdt af ham for hans Godmodighed og Hjertelighed, og Aaret efter d. 28. Mai 1808 havde de Bryllup. Imidlertid var Kjøbenhavns Bombardement og skjøndt Familien boede paa Christianshavn og saaledes kun vare Tilskuere til den Elendighed der ramte den værgeløse Bye, gjorde dog dette i Forbindelse med den derefter følgende ulykkelige Krig at Reiserne til Jylland hørte op. I 1809 den 16. Mai døde Grandpapa efter faa Dages Sygdom. Skjøndt jeg kun var 2 Aar gammel kan jeg huske den sidste Søndag han levede at Grandmama gav ham noget i en Skee og han laae i Sengen og at hun da han var død sagde til min Moder: vil Du see ham. Uden at vide hvad det var fulgte jeg med og saa da et Lig for første Gang. Her gjorde 2de Bøger, der vare lagte under hans Hage, Indtryk paa mig. Jeg har en dunkel Erindring om, at jeg senere har hørt berørt, at han havde nogle Bryderier i den sidste Tid han levede idet man i Contoiret, hvor han var Chef, vilde skyde den gamle ud, men jeg kan i dette Øieblik ikke klare, hvorledes dette hang sammen. Han var en stille Mand grundærlig oprigtig Christen, Børnenes Afgud. Et bebreidende Ord af Fader var et Dolkestød, hvorimod Moder kunde skjænde saameget hun behagede uden at det virkede synderlig. Dette er jo en Selvfølge og skulde alle Forældre tage dette til Eftertanke at faa Bebreidelser, naar de ere i rette Tid og saare vel fortjente virke bedre end mange. Jeg vil ikke sige, at Grandmama skjendte i Utide, men hun lod sig dog for meget regjere af sit Lune med Hensyn til Bebreidelserne. Tillad mig paa dette Sted at lægge Eder en Livserfaring paa Hjerte nemlig, at Gnaverie udretter aldeles intet andet end, at det forsurer Livet for vore Omværende, og et surt Menneske som er i en overordnet ja i hvad somhelst Stilling bør vogte sig derfor, saafremt det er Alvor med vor Stræben efter at opfylde det andet Bud i Loven: Du skal elske Din Næste som Dig selv. Det synes besynderlig at komme med dette her, thi egenlig gnaven var Grandmama sjelden, derimod var hun heftig, det er ofte de blidere Characterer der ere mere tilbøielige til Gnaverie, saaledes var hendes Moder undertiden noget gnaven og derfor siger jeg lad os vogte os for begge Dele.

Som I erindre stod vi sidst ved Aaret 1809 og jeg vil derfor slippe Grandmamas Historie eftersom den nu træder saa nøie i Forbindelse med mit eget Liv og kun tilføie, at den virksomme Dygtighed, Livlighed og Kjerlighed der var hos hende ogsaa i høi Grad kom mig som Barn tilgode, og da jeg altid fulgte med min Moder og hun hver eneste Dag besøgte sin Moder (dette gjorde Grandmama til Pligt for sine gifte Døttre, hvilket maaske tidt faldt meget besværlig og var mindre behagelig for Svigersønnerne, da det gjorde deres Huse saa afhængige af Forældrene). Imidlertid jeg havde godt deraf var som hjemme i Grandmamas Huus og har af hende mødt ubeskrivelig meget Godt. Jeg var den af hendes Børnebørn som hun havde mest om sig og vi to kom godt ud af det med hverandre. Jeg troer jeg var et artigt Barn, og at jeg blev det var vel for en Deel hendes Skyld. At hun holdt af mig skal følgende lille Historie vise. Jeg var vel i mit 4de Aar, da hun en Dag kom hen at see til min Moder i hendes Sygdoms og Svagheds Tid. Jeg styrtede hende imøde og viste hende jublende en lille Leerskaal, jeg havde faaet. Ja det er en pæn Skaal sagde Grandmama, den kunde Du vel ikke give mig, jeg har saadan Lyst til den. - Men naturligvis dette dyrebare Clenodie kunde man ikke saa let give Slip paa. Men da hun var gaaet og Moder talte om Grandmamas Lyst til Skaalen den Grandmama der var saa god ved mig, saa fik jeg da uhyre Lyst til at forære hende den, og da vi siden om Eftermiddagen gik derhen kom Skaalen med og den lille glade Giver fandt den hjerteligste Modtager. Skaalen har hun siden viist mig vist 25 Aar derefter og glad fortalt mig om, hvordan jeg havde givet hende den og hvor kjer den var hende. Jeg kan godt erindre, at hun kort derefter tog mig ved Haanden, spadserede med mig om til den gamle Bryggergaard, gik op paa et mysterieus Værelse, jeg troer det var en Svaletrappe der førte dertil og her blandt en heel Deel andet Steentøi fremtog og forærede mig en lille hvid Melkespand, som en lang Tid derefter straalede i mit Legetøisskab, men naturligvis gik Kjødets Gang mange mange Aar før Skaalen. Jeg lærte godt at omgaaes hende og jeg vil blot tilføie, at det var for mig ingen Tvang men en Fornøielse at hjælpe hende med at hente og bringe bort sætte tilrette o.s.v. jeg kan aldrig huske, at hun har skjændt paa mig, naar jeg gjorde det. Den eneste Gang var engang, at hun forærede mig en ny Hat, og da jeg i Forventning af denne Herlighed, som jeg veed ikke hvem der stak Baand paa, var bleven ellevild og fløi omkring hende og blandt andet i Glædens Ruus to Gange lige imod hende og klemte baade hende og Hatten, da fik jeg Skjænd for min Sandseløshed og Ubesindighed. Imidlertid tænker jeg tidt paa, at det hun dengang bebreidede mig som lille Barn, har ogsaa siden været min Skjødedynd. Ja mine unge Venner endnu den Dag idag maa jeg tidt bøde, fordi jeg ikke har mine Øine ret med mig baade i smaa og i større Ting. Det har ofte stødt Eders Fader, men det ligger saa i mit Væsen og skeer saa aldeles uvitterlig, at man vel snarere kan kalde det en Mangel hos mig end en Feil, især da jeg ingenlunde har været blind derfor men gjerne villet rette den. Blind kunde jeg jo ikke heller godt blive i den Henseende, da jeg har beegaaet mange Misgreb baade latterlige og sørgelige ene af den Aarsag, dog nok herom nu.

Jeg har ikke omtalt Grandmamas Bolig, den var fuldkommen herskabelig da jeg var Barn. Hun var vel forresten een af de første i vor Stand som altid brugte Spisestue, thi hun var begavet med en meget fiin Næse, og kunde ei taale Madlugt i Dagligstuen end sige Sovekammer. Den store Sal med Vægmalierne de forgyldte Lister indrammende Speile og laquerede Paneel med det store saakaldte Damaskes Cabinet ved Siden, hvor Væggene vare betrukne med carmoisinrødt chinesisk Silkedamask, Brüssler Gulvtæppe med Parterreblomster, Sopha, Gardiner, Lænestole ligeledes af Damask. At denne Pragt ikke var mindre for Børnene, der gjorde enhver Liste enhver Forgyldning eller Forsølvning paa Lysekronerne til det rene Væsen kan I vel tænke. Dette var Stadsøværrelset og saa kom en lang smal Dagligstue, hendes Sovekammer som tillige var Entree, thi disse kjendte man ikke dengang som særskilte Værelser. Paa den anden Side af Gangen var den store Spisestue i Flugt med andre Sideværelser der benyttedes i ældre Tider til Barnekammer, Døttrenes Værelser, Pigekammer osv. og i Stueetagen en Verdsens Vei derfra et stort herskabeligt Kjøkken, hvor der altid var meget koldt, men hverken dette eller den lange Vei, den korteste var ned ad Hovedtrappen og gjennem Porten, hvor der var en umaadelig Træk, kunde holde den gigtsvage Kone i Stuen, de smaa Fødder spillede op og ned ad Trapperne saa det var en Lyst at see.

Tante Dorthe.

Ja Tante Dorthe hun var en af de Skikkelser baade fra min Barndoms og Ungdoms Tid som jeg altid maa mindes med Kjerlighed og Taknemmelighed, ogsaa med Vemod, thi jeg føler tidt, at jeg ikke paaskjønnede hende da det var Tid. Jeg har før fortalt at hun som 4 Aars Barn faldt i Kopper og ved Følgerne af denne Sygdom blev en Krøbling for sin Levetid, ikke alene, at hun blev halt, men Organismen i Legemet blev saaledes forstyrret, at hun sit Liv igjennem bar paa et aabent Saar hvoraf der ofte flød Materie efter at den første Gang 1 Aarstid efter at hun blev syg havde under usigelige Lidelser for Barnet skaffet sig Udgang paa dette Sted. At hun siden efter led meget deri er vist, men hun bar det første som det sidste med en Taalmod og en Styrke, der kunde have hædret en Helt.

En Svaghed havde hun i den Retning, og det var, at hun bar alt for sig selv og siden hun kunde raade derfor aldrig søgte nogetsomhelst Raad. Dette at Lægerne fra først af ved upassende og ufornuftige Midler havde forquaklet hende glemte hun dem aldrig og gjengjældte med den fuldkomneste Mistillid til deres Konst. Saaledes engang da hun var over 50 Aar og man talte om Læger og hendes yngre Broder yttrede, at skjøndt han ikke havde store Tanker om deres Konst, saa troede han dog, at de curerede fleer end de slog ihjel, udrød hun i en Tone fuld af Forundring og med et ubeskrivelig comisk Udtryk: Nei! troer Du virkelig?! Og da en anden af de tilstedeværende spurgte hende, om hun ikke troede det, svarte hun alvorlig: Nei. Hvad troer Du da at Medicamenter er? Aa! saadan lidt Gift.

Imidlertid var det denne Skade der tilsidst gjorde Ende paa hendes Liv. At disse stadige Lidelser gav hende noget haardt

i det Ydre og at Grandmamas Regimente ikke bidrog til at gjøre dette mildere er jo naturlig og at den for hvem som oftest hver Bevægelse var en Lidelse let kunde faae et Anstrøg af Magelighed især da hun aldrig klagede over disse Lidelser er ogsaa klart, da hun selv led saa meget kunde hun ei heller godt finde sig i andres Klynkerie og troede gjerne, at Folk klagede over heelt Skind. Men under denne haarde Skal laae et blødt kjerligt og deeltagende Hjerte som med ængstelig Bekymring fulgte sine Kjære, derom kan jeg mindes mange Træk. Practisk Dygtighed besad hun ei og hendes andre personlige Smaabekymringer kunde beskjæftige hende mere end de vare værd. Ogsaa var hun saare taknemmelig for hver ubetydelig Hjælp der blev ydet hende, hver lille Adspredelse, Fornøielse eller Opmærksomhed tog hun imod som en Gave. Hun havde kun lidt Hukommelse og var ei videre dreven i boglige Konster, men havde en god sund, naturlig Forstand og meget Lune og Vid, og tidt rinder der mig træffende Udtryk af hende i Tankerne. Hendes Skikkelse staa saa levende for mig med de klare blaa Øine, den bøiede Næse, det noget skjæve Ansigt med Koparrene og det deilige bløde Haar. Hun var lille, men man kunde see paa hendes Hænder og Fødder, at det var Sygdommen der havde sat hende i Væksten, da hun vist ellers efter sin Fader havde faaet Frisernes høie Væxt.

Mod mig var hun kjerlig og god, hun skjæmte ikke paa mig har tidt baade til den Lille og den Store sagt et kort Ord i rette Tid og velsignet være alle dem, der gjøre dette. At Grandmamas Regjerelyst fornemmelig gik ud over hende synes mig klart. Saaledes kunde hun uden Tilladelse ikke fjerne sig $\frac{1}{4}$ Time uden at man siden ikke vidste, hvor Vor Herre havde havt Dorde henne eller at man fortalte, at man var bleven bange osv. Men hun bar det med saa meget andet, elskede Moderen meget; saaledes veed jeg at i de ældre Dage, naar hun syntes at den Gamle saa lidende ud og ikke havde været vel om Aftenen at hun stod op af sin Seng (hun laae flere Værelser fra Moderen) og gik paa Strømper for at denne ikke skulde høre hende igjennem disse og stod i en kold med Fliser belagt Gang for at lytte til Moderens Aandedrag men naturligvis det var kun ved Leilighed at een af Søstrene kunde faae sligt at vide. Det var et stort Savn for hende da den yngre Søster blev gift, nogen fortrolig Meddelelse gjennem Brev kunde man heller ikke indlade sig paa, Moder skulde vide alt, men Correspondance troer jeg heller ikke var det hun havde meest Lyst til, hun skrev naturligvis pligtmessig de hende tilkommende Familiebreve, som bleve læste af Grandmama før de kom bort og hvorpaa Svarene læstes af hele Familien. Ja det kan let overdrives med denne Meddelen af Breve saa at de istedenfor Familiebreve blive Familieaviser. Imidlertid maa jeg dog sige, at disse Familieaviser i en stor Familie bevare meget Sammenhold og Kundskab om hverandre, som der nødvendig maa fattes mellem dem der staae hinanden nær. Men jeg vil ikke have at de skal udelukke de fortrolige Meddelelser, at det skal være en Ret at ethvert Brev skal være priisgiven Offentligheden i en Familie. Det maa staae i Modtagerens Magt at beholde det ganske eller for en deel for sig selv uden nogen Inquirereren enten af Overordnede eller Ligemand. Men iøvrigt bør man ikke være karrig med sine Meddelelser i den Retning, det udvider ikke blot mit men ogsaa andres

Hjerte at dele Beslægtedes og Bekjendtes Ansiggender og Meddelelsen
 Jeg kom før til at omtale Tante Stine og hendes Givtermaal uden dog nærmere at beskrive hende end som en smuk Pige, der gjorde hvad man i Verden kalder et maadeligt Parti. At hun var livlig og ret begavet har I maaske tænkt Eder, lidt bestemt i sine Meninger i sin Ungdom men en trofast og meget kjerlig Søster og Veninde, hvorfor ogsaa Tante Doris savnede hende meget, da hun 1808 forlod Hjemmet.

Hun kom som sagt til Jordkjør ved Aabenraa og modnedes her i ydmyge og trange Kaar med en stor Børneflokk til den deiligste Typus af skjøn Quindelighed. Hun ædlede sin Stilling ved at skikke sig efter den og aldrig at fordre noget over den. Det blev nu hendes beskikkede og selvvalgte Lod, og hun havde baade Forstand og Hjertelag til at sige et fuldt B til det maaske noget uoverlagte A. Havde ikke Kjærligheden til hendes Sproglærer kommen imellem, da var der en anden Mand som vist havde fortsat sin Yndest for den livlige Pige han næsten havde kjendt fra Barn og det var min næst yngste Farbroder Christian Fenger, men da han i 1807 kom hjem fra Kiel, hvor han i nogle Aar havde været Regimentschirurg, fandt han snart, at hendes Tanker umulig kunde møde hans og hans gik derfor snart en anden Vei. Men hele sit Liv igjennem beholdt han Interesse for hende, hvilket han viste ved den mest forekommende Artighed, naar hun var i Kjøbenhavn, og jeg har hørt mine Forældre tale om, hvilket Liv det havde blevet baade for ham og hende, om hun var blevet hans Kone, hvilket Huus der var bleven, men det skulde nu være anderledes, og at hun som i Verdens Øine tog det korteste Straa kom vel igjennem den have vi seet.

Maaskee var ogsaa Frygt for Grandmamas Regimente tilstede hos Onkel Christian saa at han af den Grund ikke kom frem med sin Beilen, da det havde været Tid, dog det skal jeg lade være usagt de bleve begge givte samme Aar.

Min Moders tvende Brødre kjende I, men hvad I ikke kjende er, at de vare mine bedste Legekammerater, skjøndt de (rigtignok 14 Dage efter deres Confirmation) havde staaet Fadder til mig. Det var for detmeste som et Solskin, naar Onkel Nicolai og Onkel Andreas kom ind ad Døren i Grandmamas stille Huus; jeg kan godt mindes, at jeg længtes efter dem og hvilken Musik det var, naar deres muntre Godaften lød. De legede med mig, fortalte mig Historier, gave mig Sukkergodt (dog haaber jeg ikke, at det gik tidt paa) idetmindste veed jeg, at jeg aldrig ventede noget af Lommerne, og det er ogsaa en slem Vane, der kun føder Begjerlighed hos Børn. Havde jeg engang imellem været lidt næsviis, saa fik jeg det snart at føle og blot det, at de ikke vilde have med mig at bestille, var meer end Straf nok.

Onkel Nicolai var kun 18 Aar gammel, da han ved sin Faders Død kom i Spidsen for det gamle Handelshuus Christen Noe & Co. Den gamle Prætorius skulde være Grandmamas Laugværge, men han blev ikke seet til med megen Glæde af de unge Herrer, der meente at have meer end Dygtighed nok til at styre Codillen. At N. Meinert er et meget dygtigt Hoved med klar, skarp Forstand det har altid forekommet mig, og at dette iforbindelse med, at han saa tidlig blev Herre

gav ham noget bydende og arrogant er naturlig, det vilde været besynderlig, om han skulde have undgaaet denne Klippe som saa uhyre mange med langt ringere Anledning have strandet paa. Onkel Andreas har altid havt det samme blide Væsen og med dette elskede hele Familien ham. Hvor trofaste de begge ere det veed I alle. Jeg kan dog meget tidlig huske smaa Scener mellem Grandmama og hendes ældste Søn derimod aldrig med den yngste, der jo igrunden offrede sit Livs Lyksalighed for hende, idet han ikke før hun var død mange Aar efter, at han havde forladt Compagniskabet med Broderen og i flere Aar lagt sig efter Landvæsenet, kjøbte en Gaard paa Landet. Det var da forsilde til at gifte sig og saaledes er han endnu den Dag idag hele Familiens Onkel Andreas. Alle Søstrene som de elskede ham. Dog har jeg hørt Tante Stine, der var mest jevnaldrende med dem $4\frac{1}{2}$ ældre end Andreas og 6 end N. hæve N. ved Siden af A, som hun iøvrigt elskede som de andre, men hun kunde ei lide at N. skulde staae i Skygge og meente, at han trods sit skarpe Ydre dog havde et Hjerte, der viste sig, naar det kneb.

Blandt dem som i min tidligste Barndom udgjorde Personalet i Grandmamas Huus var ogsaa en Pleiedatter Mariane Charlotte Carstensen Datter af Bogholderen ved Sukkerraffinaderiet, hvor Grandmama boede og var største Interessent. Denne Mands eneste Søn var det som druknede tilligemed mine tvende Morbrødre i Damhuussøen og havde Bogholder Carstensen derefter kun denne ene Datter. Han døde 1807 i slette Omstændigheder og tog derfor Grandmama det 14aarige Pigebarn til sig.

Jeg kan kun mindes hende som et venligt Væsen, som jeg holdt meget af, hun var meget god ved den lille Pige, at hun havde et Chatol med Legenips og Nips som var meget interessant at see om Søndagen, naar hun efter Bordet tog mig med paa sit Kammer og at hun ofte gav mig et lille Stykke deraf. Mariane var 4 Aar ældre men dog god Kammerad og Skoleveninde med Stine Fenger, Præsten Rasmus Fengers ældste Datter, og naar den sidste Søndag Eftermiddag Kl. 5 kom ind ad Døren saa var min Fornøielse forbi, thi naturligvis søgte de jevnaldrende Veninder sammen, og jeg maatte skytte mig selv. Dette var derfor ikke med Glæde, at jeg saae Stine træde ind ad Døren. Ja det var vel første Gang eller maaskee anden Gang at jeg følte Skinsygens Brod i mit lille Hjerte. Stine var en fortræffelig Pige der kunne opofre hvad det skulde være for dem hun elskede og havde nermere Pligter imod, men hun var lidt langsom lidt belærende, oversaae den Lille, der var vandt til at gjøres af og lægges Mærke til, og skjøndt hun har anvendt mange Timer til at more og glæde mig, holdt jeg dog ei af hende som af Mariane.

Nogle ubetydelige Ting bidrog ogsaa til, at jeg kom til at holde mindre af hende. Saaledes havde Mariane engang foræret mig en malet Krands af Roser, hvorover jeg var sjæleglad men Stine som klippede smukt fik Lyst til at klippe den ud hvorved det skulde faa mere Relief, jeg bad og bad for min Krands, men der hjalp ingen kjere Moder. Krandsen skulde klippes ud og Saxen begyndte at gjøre sin Tjeneste. Imidlertid kom der noget andet for den lemlæstede Krands halvfærdig hængt hen, og jeg troer aldrig den blev færdig siden, dog kan jeg gjerne huske fejl i det. Imidlertid

var min Glæde spildt idetmindste for den Aften. Men jeg kan tydelig huske, at jeg var ligesaa meget ærgerlig som bedrøvet, saa lille jeg var, og uagtet jeg vidste Stine ikke vilde gjøre mig Fortræd. Jeg stiller disse to Piger sammen, thi skjøndt Mariane døde omtrent 10 Aar før hendes Veninde, og jeg kun har et fuldkommen lyst og yndigt Billede af hende, troer jeg dog, at den anden var hende overlegen baade hvad Aandsevnerne og en god og kraftig Villie til at gjøre hvad Ret var men Mariane havde det bløde quindelige Sind der afprægede sig i det Ydre og som vinder Hjerterne.

Mariane blev forlovet omtrent 20 Aar gammel med Claus Kopperhelt, der var Søn af en dengang velhavende Kjøbmand i Aabenraa, og foer paa Middelhavet, om det var med sit eget eller Faderens Skib skal jeg lade usagt. Denne Forlovelse var gaaet for sig uden Grandmamas Vidende, formodentlig fordi det skulde være lidt a la Lafontaine, thi de kunde ligesaa godt sagt det strax, det var omtrent som Døren og Vinduet i den velbekjendte Historie med Rosenvinges Datter.

Imidlertid der skulde være en lille Roman og Stine Fenger blev sat paa Vagt medens Kjærestefolkene talte sammen i Valdby Have. Men Stine var kortsynet og langsom i sine Bevægelser, hvorfor Grandmama engang overraskede Vedkommende. Nu blev der jo en Scene med Fortørnelse mod de Unge, som de vel ogsaa havde fortjent, men som endtes efter hvor lang Tid veed jeg ikke med, at Grandmama atter var virksom for at faae et Udstyr istand, hvorefter der i Efteraaret 1814 holdtes et pænt Bryllup, som jeg senere skal omtale, og at de unge Folk reiste til hans Hjemstavn Aabenraa, hvor hun døde af Nervefeber næste Foraar. Jeg kan godt mindes, da han om Efteraaret kom hjem og var inderlig bedrøvet over Konen og forærede det prægtige grønne Silkefløiel, han havde kjøbt til hende, til hendes kjæreste trofaste Veninde Stine Fenger. Samme Efteraar 1815 gik han atter til Malaga, blev seet i daarlig Veir med det Skib af en Lods i Norge, der vilde han skulde lagt sig ind for at faae Skibet udbedret, men han hastede ad Kbhvn. med sin Ladning, der var Sydfrugter, men dette naaede han aldrig. Bølgerne have gjemt ham, naar og hvor veed Ingen. -

C. Kopperhelt var et livsglad Menneske af hvad man kalder de lette Folk, men venlig og hjertelig. Hans slesvigske Manerer, den besynderlige Slingren med Legemet, klædte ham ret naturlig.

Jeg tænker ellers paa ved den Leilighed, hvor lidt man dengang havde Øie for, hvad der var tydskt. og hvad dansk i Slesvig, saaledes loe man ad Kopperhelt, fordi han sagde Aabenraae istedenfor, som det benævntes i Geografierne, og som Hjemmetydskerne havde informeret det, Apenrade.

Bekjendtskabet med Kopperhelts var naturligvis kommen fra Thomsens med hvem de vare Byesbørn og gode Venner, og Tante Stine fandt ved sin Ankomst til Jordkjar, der laae tæt ved Aabenraae, kjerlig Modtagelse i den Gamles Huus og i Døttrene ret venlige Piger, med hvem den unge Kone bedre kunde udvexle Tanker og Forestillinger end med nogen anden i hendes Omgivelse. Den ældste af disse, Marie, blev af Brødrene anseet for en meget begavet Pige og vist er det, at hun var livlig og havde ikke lidt Læsning, naturligvis Tydsk. Men Schiller og Goethe var dengang Hovedlæsningen for

alle Skjønaander og det langt videre i Danmark end Slesvig, og det fandtes derfor ganske for hende i sin Orden, som man jo i det Hele slet ikke i min Barndom havde Øie for Modersmaalets Bevaring i Slesvig.

Hun fik ogsaa en høi Stjerne hos Tante Stine, der jo hos hende fandt et Liv og en aandelig Stræben, der maatte tiltale hende og lod hende overse hendes øvrige quindelige Mangler, som vare total Mangel paa Orden og Nethed, men den vil man jo helst tilgive Skjønaand.

De vanskelige Conjunctioner ødelagde det Kopperholtske Huus, efter at Claus var forgaaet med saa mange andre, og Døttrene maatte tjene deres Brød som de kunde bedst. Marie kom ogsaa til Kjøbenhavn, men skjøndt hun var godmodig og hjertelig, saa kunde man dog i Grandmamas Huus slet ikke begribe Tante Stines Inclination for hende, thi hun var meget jasket og uordentlig, hvilket jo i det Huus mere end i noget andet betragtedes som den allerstørste Feil for en Quinde.

Hun kom i Huset hos Etatsraad Mantheys til Falkensteen en kort Tid. Her skulde hun læse med Børnene, der vare ganske smaae og saa gjøre lidt Tjeneste i Huset, hvorvidt hun var skikket til det sidste, skal jeg lade usagt, men det første duede hun aldeles ikke til og mindst under Fru Manthey, der ikke var god at komme tilrette med for nogen og mindst for den, der manglede Ævner til at tilfredsstille endog billige Fordringer.

Den hun i vor Familie fornemmelig søgte var Stine Fenger som hendes afdøde Svigerindes Veninde, og jeg kan endnu mindes, at Stine, medens Marie Kopperholt var paa Falkensteen, paa et Besøg hos Onkel Jørgen ved Slagelse med sine Brødre og Cousine Betzy, besøgte Falkensteen for Maries Skyld, og at Brødrene siden meente, at det ikke var behagelig at besøge Huusjomfruen, at Betzy havde havt langt mere Tact, da hun holdt sig til Fru Manthey end Stine, der løb efter Jomfru Kopperholt, hvortil Stine sagtmødig svarede, at hun havde søgt Jomfru Kopperholt, fordi hun gjerne vilde tale med hende om deres kjære afdøde Mariane, og at hun af hende havde faaet meget at vide angaaende hendes Venindes sidste Tid.

Siden kom Marie K. til Kjøbenhavn en Vinter, jeg troer for at lære Modepynt, og som et Beviis paa hendes Jaskerie vil jeg anføre, at hun, før hun selv fik et Overstykke, afjaskede Stine Fengers Pelts, som denne fik optrevlet og opstænkent tilbage, og engang da hun havde syet en ny Kjole til sig selv mødte med denne heftet sammen med Knappenaale i Ryggen, da hun ikke havde faaet Tid til at sye de dengang brugelige Knaphuller. Siden kom hun til Paris og blev endelig Modehandlerinde i Hamburg, om hun nu er levende eller død veed jeg ikke, men at hun med alle hendes Kanter havde et rigtig Hjerteliv, deraf har jeg en dyb Følelse.

Det var vel paa Tide, at jeg kom fra Grandmama og de Børn og Bekjendte der hørte til hendes Huusstand, og gik til hendes andre Børn eller til min Faders Slægt, dog tillader jeg mig først en lille almindelig Bemærkning. Jeg stræber i det Hele efter at give Facta, og er bange for ved mine subjective Anskuelser at bringe falske Billeder frem, som jeg ogsaa vil bede Eder eengang for Alle at lægge Mærke til, at naar jeg fremfører mine

baade som Barn og som Ældre personlige Fornemmelser overfor de Andres Gjøren og Laden, da er det ingenlunde for at sige, at disse vare rette, f.Ex. At jeg led Uret, naar jeg følte mig ubehagelig berørt men kun at det var saaledes.

Ligeledes ville I baade i det foregaaende og i det følgende lægge Mærke til, at jeg sjælden tør indlade mig paa Folks selv mine Nærmestes christelige Standpunkt.

Den sidste Deel af forrige Aarhundrede var en vild Uveirstid baade i det Timelige og i det Aandelige, og om vi end slap i vort kjære velsignede Fædreland for Menneskeblod paa Gader og Torve og al den Rædsel, der fulgte med over det ulykkelige Land, hvor Uveiret rasede, saa virkede dog Stormen ogsaa hos os, man mærkede den rystede mangt et Aag, saa det maatte falde og mangen stram Tøile, saa den maatte falde Vedkommende af Hænderne, saa sparede den heller ikke det Hellige men syntes at true Kirken fra Grunden af. Nu, I veed, den kan intet ryste, og alle den Tids Fornuftprædikanter have kun gjort, at den hellige almindelige Kirke er traadt klarere frem for det dødelige Øie. Millioner bøje Knæ i vor Herres Jesu Navn, og frelste Menneskehjerner velsigne ham og skulle velsigne og takke ham til Dagens Ende, men det var en haard Tid medens dette stod paa, en Fristelsens og Prøvens Tid, der var stræng at komme igjennem, saa stræng og saa haard, at vi vel skulle vogte os for at dømme nogen, om det end lod, som om de bleve skræmmede fra Kirken, maaskee indesluttede de sig i Lønkammeret med en Spire af den Tro, hvorom Vor Herre siger: Havde I kun som et Seneps korn, saa kunde I flytte Bjerger. At mange, mange saaledes slap igjennem til bedre Tider, det er jeg vis paa, og arbejdede videre paa dette skjulte Menneske, der er meget kostelig for Gud som det dog til alle Tider ene og alene kommer an paa, og hvorfor vi ogsaa til alle Tider, hvordan saa Christendommens udvortes Kaar ere, slet ikke kunne dømme om. Verden seer det ikke, kjender det ikke. Wel er det sandt som Apostelen skriver: Viis mig Din Tro af Dine Gjerninger og at Vor Herres Jesu Tro maa aabenbare sig i en ydmyg Stræben efter at gjøre Guds Villie i alle Ting og efter at følge Vor Herre efter og i Lyst til at takke og prise ham, men hver Sjæl paa Jord har sin egen Strid at stride, og den kjender kun den Herre som dannede den. Han giver enhver af os sin Naade til at komme den igjennem, og bevare os fra at dømme hinanden men forøge Kjerligheden imellem os.

Rasmus Fenger

og

Martha Helene Meinert.

Om hvem skulde jeg vel fortælle idag! Hvem ligger vel vel det foregaaende nærmere end min Faders ældste Broder, der var forenet i Ægteskab med min Moders ældste Søster. Og det var et godt Ægteskab, et rigtig godt Ægteskab kan I tro, men lad mig nu først fremstille Manden for Eder. Om hans Barndom og Ungdom veed jeg kun lidet særdeles at han var en betænkssom Mand, der ikke havde mere Tillid til sig selv end at han tog Examen til anden Carac- teer, blev først Præst i Ringsted og jeg troer 1794 Capellan ved

Vor Frelser's Kirke paa Christianshavn, hvorved han, som før meldt, blev bekjendt i Grandmamas Huus. Han var from og retskaffen men forsigtig maaskee noget af Jacobs Caracteer, men ogsaa som han holdt han sig fyrstelig med Gud og det ved strenge Tider.

Saaledes fortalte min Fader, at Rasmus ogsaa var livlig og gjerne vilde see paa Spilopper, men naar han havde faaet de Andre Andreas og Jørgen opsatte paa de Løier, hvortil han lagde Plannen hed det gjerne: Ja men tag Eder dog iagt Brødre. At de ikke tog dem iagt var en Selvfølge. Jeg seer ham endnu staae for mig den lille magre Mand altid i Præstekjole eller Slobrok med det hvide pudrede Haar den høie Pande den krumme Næse og de venlige brune Øine. Han tog sig af alle, havde Interesse for alle, Kjerlighed til alle som han stod i Berørelse med. Veltalenhed var ikke givet ham, men des mere havde han af Hjertelaget og Christianshavns fattige Deel af Menigheden kjendte ham godt, hos de Syge og Lidende var han hjemme og saa vel forstode de ham at, da han efter flere Aars Hensygnen og tilsidst apoplektisk Ubevidsthed hensov, en stor Skare trængte sig frem for at see deres afsjælede Ven endnu engang og deriblandt en blind Kone han stadig havde besøgt, og som endnu engang vilde trykke hans Haand. Han holdt stærkt paa Autoriteter og var derfor en stærk Modstander af de unge Svogres ungdommelige Liberalisme og det var Nytaarsaften et stadigt Stridsthema om det passende eller upassende i at skyde Nytaar ind, hvilken Strid ofte blev ført med Hæftighed fra begge Sider, men hver blev naturligvis ved sin Mening til næste Nytaarsaften, da man begyndte forfra med samme Resultat.

Han var meget nøjsom i Alt for sin egen Person, men gennemgaaende var hans Omsorg for hans Familie. Han opdrog Børnene med den største Omhu i enhver Henseende, lagde meget nøie Merke til dem og sørgede for en grundig Underviisning til dem alle, saaledes bleve jo 3 af Sønnerne Præster den 4de Læge og 1 gik Handelsveien og een som I veed gik fra Skriverbestillingen i Finansvæsenet til sin nuværende Stilling. Jeg hørte engang hans Hustru sige, da hun talte om sine Børn og Verdens Farer for dem: O jeg har saa godt Haab. Thi hvor tidt har jeg ikke ligget ved Siden af deres kjære salig Fader og hørt ham bede saa inderlig for deres Frelse. Hans Fader var død af Apoplexie, og da han lignede ham i det Udvortes, havde han altid megen Frygt for denne Sygdom og tænkte i det Hele meget paa at gaae fra denne Werden. Saaledes havde han, uagtet han sad i et lille Embede i den for Embedsmænd vanskelige Krigens Tid med en stor Børneflokk, ikke glemt at sørge for sin Enke, saa at hun, da Tiden kom, hun trængte til den, havde en meget anstændig Pension.

Venlig og hjertelig som han var, talte han gjerne med alle. Jeg kan endnu see ham staae med Avisen i Haanden foran min Moders Stol og tale med hende, men hun turde aldrig bede ham sidde ned, thi saa var den Fornøielse forbi, saa gik han. Blomster holdt han meget af, og skjøndt min Fader eiede den gamle Have, var det dog ham, der i hans gode Dage sørgede for Blomsterbedene, og jeg erindrør endnu de statelige Vinterlevkøier og den første Georgine, der var seet, og som han bragte til Haven. Ogsaa i Valdbye var han virksom i den Retning, dog hørte det snart op, da Grandmama, der

fik en Gartner, der helst vilde raade ene. Bemeldte Fyr var en Original af første Skuffe og kunde været ret flink, naar han ikke havde holdt sig formeget til Flasken. Jeg kan ikke lade være at fremstille denne gamle Fyr for Eder, en lille komisk Figur meget vigtig i sine egne Øine. Hvorfor han selv kaldte sig Hans Matros skal jeg lade være usagt, men det kan gerne være, at han havde pløiet Søen i sine unge Dage. Jeg kan huske, at han havde lyse Øine en stor Næse og graat Haar, var ikke god at komme nær, især naar han havde lidt paa Skallen; den Dag han mest levende staar for mig, havde han forresten meget paa Skallen og havde næsten tilendebragt at klippe Ripsbækkerne, da de stode i fuldeste Blomster og stod i den midterste Gang ved den sidste Hække med Saxen i fuldt Arbeid, Hatten paa Snur og Benene høist usikre med et Ansigt som om han skulde løbe Storm mod hele Verden med den hævede Sax mod de sidste ulykkelige Ribsblomster i hele Haven, thi dem var det hans Berserkergang var gaaet ud over, og naturligvis fik vi ikke Ribs. Han fik vel mangengang siden en Perial paa samme Regning, naar han siden saae og ærgrede sig over hans sidste ubetimelige Gjerning.

Naar han var sødru, var han forresten flink nok, og min Fader fik ham engang ind i vor Have for at plante nogle Jordbær om. Ved denne Leilighed gav han følgende vittige Svar til Nicolai Fenger, der iforbigaaende sagde til ham pegende paa de Jordbær han plantede: De gaaer ud Hans! Luk Laagen var den Gamles Svar. Iltter var han forresten i høieste Grad, og derfor var vi Børn heller ikke tilbageholdne med vore Paatvers Spørgsmaal for at have Løier med ham, men aengang Ferdinand Fenger spurgte ham om, hvad der hed Buskadset og hvad der hed Paseturet, hans egne Benævnelser paa Blomsterquartet, overøste han denne med en Regn af Skjældsord der gjorde Ferdinand ganske betuttet. Hovedtrækket hos ham var den uhyre Vigtighed, hvormed han producerede sig.

Men jeg bliver Eder nok for vidtløftig med min gamle længst glømte Karl.

Naar Onkel Rasmus Fenger kom til Valdbye, havde han altid kort sort Kjole, ogsaa naar han tog i Skoven, men i Byen gik han sjælden uden i Præstekjole, men det var jo Tidens Sæd, den gamle Fabricius gjorde det samme. At det imidlertid gav Manden noget mere høitidelig, end der altid var behagelig i det daglige Liv, kan gjerne være, men vist er det, at han aldrig i Ord eller Gjerning bragte een til at ønske, at han ei havde Præstekjole paa. Han er af de Mennesker som jeg ofte har længtes efter efter deres Død ikke alene i mine senere Aar men ogsaa, da jeg var ganske ung. Thi skjøndt vi som Børn alle vare bange for ham, naar vi gjorde Spilopper, var der i hans Hjerte saa megen Kjerlighed og een saa inderlig Deeltagelse for alle, at man maatte elske ham. Hans Hustru

Martha Helene Meinert

var, som I vide, Grandmamas ældste Barn, Grandmamas Yndling, men ogsaa den som Urimelighederne, naar de kom og Hidsigheden, der kom tiere, gik ud over først. Da hun var 10 Aar gl. maatte hun bestyre Huset og varte Mama op i hendes Barselsenge, vaage om Natten o. s. fr. og om dette sidste var hun længe ene, thi Marie Cathrine kom i sit 10de Aar til Bedsteforældrene, og da den 3die Datter, min Moder, naaede sit 10de Aar kom hun ikke bedre derfra, end at hun den første

Nat faldt af Skammelen, og vækkede Moderen. Man skulde vel synes at det var ikke saa stor en Brøde for et 10aars Barn, imidlertid fik den stakkels lille Christine dog mange Skjend baade af den ene og den anden, men det gode havde hun, at hun blev afsat fra Vægterposten som dog blev til liden Baade for Marthe Helene, hvis Virksomhed i den Retning bestandig forøgedes, saa hun med Skræk saae Auspicierne til enhver Forøgelse af Familien.

Imidlertid gav dette, at hun tidlig lærte at omgaaes og rette sig efter den vanskelige Moder, havde et tidligt Herredømme over sig selv og udviklede hun siden en Klogskab som, da den var grundet paa Retsindighed og den Christendom, som de fromme Bedsteforældre og den alvorlige Fader havde nedlagt i Børnenes Hjerter, og hendes kjerlige Ægtefælle udviklet en Klogskab siger jeg, der kom hende godt tilpas i Verden og gjorde hende til den høiagtede Kone hun altid var. Saavidt jeg af min Moder kunde merke, vilde hun nok som Barn gjøre sig noget gjældende overfor sine Sødskende som vel de yngre men i det mindste ikke den 2den Marie C. kunde finde sig i, og de 2 kom derfor mindre godt ud af det som Børn dertil kom, at Marthe Helene havde et meget let Nemme, men den yngre Søster var tungnem.

Jeg vil fortælle et lille Træk af den ældstes Klogskab imod den yngstes. Jeg har før omtalt den tydske Skolemadame Hoffmann, hvor de 2de ældste i nogle Aar lærte Fransk, Tydsk og Haandarbejde. Bemeldte Madame boede langt fra Christianshavn og bleve derfor de smaae Piger bragte og hentede hver Dag, men dette Bud var naturligvis sat i Forbindelse med andre Erinder, saa at det stundom kunde være $\frac{1}{2}$ Time over Tiden. Det kunde da hende sig, at Madamen fik sin Mad bragt og saaledes fik hun ogsaa engang Kartoffler, der jo dengang var en Raritet. Hun vendte sig til de to Smaapiger og spurgte Marthe Helene: magst du gern Kartoffeln essen, men fik til Svar et hurtigt: Danke nein. Marie Cathrine derimod fulgte sin barnlige Lyst og sagde ja, men da Madammen stikker hende paa Gaffelen en brændende Kartoffel i Munden, som den arme Unge tog ud med Fingrene kom et mægtigt Ørefigen ledsaget af Ordet "Schwein" til Gjængjæld, da hun siden hulkede ned ad Trappen, fik hun den Trøst af Søsteren: ja hvad vilde Du der.

Helene var maaske det bedste Hoved af Søstrene, men hun havde ikke de andres Fantasie og livlige Følelse og, da Livet og dets Sorger førte hende dybt ind i Hverdagslivets Sysler, var det som om det Skjønne i Kunst og Poesie stod langt fra hende. I hendes Opvæxt derimod blev hun seet op til af Søstrene. Hun fik ogsaa aparte Underviisning i Engelsk, imidlertid var dog dette som ogsaa andre fremmede Sprog en død Skat om det blev til noget, thi jeg troer aldrig, at hun af sin frie Villie har læst nogensomhelst Bog i de Sprog, hun havde lært Begyndelsen til. - Rasmus Fenger var hende en velkommen Frier, om det var lutter Forelskelse eller om Lyst til at komme hjemmefra havde Deel deri, skal jeg ikke sige, men vist er det, at de vare glade ved hinanden og førte et rart og velsignet Ægteskab. Af hendes Svigermoder blev hun modtagen med udmærket Velvillie og Kjerlighed. Alle Svogrene og den eneste Svigerinde tog ogsaa imod hende med Kjerlighed. Jeg har før berørt, at hendes Svigermoders Kjerlighed næsten bragte hende til at

holde mere af denne end af sin egen Moder. Dog var ogsaa Else Brock gift Fenger en stræng og determineret Kone, men det at blive modtagen med Kjerlighed af Mandens Familie er et første Indtryk der aldrig glemmes af et godt Menneske. Skulde I mine kjere Døttre nogensinde blive gifte, vilde jeg ret ønske at denne Lykke maatte blive Eder tildeel, den letter mange Pligter ifremtiden.

Hendes første Aar som gift Kone vare ret behagelige, det var gode Tider, Børnene, der kom, vare raske og velskabte. Farmors Huus var meget gjæstfrit og behageligt. Vel var Genen af Grandmama ikke ophørt, thi naar hun ikke laae tilsengs var det Pligt personlig at indfinde sig hver evige Dag. Imidlertid saalænge Børnene var smaae, kom hun ud af Vrøvlet saalænge. Men nu mistede hun først 1805 et kjert Barn, saa kom Krigen og de for Embedsmændene svære Tider, saa døde Farmøer, og skjøndt dette jo gav dem nogle Penge mellem Hænder, var han dog for klog og god en Mand til, at han ikke skulde have tænkt paa Familien og paa hende, om hun skulde blive Enke. Børneflokken forøgedes hvert andet eller 3die Aar. Indkomsterne bleve mindre Dag for Dag, det var forfærdeligt, hvad det kostede at leve hver Dag, men hvorledes fandt hun sig heri? Fortræffeligt. Der blev ført en Oekonomi af første Skuffe, et Huus der altid var ordentligt altid en Stue til at tage imod Folk og saa ved Siden en stor Ammestue, hvor hendes egentlige Liv var, hvor hun passede de smaae, stoppede og lappede om de Store og hvor hvert Klædningsstykke blev vendt og skrabet.

Jeg kan godt minde den lille Krog mellem Kakkelovnen og Hjørneskabet, hvor Kiste-Bordet stod med det eenlige Lys. Hun selv sad for Enden og hendes tro Medhjælpere Stine den ældste Datter ved den ene Side og Jomfru Jacobsen ved den anden, og saa paa Bænke og Stole nedenfor sad de andre Børn og legede og læste som de kunde bedst. Og en gjæstfri Arne var den lille Krog, jeg glemmer aldrig, hvor hyggeligt det var at være der, og den lille Tøs der var mellem hendes Ferdinand og Christian, var der ofte. I samme Stue men længere inde spistes til Middag, et stort Slagbord, der stod ved det eneste Vindue i den mørke Stue og hvorved de arbejdede om Formiddagen, blev slaaet ud. Ak det forekom mig uendelig stort dengang, men vist er det, at de fik alle Plads omkring det og Onkels venlige Ansigt, naar han kom ind og satte sig tilbords mellem sin Familie, kan jeg huske endnu, skjøndt det saa var Tegn for mig til at gaae. Ikke at jeg jo gerne maatte blevet, men der var jo ogsaa et kjerligt Familiebord, der ventede paa mig, og hvor der ikke var mindre velsignede Ansigter.

Imidlertid denne regelmæssige daglige Gang til Grandmama var altid en Gæng, især da Børnene bleve større. Da de vare smaae og kom iseng Kl. 8 var det jo ikke stort ved den Tid og de fleste Gange ledsaget af sin Mand at sidde hos sin Moder og Sødskende og spise sin Aftensmad, om Søndagen kom de større Børn med og den ældste Datter hver Dag, men i Tidens Længde gjorde det et Skaar i det huuslige Liv. Thi dette bestemte Fader og Moder skal til Grandmama - vi skal til Grandmama oprørte de unge Menneskers Selvstændigheds- og Frihedsfølelse, og Grandmamas Huus og Omgangskredsen fik for dem noget trykkende og ubehagelig, det var et Aag, man helst unddrog sig for, og da derved ogsaa Foreældrenes Huus blev tomt i

de bedste Aftentimer, naar Kl. var over 8 kunde de jo heller ikke her finde den Fred og Velsignelse i Hjemmet, som ellers saa rigelig var det tildeel, og den Opmuntring og Glæde, som de Unge ellers kunde fundet i Grandmamas Huus blev ogsaa forstyrret ved det kjedsommelige Du skal. Hvad er saa Moralen af dette. Gjør Dit Huus saa gjæstfrit, som Du har Hjerte og Ævne til, men see ikke suurt til Dine allerbedste Venner, naar de ikke kunne komme til Dig den Tid, der er Dig beleiligtst, men tag hjertelig imod dem, naar de kommer.

At der imidlertid efter det foregaaende fortalte maatte hvile Tryk paa Tante Helene vil være enhver klart, og de trange Kaar vare vel ikke de mindste. Genereux af Naturen var det hende en Plage ikke at kunne give med fuld Haand, naar hun gav, det var ogsaa ydmygende for den stolte Caracteer, men hun bar dette og hvad for Tvang ellers hendes Stilling kunde bringe hende, saaledes som den bærer, hvad hun kjender for sin Pligt. Min Moder og hun vare hinandens stadige trofaste Raadgiverinder og usvigelige Fortrolige. Jeg tænker tidt paa hendes Udbrud, da min Moder var død - O Christine min bedste Veninde! Hun var herlig at tale med, hun var saa klar, overskuede ethvert Forhold, hendes Raad vare saa sikre saa forstandige. Hun blandede sig aldrig i Andres Affairer, lod enhver raade for sit men styrede ogsaa sine egne selv. Saaledes uagtet al Grandmamas Lyst til at raade fik hun aldrig nogen Indgang enten mellem Mand og Kone eller Forældre og Børn, der var et hjerteligt Baand, en hellig Troskab, som ingen kunde overtræde og saa vel forstod hun sin hele Omgivelse, at hun kunde holde enhver, der havde Lyst til at komme nærmere end hun selv fandt passende, i fuldkommen Skak. Jeg tænker herved paa et Menneske, der kom til hende som en Mellemting mellem Jomfru og Stuepige en Muurmesterdatter fra Haderslev, der altid gik under Navnet Jacobsen og som var en stor Børneven og gjorde fuld Gavn i det store Huus baade inde og ude. Hun behandlede hende meget godt, hævdede hende, tog hende med i Familieselskaberne, dog ikke hos Grandmama - Grandmama yndede ikke Huusjomfruer til Selskabsdamer. Imidlertid havde samme Dame dog for lidt Opdragelse til, at hun ret kunde skikke sig deri og blev derfor temmelig fordringsfuld, skjøndt hun baade var en dygtigt og kjerligt Menneske, men hvor gjerne hun end vilde været det, Tante Helenes Veninde blev hun aldrig, hun stod i en vis Afstand, uagtet hun blev særdeles smukt behandlet. Jacobsen kunde nemlig ikke tie, og det vidste Tante og lod derfor denne ej komme saa nær, at hun kunde komme under Veir om, hvad man helst ikke vilde have omtalt. Den ældste Datter Stine led ellers ikke saa lidt under Jacobsens Enevælde i Huusvæsenet og mellem Børnene, da denne ikke respecterede Husets Datter men behandlede hende som et Barn. Maaskee burde Tante intervenseret der, men hun intervenserede nødig og desuden havde Stine trods hendes ædle Caracteer, blide Sind og fortræffelige Hjerte noget kantet, langsomt og undertiden lidt taktløst, der ikke var den kloge Moder behageligt. Saaledes blev det Stines Deel at stoppe, lappe, læse med de Smaae og i hendes korte Fritid brodere og synge. Men jeg kan mindes, at hun klagede for sin Moder over Jomfruens Raaderum i Huset, og da Tante Helene trængte til det dygtige Menneske overalt i det store Huus og da

alle de Smaa hængte ved hende og hun pleiede og trøstede dem med en inderlig Kjerlighed, ja det første de kunde sige efter Fader og Moder var gjerne Sen, saa var det ikke let at vise bemeldte Sen tilbage overalt uden at gjøre hende Uret, og hun lod sig derfor nøie med at feie for sin egen Dør.

At førmtalte Sen ogsaa var god mod mig, behøver jeg ikke at melde, hun var god mod alle Børn. Dog vil jeg lade hendes og Tante Helenes videre Historie i Bero til jeg ved at omtale mit eget Livs Begivenheder og Interesser ogsaa berører deres.

Magdalene Margrethe With.

Af min Faders Slægtinge hører hans eneste Søster Magdalene Margrethe gift med og siden Enke efter Captein Mouritz With til mine Barndomserindringer. Hun døde tidlig 1818 af Kræft, og det er, altsaa ikke efter mine egne Iagttagelser, at jeg kan dømme om hende, men naar jeg samler, hvad jeg har hørt af andre kommer et saare elskeligt Billede frem. Af Person høi med smukke brune Øjne. Hun var omtrent 21 Aar gammel bleven gift med sin Svoger, der havde mistet sin Kone og hendes ældste Søster omtrent 17 Aar iforveien. Partiet var jo ei brillant men Farmoder syntes vel, at det var godt at det gode solide med Silke-Damask Linned og Sølv vel forsynede Udstyr kunde blive i Familien. Hun havde 2 Sønner en som døde tidlig og den anden som altsaa blev den eneste var den bekjendte for nogle Aar siden afdøde Justitsraad With. Hun var af de Mennesker som have et rummeligt Hjertelag og hvem det saa var, Børn eller Ældre, unge Mennesker og gamle Jomfruer, alle kom de til Tante With, alle fandt Deeltagelse hos hende, og hvor hun kunde der hjalp hun. Hele Familien elskede hende, ogsaa Svigerinderne, og der er vel næppe nogen af hendes Sødskendes Børn som jo har kjerlige og venlige Erindringer efter hende. Hvad jeg kan huske er, at hun var fortrinlig til at sye Dukker, jeg kunde da aldrig faa nogen uden ved hendes Hjælp, idet mindste var da en god Deel af det overflødige Kor, jeg havde, hendes Verk. Den lille røde Dragkiste I have, gav hun mig fuld af Dukketsoi, da jeg blev 4 Aar gammel, ja det gjør mig ret ondt, at vi have ladet den forfalde. Hun gav mig mine første Ørenringe, som jeg gaaer med endnu og et Halsbaand af hendes Haar, som en Pige, har jeg Mistanke om, stjal fra mig, og dog var jeg ikke det Barn i Familien, der mest tiltalte hende. At jeg mistede dette Halsbaand gjorde mig meget ondt, thi jeg kan huske, at hun gav mig det min sidste Fødselsdag, hun levede, og at hun var vemodig, da hun bad mig at mindes hende derved. Unge Mennesker i Familien og udenfor Familien tog hun sig altid af. Jacob Peter Mynster, Hans Benjamin Gram og en Mørch, hvis Fornavn jeg har glemt, var i længere Tid i hendes Huus de 2de sidste da hun døde. Især veed jeg den første var inderlig bevæget og bedrøvet over at miste hende. Han var dengang Amanuensis hos Onkel Christian og var jo derved ogsaa Vidne til hendes store Lidelser. Gram var - som I vide - hendes Fætters Søn. Onkel Christian, som jeg nylig nævnte, elskede hende med hele sin varme Kjerlighed, og jeg kan tænke mig, hvad det maatte være for ham at sige til Tante Helene, da hun spurgte ham, om han havde Haab om hendes Helbredelse. "Vil Vor Herre"

være barmhjertig imod hende, dør hun i en Blodstyrtning", hvilket ogsaa skete. En anden Historie, Onkel selv har fortalt, vil jeg tilføie, fordi den vidner om hans store Kierlighed til hende. I hendes sidste svære Sygdomstid yttrede hun engang til ham Tvivl om Vor Herre vilde tage hende til Naade, hvortil han havde omfavnet hende og sagt: Kjereste Magdalene vilde Vor Herre ikke have Dig, fik han sandelig sit Himmerige saa tomt som et Logulv. Det var vel et letsindigt Svar, men han var jo sin Tids Barn, og jeg haaber stadig, at den fulde Kjerlighed, der var i hans Hjerte, har ladet ham finde sin Frelser.

1813 havde hendes Søn Bryllup med Lovise Paludan, og det var en smuk klog men temmelig determineret Dame, men som hun tog imod med den inderligste Kjerlighed. Lovise var en Datter af Præsten Palludan, der først var Capellan ved vor Frelasers Kirke og derfra forflyttedes til Frederiksborg, hvor han snart døde og efterlod en Enke i trange Kaar med 2 Døttre og 5 Sønner. Lovise var den ældste af disse, men hele Familien fandt den venligste Modtagelse hos Tante With, og jeg kan godt huske, at Haven hjemme altid vrimlede af Paludaner. (Jeg har før bemærket, at jeg var et frygtomt Barn, der var bange for fremmede Folk, og det var derfor ikke med de fornøieligste eller gjæstfrieste Følelser, at jeg saae dem.) Baade Peter With og Lovise vare Skjønaander. Hvad den første angaaer, da troer jeg, han baade læste og fortalte med Smag. Imidlertid de vare deres Tids Børn, og da Datteren kom, kunde hun ei kaldes Benedicte efter Mormoderen eller Magdalene efter Farmoderen men det blev til Blanca Magdalene Benedicte, hvorom Tante With meget tørt sagde: Aa ja det er jo et kjønt Skjermbrædt for mit Navn, men lige kjerlig og god var hun. Hun var overordentlig trofast i Venskab, den, hun engang havde taget sig af, havde i hende en bestandig Beskytterinde, og det var jo ikke altid den øvrige Familie syntes om hendes Clienter, men saa beholdt hun dem for sig selv.

Ogsaa har jeg en Følelse af, at hun var meget livlig og munter i det Selskabelige og havde ofte en Spøg eller et Puds i Baghaanden. Vanskeligheder og Urimeligheder i sin Kreds tog hun rolig og smilende, naar hun kunde, og paa en Prik vidste hun hvordan alt gik til. Naar f. Ex. engang Farmøer spurgte Pigen, der kom ind med Maskinen "er det Slotsvand, Karen" og denne svarte "Ja Madam" kunde hun hviske til en af Svigerinderne "Af Posten". Jeg har tidt fortalt Eder hendes Pudserie med Jfr. Nimb, da denne havde paa- nødt hende den hende modbydelige Priis Tobak, og hun kom Kørnøg i Nimbs Daase, medens denne var ude at tillave Maden, og da man saa efter Bordet kom til at politisere, brugte Nimb hyppig Daasen og malede Kørnøgen ud i Ansigtet, der blev værre og værre for hvergang Farmoder havde gjort hende opmærksom paa, at hun havde smurt sig.

Naar jeg har omtalt Tante With, er den, som staar hende nærmest Onkel Christian og den af min Faders Sødskende, som jeg har kjendt bedst. I have seet hans Portrait kjere Børn, det milde Ansigt og lidt skjelmske Smil, som var ham egent. Han var en høi Mand med trofaste blaa Øine og blondt krøllet Haar. Han var den anden af min Faders Brødre, der helligede sig til Lægevidenskaben. Den ældre Læge Andreas døde 1806, altsaa før jeg blev fød og om ham

har jeg saa lidt at fortælle, at jeg vil knibe det ind her. Jeg veed kun, at han var et elskeligt Menneske, der havde et saare stort Hjertelag for sine Patienter som for alle, der stode i Berørelse med ham. Han var gift med Hanne Elisabeth Ahm eller Haase, en smuk Kone, Datter af en Englænderinde og døde af en Hjernesygdom. Og nu tilbage til Onkel Christian. Han tjente sine Sporer som Chirurg 2. og 3. April 1801, blev siden Regimentschirurg i Kiel, han blev bekjendt med vor daværende Kronprinds, hvis Livlæge han blev og det Venskab, der knyttede ham til denne hans senere Herre og Konge, var trofast og inderlig til Døden skilte dem ad. Jeg kan ikke lade være at omtale et Træk af Frederik d. 6te med Hensyn til Onkel Christian, fordi det viser Kongens ægte humane Sind. Som Livlæge skulde Onkel jo indfinde sig hos ham hver Dag, men det var altid Kl. 8, og han skulde strax indlades. "Fænger maa ikke vente", sagde Kongen, "der er alt for mange, der venter paa ham". 1807 kom han tilbage til Kjøbenhavn og Aaret efter blev han gift med Christine Henningsen en 20-aarig Pige, der var i Capt. du Plats Huus og som kom til ham som Patient. Han havde nu her en betydelig Tand-operation og da hun viste megen Standhaftighed og var smuk saa - ja saa lagde Gud Amor sig derimellem og lad ham forklare hvorfor de bleve forlovede, gifte, fik 8 Børn hvoraf kun een levede og elskede hverandre hjertelig. Hun var ingen behagelig Kone, kold, lidt stiv, savnede den Dannelse, der havde tjent hende vel i hendes Stilling. Hun fattedes dette affable, indtagende Væsen, der er saa behageligt at møde i Verden, og der var maaske ikke mange, der kunde lide hende. Da hun blev ældre besværedes hun af en stor Blodrig-
hed, der ofte trykkede paa hendes Humeur, der nok tidlig led et stort Stød ved Tabet af hendes Børn. Men hun var grundærlig og har vist aldrig sagt noget Menneske Andet end hvad hun meente. Hun var vanskelig for Jomfruer at omgaes og derfor havde de heller ingen men deres andre Folk især Kokkepigen skiftede ikke. Bemeldte Kokkepige, som tjente dem da Sophie og jeg var 5 a 7 Aar, tjener Tante Sophie den Dag idag. Hun maa være saavel de 60. Hun var en streng Moder og opdrog sit eneste Barn med en vis Tarvelighed og til Orden og Lydighed, nogen søm Moder var hun ikke, men derfor mangledes hun ikke Følelse, den laae dybere end sædvanlig.

Dette var den Ægtefælle Christian Fenger havde valgt sig og som han elskede og fremførte som een af de første Quinder, men hun elskede ham, og hans Villie og Ønske var hendes Lov. Hele Huuset skulde indrettes efter ham. Han var meget gjæstfri og derfor saae ogsaa hun gjerne, at der kom nogen, og der kom mange jævnlig. Kunde hun end ei altid lade være at være tvær saa glemtes alt over hans milde og hjertelige Ansigt og hans Glæde over en luun Passiar ved Tobakspiben, som hun selv tændte til ham. Hun vartede ham op i Et og Alt, men han var ogsaa værd at varte op, thi uagtet hans jævne Væsen var der en fiin Høflighed og Opmærksomhed, der havde sit Udspring fra hans hjertelige og trofaste Venlighed som især blev hans Nærmeste tildeel. Det var ogsaa Princip hos ham, at Venskab ingenlunde udelukker Høflighed. Det vil sige, han var langt mere Gentleman end Folk er ialmindelighed og end mange ere der bilde dem ind at høre til det rigtig fine Selskab.

I Hofcirklerne kom han aldrig. Han passede sine Patien-

ter og da han læste paa Universitetet og havde en meget stor Praxis i Kjøbenhavn tog den saaledes hans Tid, at han, uagtet hans Sands for det Comiske og Glæde over Holbergs Muse, dog i 30 Aar aldrig var paa Comoedie uden een Gang hvor Svigersønnen fik ham hen at see Jeppe paa Bjerget, uagtet han havde Fribillet til hver eneste Aften. Dengang jeg laae syg af Skarlagensfeber, var han flere Dage 3 Gange hos mig paa en Tid, da han paa een Dag havde gjort 71 Sygebesøg. Tænk hvormange Trapper op og ned den Dag. Derfor var han ogsaa udslett, da han var 60 Aar derfor kunde den til Familien hørende tidlige Alderdom let faa Bugt med ham. Hans Have og Blomster var hans kjæreste Adspredelser. At sidde der i Lysthuset med sin Pibe eller med en god Ven og vise denne Blomsterne og hans Espalier var næsten den eneste Hvile, han havde i sit besværlige Kald, der var kjølig i Kjøbenhavns varme Sommerdage. I Haven var der altid deilige Ting. Det var en Glæde at gaae med ham. De, der misundte ham hans gode Kaar, meente, han holdt af at vise sine Herligheder frem, de, der holdt af ham, glædede dem som han barnligt og lyst over Blomsterne. Denne Have bugnede ret af Blomster og Frugter, og der kom sjældnen nogen, jeg idetmindste kom der aldrig, uden jeg fik en deilig Bouquet eller skulde smage hans Frugter.

Naturhistorie interesserede ham meget, og havde han mange Curiosi i det Fag, men en lystig Historie over alt, og tidt spurgte han mig; »naa har I ikke noget Jux at fortælle mig, er der ingen Piger, der skal giftes?« Ak! han saae saa megen Kummer i Livet, som hans milde Hjerter blødte ved, han kunde vel trænge til lidt Skjæmt ved Arnen. Hans Malerier var ogsaa den Gjenstand, der havde Magt til at glæde og adspredde ham, og skjøndt man vel ikke kunde kalde hans Samling stor eller kostbar, indeholdt og indeholder den dog mange gode og smukke Ting og var det ham altid en Glæde ogsaa her at meddele sig og vise sine Venner, naar han havde faaet noget Nyt.

Hans religiøse Anskuelse bare aabenlyst hans Ungdomstids og hans Stands Mærke, og naar jeg tænker paa hans milde, bløde kjerlige Hjerter, saa tyktes det mig underlig, at han skulde staae langt borte fra Naaden og Kjerligheden i Christus Jesus vor Herre. Og naar jeg saae ham for hvert Aar, han levede, blive mildere, kjerligere, ja ret ligesom om Hjertet bogstavelig udvidede sig hos ham, saa kan jeg ei tro andet end at ogsaa han har fundet sin Frelser og udstammet "min Herre og min Gud".

Det forekommer mig, at jeg her bør standse med min Beskrivelse over Personlighederne i min Familie og vende tilbage til mig selv som vi forlod som en lille bleg sygelig Pige paa 7 Aar ved hendes Indtrædelse i den forfærdelige Døttreskole. Forknytt frygtsom og forlegen var jeg en Ridder eller Skolepige af en saare bedrøvelig Skikkelse, der kun blev til Latter for Kameraterne; den eneste som med lidt Venlighed tog sig af mig var min Jævnaaldrende Nathalie Ockenholt og jeg har aldrig glemt hende det, dog forstod hverken hun eller de andre mig eller vi kom nogensinde til at forstaae og udtale os for hinanden, jeg blev altid fremmed blandt Kameraterne. Det var jo vist min Skyld, da jeg

hverken var venlig, velvillig eller fortrolig nok imod dem. Men en Discretion, som tidlig blev mig indpoded og som snart blev Natur for mig, forhindrede mig fra at fortælle dem om mit Hjem, og da uden Samtale mellem Eleverne betragtedes som Contraband og man idelig fra Læreres og Lærerinders Mund hørte "Tys" N.N. Du sladrer Tie stille B. - Tenez vous, saa tav jeg heller end gjerne. I Lærernes Kridthuus kom jeg derimod snart, mine Carakteerbøger vrimlede af Ug'er og i den maanedlige Roos var jeg snart mellem de bedste. Med Haandarbeidet gik det mindre godt. Jeg fandt det meget kjedeligt at strikke og Jfr. Jane Lind med den altid stive Hals og det strænge Blik hørte ikke til de behagelige Syn, naar man havde begaaet en Feil paa Strikketøiet. Heller ikke taalte Jfr. Ramus en ujevn Søm, og da jeg førstegang nærmede mig med et Stykke, der havde Buens isteden for Liniens Form og meente, at den blotte Undskyldning fra min Side skulde klare Sagen her ligesom hos Moder men fik et skarpt: Det maa Du sprætte op, saa kom der naturligvis en Taarestøm, men jeg bød hende aldrig Buesømmen mere og kan nu kun prise hendes Fremgangsmaade.

Til mine største Skolequaler hørte ogsaa Dandsen, 2 Timer hver Uge. Ja saa forknyt, undseelig og barnagtig var jeg, at det hvortil alle mine Kamerater glædede dem kun var Sorg for mig og dog blev jeg fremstillet som et Mønster paa Skikkelighed af den gamle Berg, der medens jeg hoppede Stuen rundt for at gjøre nogle bestialske Trin raabte: See! See hvilken Umage hun gjør sig. Saa stor var min Skræk for Dandsetimerne, at da efter den første Examen Gouvernanten forkyndte at istedenfor at Dandsen pleiede at ophøre ved Examen havde Directionen besluttet, at den skulde vedvare 1 Maaned længere ikke kunde holde mig fra stille at græde de 2 Timer der vare tilbage af Skoletiden, og da jeg kom hjem og lige var kommen ind ad Døren brød ud til min forskrækkede Moder i en lydelig og hjertelig Hulken: "Vi skal dandse" - vi skal dandse? Bemeldte Examen var ellers det første Lyspunkt paa min mørke Skolevei. Hele Skolen havde faaet et lyst og festligt Udseende, Lærerne saae dobbelt saa mildt som sædvanlig, selv Jfr. Ramus var saa mild som en nyslagen Toskilling og Directeurerne saa venlige og smilende til deres store Flok Smaapiger, der stod de fleste med bankende Hjerte. Om mit bankede veed jeg ikke, det veed jeg kun, at jeg befandt mig overmaade vel, naar jeg blev exameneret, at den kolde Steg og Skinke smagte fortræffelig i Jfr. Ramus's Værelse, og at enhver fik den tilbørlige Frokost sørgede hun den Dag ligesaa omhyggeligt for som paa de sædvanlige Skoledage at det tilbørlige Antal Lectier bleve uddelte og overhørte.

Men saa kom Haandarbeidernes Fremviisning, hvor Mødre og Søstre indfandt dem for at see Skolearbejderne og saa den forfærdelige Dandseexamen eller aarlige Høitidelig, hvor Examens Udfald meddeelttes den behørigte Roos og Daddel (med den første var man meget sparsom) som nogle Præmier i hver Klasse uddeelttes. Eleverne viiste deres Dandsefærdighed og bag efter dandsede de ældre Elever med, som før havde været i Skolen. Det skulde være en Fornøielse for mig en Qual de mange Folk, baade Unge og Gamle alle pyntede. Ja, det var jo Særhed, men saaledes var Eders Moder dengang en folkeskye, frygtsom og sær lille Pige.

I have vel faaet det Indtryk, at Eders Moder var et surt ubehageligt Barn. Imidlertid skjøndt det vist var en Feil hos mig, at jeg fandt saa lidt Sympathie i Skolen, saa var der dog andre, som jeg hængte ved med mit fulde Hjerter, og jeg har vist tidlig havt et Slags Instinkt til at være som Gunnar fra Lidarende vennekjær men vennekræsen.

Hvad der gjorde mig Skolelivet dobbelt ubehagelig var Contrasten mellem den foregaaende Sommer, da jeg gjorde det Bekjendtskab, der igrunden var afgjørende for mit Liv, da jeg fandt en Veninde i Eders Tante Mathilde ved hvis glødende Beskrivelser af Nørre Vosborg mit Sind med en underlig Længsel stundede efter Vesten. Dog for at beskrive dette maa jeg gaae tilbage og fortælle noget, jeg har glemt, da det foregik før min Indtrædelse i Skolen. Det var nemlig Tantebesøgene, hvoraf det første fandt Sted 1812, da jeg var fem Aar gammel. Nu hed det sig, at Tante Stine Thomsen, skulde komme og hun havde en rar lille Pige, som hed Marie, og denne Perle skulde jeg lege med, og det var nok saa herlig. Da Budet kom at Tante var arriveret, hoppede og sprang jeg og syntes, at det varede en Evighed før Moder kunde blive færdig og vi komme hen til Grandmama. Endelig slog den lykkelige Time, men ak! hvilken Skuffelse. Søstrene som ikke havde seet hverandre i 4 Aar havde meget at meddele og trængte ret til at see hverandre ind i de kjerlige Øine og jeg blev overladt til den lille 3-Aars Cousine en egensindig og uartig lille Tøs, og da hun var første Barn havde den ellers kloge Moder ikke faaet Bugt med Sindet endnu. Mig indgjød hun som sædvanlig Frygt, jeg krøb saa langt fra hende, som jeg kunde, og da Klokken blev ni og Pigen kom at hente mig og min Portion Smørrebrød blev sat hen til mig, faldt hun end dybere i Unaade ved efter at have faaet Lyst til mit Smørrebrød netop at tage min Himmerigsmundfuld 2 Stk. Franskbrød der skulde været gjemt tilsidst. Jeg syntes nu det var saa skammeligt af hende, da hun jo skulde spise med de andre, at den 3 Aars Unge ikke kunde gjøre denne Beregning, faldt mig ikke ind. Nok hun faldt i Unaade, og jeg stod vel heller ikke synderlig i hendes Gunst, naar jeg tænker paa med hvilken Fornøielse hun sad paa en Bænk og bankede med Hælen paa Træet og sagde til mig: Du ska itte med til Skovs. En Satisfaction havde jeg dog, og det var, at hun ikke havde videre Yndest hos Familien, hvoraf hun næsten bærede hvert Medlem, der kom hende lidt for nær med Tiltalen "Wreim Kröte". Tante Helene som loe ad hende kunde hun ikke udstaae, og naar vi skulde til Valdbye, listede hun sig hen til hende og hviskede: Du ska inte med til Vaby. Engang havde hendes Moder taget hende med, da hun gik ud i Byen men kom tilbage, idet hun sagde paa sin sædvanlige alvorlige og dog comiske Maade: Jeg skal vel hytte mig for at tage Mie med en anden Gang. Først kom vi forbi en Kagekone, hvor Sukkergrisene saaledes stak hende i Øinene, at hun ikke var at faa af Stedet. Jeg løskjøbte mig med et Par Grise, men neppe var det overstaaet, før nogle ulykkelige Apelsiner fra et Urtekræmmervindue atter gjorde os det umuligt at komme videre. Altsaa Marie Thomsen og jeg blev ikke Veninder dengang, begges Uelskværdighed fjernede os fra hinanden.

2 Aar efter, den sidste Sommer jeg nød min gyldne Frihed i Hjemmet, taltes der om et andet Besøg. Det var Tante Thrine, Mo-

ders kjæreste Søster, naar der skulde være Forskel. Jeg har før fortalt, at de regelmæssige Reiser til Vosborg vare ophørte for Krigens Skyld, nu syntes Freden at vende tilbage og Familierne kunde atter see hinanden. Altsaa Kammeraad Tang og Familie ventedes til Kjøbenhavn - men saa døde han,⁴ jeg troer i Juni Maaned, hvilket gjorde en Udsættelse, dog foretog hans Enke Reisen med sine Børn og hun kunde vel trænge dertil. Jeg gik nu atter i Forventning om en lille Cousine, og skjønndt min Moder undertiden slog lidt Vand i Blodet ved at erindre mig om, hvorlidt Marie Thomsen havde været til Maade, saae jeg dog dette Tante Besøg imøde med stor Glæde. Jeg havde forresten en aparte Rædsel for fremmede Børn. Saaledes kan jeg godt huske, at jeg en Dag var bleven iført min lille graa Frakke for at løbe nede i Grandmamas Gaard men vendte om af Rædsel for Sukkermester Jensens Børn hvilken blev forøget derved, at min Moder sagde mig, at det var min Pligt at sige Goddag til dem hvis de vare i Gaarden, men jeg maa dog vist have været meget lille.

Imidlertid Dagen oprandt, da det meldtes, at de jyske Slægtninge vare komne og snart efter var jeg med Moder hos Grandmama. Hvilken Forandring de vante stille Stuer havde faaet, Tante Thrine, et Navn jeg altid havde hørt nævne med megen Kjærlighed som alt havde sendt mig mangen en lille Erindring, Tante Thrine med de deilige mørkeblaa Øine og hendes 5 Børn, hvoraf Peter var 16 og Mathilde 9 Aar. Jeg stod som sædvanlig forlegen taus ved den ene Arm af en Lænestol, Mathilde paa den anden Side, da Tante Thrine, som strax saae, at der manglede noget, der kunde føre os sammen, sagde til Noe, at han skulde hente Dukken Ida, der sad endnu nede i Vognen. Den kom og nu forstod vi hverandre og jeg troer, at jeg min hele 7-Aars Levetid ikke havde haft Mage til Aften, det var en jævnaldrende, det var en lille Veninde. Vel var jeg to Aar yngre men jeg var høiere end hun allerede dengang, og da jeg var ældste Barn, var mine Evner maaske nok saa meget udviklede som hendes. Nok, vi bleve et Par lykkelige uadskillelige Kamerater, jeg elskede hende af min hele Sjæl, og jeg troer aldrig, der var et eneste ondt Ord imellem os. Det var en god varm Sommer og hvor vare de Valdbye Toure glimrende. Onkel Andreas Fødselsdag vare vi som sædvanlig der hele Dagen, men hvilken Dag det var, jeg var altid vant til at gaae ene og nu en lille Veninde, der holdt ligesaa meget af Dukker som jeg, jeg var i den 7de Himmel. At de andre Sødskendebørn ikke bare Vand mod Mathilde kan I vel begribe. Thi Christines udfoldende Skjønhed havde jeg ikke Sands for og Noe og Evald, den ene 13 den anden 11 Aar, stod jo ogsaa langt over os. Imidlertid kan jeg godt mindes, at den samme Evald var den eneste, der vilde føie mig engang jeg havde faaet Lyst til at lege Ræv og Gaas, og at han virkelig fjernede sig fra de andre for at lege med mig saa jeg bad ham tilsidst om at holde op, fordi jeg var bange at det kjædede ham. At Drengen med de milde blaa Øine og det krøllede Haar dengang tænkte paa at frie til mig, havde jeg ingen Anelse om. Naturligviis en Barnetanke. Bemeldte Evald blev dengang kaldt en lille Griis, fordi han skulde undersøge alting og ofte kom i Berørelse med Kulgruber og Kakkelovne o.s.v. der ikke havde den heldigste Indflydelse paa hans Klæder. Saaledes havde han engang faaet Døren af paa en stor Kakkelovn og var krøbet derind for at undersøge

dens Forbindelse med Skorstenen; men saa kom Grandmama, der ikke havde Begreb om den Lyst og en Tyv i Vinduet kunde ikke have vakt mere Forbauselse end den stakkels Evald i Kakkelovnen, hvoraf han da kom ud i en Haandevending, og jeg tvivler ikke paa, at hans Moder fik lidt Skjend, hvilket lærte ham ikke at gaa paa Undersøgelses i Stuerne men lade sig nøie med Lofter, Hønehuse og Sukker-raffinaderiet. Peter Tang skulde være for Fremtiden i Grandmamas Huus medens han tog sine Examinere og det var dengang, at man først saae hvor skammelig den tydske Vindbeutel Stegmann havde forsømt ham. Noe var dengang bestemt at skulle til Ribe Skole, men at vi just ikke dengang talede noget sammen kan I vel begribe.

Det var derfor en sørgelig Forandring for mig, da de kjære jydskke Slægtninge reiste og jeg kom i Skole. Man skulde vel tænkt, at da jeg i Mathilde havde faaet Smag for at have en Veninde at jeg saa blandt mine mange Kamerater let kunde finde hende erstattet - men det skete ikke, Barnehjertet havde valgt og den Ting at Fortrolighed igrunderen betragtedes som noget forbudent gjorde mig, der var vant til at lystre, endnu mere tilbageholdende. Ja nu burde jo Fortællingen fra min Skoletid komme, men det er jeg alt begyndt paa og maa nu see at finde Traaden igjen, hvor jeg slap. Jeg seer, at jeg er kommen over den første Examen men om de første Aar har jeg igrunderen ikke synderlig at berette, at jeg sled Tiden lærte mine Lectier i en Haandevending og tog Regres for Skolens Bitterhed i Hjemmet hos Grandmama og fremfor alt i det for mig paradisiske Valdbye. I see nu vist en nydelig Villa med en smuk Gaard og Have udenfor. Et lille straaetækt Huus med 2 smaa Kamre og 2 Stuer hvoraf den ene var meget mørk med smaae Bondevinduer en Havestue, hvor Vinduerne var lidt større, gamle Meubler, der vare gaaede af Moden og saaes til som Spektakler. Saaledes brugte Grandmama Noes Stadsstole i den mørke store Stue. I Havestuen var derimod høiryggede Rørstole og nogle grønmaalede Træstole, hvori man sad bequent. Haven bestod af 6 Quarterer og havde istedenfor smukke Anlæg en urimelig Mængde Ribs, Stikkelsbær, Hindbær og Jordbær foruden mange herlige Frugttræer. Udenfor Huset stod i en Krog et Par herlige Kastanietræer under hvis Skygge der gjerne blev drukket Kaffe og The, undertiden ogsaa til Aften. Men hvor bankede mit lille Barnehjerte; naar Grandmama strax efter Ankomsten lukkede den fortryllende Havedør op, hvor fri, hvor lykkeligt, hvor hjemligt i hver en Krog, ligefra Høien i den yderste Ende af Haven og til Bænken under Syrentræerne midt i Gangen, hvor Moder og hendes Søstre havde muntre og livlige Samtaler. Da jeg selv blev større og kunde sidde hos med mit Arbeide vel ikke længe der var heller ingen Tvang, der var Glæde, og derfor lærte jeg ogsaa der stundom at være flittig, thi Grandmama lod mig have den fuldeste Frihed, hun passede sit Kjøkken og sine Ting og at hjælpe hende at tage ud og sætte hen, at plukke Frugt o.s.v. det var Fornøielse og jeg fik aldrig andet end kjerlige Blik fra hende. Naar Klokken var syv satte Grandmama, Moder og begge Tanterne dem til at skjære Smørrebrød til Aften thi Kl. 8 ventedes Onklerne og min Fader. Jeg fik snart Lov at hjælpe med og det var meget fornøielig og jeg kunde ikke begribe at Stine Fenger og Christine Tang især ikke fandt det moersomt at skjære Smørrebrød. Det var imidlertid kun Onsdag Aften, om Søndagen

spistes altid varm Mad, og naar vi vare færre, som om Lørdagen, da havde Grandmama ogsaa gjerne en lille varm Ret. Kl. 8 var alt gjort til Pynte og man gik nu ud ad Vejen for at see, om de ikke kom, og det var stor Glæde at møde især de unge Onkler og hoppe tilbage ved Siden af dem. Denne Venten var just ellers ikke altid til Glæde især for min Moder, da Fader ikke hørte til de Folk, der hang i Klokkestrengen, og et lille utaalmodigt: Men hvor bliver dog Din Mand af, hørte ikke til Sjældenhederne. Onkel Rasmus var mere nøiagtig, kom desuden lidt tidlig og tog sig af Blomsterquarteret, som jeg før har fortalt. De unge Onkler havde mere Frihed thi sige ret meget til Nicolai det vovede selv Grandmama ikke, desuden vare de begge vant til Husets præcise Skikke fra Barn af. Klokken 10 $\frac{1}{2}$ kjørte man hjem og var da i god Behold Kl. 11 i Kjøbenhavn. Jeg holdt meget af disse Hjemkørsler fra jeg var lille, naar Veiret var godt og da at sidde og see paa de klare Stjerner, hvorom dog ingen kunde sige mig den mindste Besked, men een Sorg havde jeg og det var, at lidt efter lidt blev alt mørkere og mørkere, mine Tanker løb rundt og Stjerner og Sommeraftenrøde bort. Alt svandt bort, det lille Hoved bøiede sig og strax efter, naar Stenbrorumlen vækkede mig og jeg stod i den Formening, at vi kjørte ind ad Byesporten, og jeg endnu havde Byen at kjøre igjennem, opdagede jeg til min store Forskrækkelse, at det var Grandmamas Port, at Glæden var tilende, og at man skulde hjem ad den mørke Gade. Og saa at blive gjort Nar ad, fordi man sov. Der var et Sted paa Gamle Kongevei der kaldtes, jeg veed ei hvorfor, Rothenborghuset og altid skulde man høre, at man sad og hilsede paa Rotterne. Moder min kunde ligesaa lidt lide, at man sov paa Vognen som i Sophaen eller paa Gulvet, men det var ei saa nemt, hvor man ei kunde staa og røre sig. Hvad der gjorde Moder mindre overbærende her var vel Hensyn til Hatten, der blev ynkelig tilredt og fik det ene Bomb efter det andet, som endtes med total Masacre.

Saa vidt jeg kan erindre var det kun om Søndagen at Fætterne kom med, de havde jo Skolen og deres Lectier om Hverdagene og da drak hele Familien, baade de gaaende og de kjørende Medlemmer, The derude og spiste til Aften. Saa var der Selskab, saa skulde der gjerne spadseres mellem The og Aften og Turen gik da, naar Stine Fenger fik Lov at raade, til Frederiksberg Have at see det Kongelige Herskab seile og høre Musikken der udførtes ved Slottet. Jeg har før bemærket, at jeg var et frygtsomt Barn, der især var bange for mange Mennesker og at altsaa disse Frederiksbergstoure ikke vare efter min Kogebog, behøver jeg ikke at sige, og jeg kom sjelden derfra, uden jeg fortrød at have været med, dertil kom, at den Pietet, der var almindelig hos det danske Folk for Kongen og hans Familie, tidlig blev modarbejdet hos mig ved de heftige Udfald mod Regjeringsforanstaltningerne af mine unge Onkler Nicolai og Andreas, som jo i det Hele Handelsstanden, hvortil ogsaa min Fader hørte, ikke kunde føle megen Interesse for en Regjering, der saa slet forstod at fremme dens og dermed Landets Interesser. Det uheldige Pengevæsen var jo altid Gjenstand for Herrernes Samtale og Yttringerne mod den souveraine Konge vare meget skarpe. Altsaa Kongen og hans Familie vare ikke noget rart at see for mig, og da man skulde trænge sig gjennem en Skare af Mennesker for at komme

til at see Toget i Kanalerne som jeg nu i min Tanke kun kan see som smukt og ikke uden Betydning, først Svanerne der altid seilede i Spidsen, saa Baaden med Musikken, saa Kongebaaden, hvor Kongen stod ved Roret og hans Familie, og blandt disse hans statelige Dronning Marie Sophie Frederikke, hilsende til alle Sider de store Skarer der trængte sig frem for at see dem. Man meente at Kongen sommetider styrede paa Grund, og i de Misfornøiedes Mund var dette vel en Allusion til hans Styren af Statsskibet, men han gjorde dette som alt saa godt han kunde og Hjertelag havde han for den Ringeste som for den Største.

Siden jeg nævner Musikken maa jeg ogsaa bemærke at min naturlige Mangel paa Gehør, der var almindelig i den meinertske Familie, længe holdt Hjertet lukket for denne Glæde, dertil kom at alle Fengerne vare musikalske og det fra Smaa af og at det var deres største Fornøielse at faa mig til at synge for at lee mig ud. Jeg lærte nemlig Vers med største Lethed og enhver lille Sang i de Bøger jeg fik lærte jeg strax udenad og sang med den Melodie, jeg selv satte til og som visselig hørte til samme Slags som Marie Tangs, da hun underrettede sin Fader om, at det han antog for Hyl var Sang. Naturligvis lærte jeg snart at stikke Piben ind, men taug saa ligesom min mødrene Slægt med Grandmama i Spidsen der havde samme Sands for Musik som en Hund; at jeg slet ikke holdt af Musik og at det ikke var den mindste Fornøielse at høre Musikken paa Frederiksberg var jo en Selvfølge. Derimod var det en stor Glæde at komme i Søndermarken, en lille Lund ved Siden af Frederiksberghave som den kongelige Familie havde forbeholdt sig selv, og hvor man ikke kunde komme uden Tegn, som kun faa havde, eller ved at gjøre sig gode Venner med Opsynsmanden, der boede tæt derved, men det kostede Penge og dem havde vi Børn ikke mange af. Imidlertid lykkedes det dog stundom og det var da deilig at gaae i de eensomme skyggefulde Gange, naar man saa ikke havde været bange for at blive grebet som en Forbryder, hvilket især var Tilfældet, naar man krøb over Indhegningen, thi det var ikke sagt, at man havde havt Mod som en af Lysendrops Smaadrenge, der samme Vej var kommen ind i Søndermarken og som pludselig overraskedes af Kongen, der temmelig barsk spurgte: Hvor er Du kommen herind? Som jeg pleier krøbet over sagde han og pegede paa Indhegningen. Kongen loe og lod Drengen staae. En anden Fjende havde jeg der og det var de sorte Snegle, som jeg var meget bange for. Disse kunde ogsaa træffes paa Veien til Valdbye langs med Gjerdet til Søndermarken og det varde længe, før jeg blev fortrolig med at gaae paa den Side. Imidlertid holdt jeg dog snart op med at brøle, hvergang jeg saae een, thi engang jeg gik paa Veien og der var kommen mange ud at sole sig og det ene Skrig fulgte paa det andet, hørte jeg en Mand inde i Søndermarken tale haardt og vredt. Formodentlig har det været en tjenstvillig Sjæl, som har seet den unge Pige uheldig med en som han vel troede uartig Unge og ikke et meget bange Barn, men det hjalp idetmindste strax skreg jeg ikke derfor, men gik saa med qualst Angst. En endnu større Glæde end Valdbyetourene var at komme i Skoven, men det gik sjelden paa. Først var det ene Grandmama jeg ogsaa skyldte den Fornøielse og Dyrehaven Sorgenfri og Frederiksdal kjendte jeg først ved hendes Godhed. Jeg kan end-

nu klart huske Opdækningen. Sorgenfri med Lax, Steg og gode Sager og de blanke Tintallerkener, som altid brugtes ved Skovtourene, hvorledes man søgte et Sted, hvor man havde Udsigt til Søen og siden derfra gik det saa til de andre Steder efter som Tiden var, thi Frederiksdal laae over 2 Miil fra Kjøbenhavn. Følelse for den friske deilige Skov er naturlig for enhver og at den ogsaa griber Barnet er vist, men ogsaa her var min Frygt mig til Plage, idet jeg altid tænkte med Gru og Skræk paa at blive forladt i Skoven. Saaledes kan jeg erindre engang i Charlottenlund at være kommen længere end mine Fætttere ind i nogle Hindebuske, og da jeg kom ud, var mit Selskab borte. Det varede vist ikke $\frac{1}{2}$ Time før jeg blev funden men den Rædsel jeg følte var ubeskrivelig, og jeg tænkte hele Aftenen paa, hvad der dog skulde blevet af mig, dersom jeg ikke havde fundet dem og de vare kjørte hjem.

Omtrent 1815 kjøbte min Fader en Wienervogn og med den gjordes adskillige Toure om Sommeren, at det var meget fornøielig behøver jeg ikke at fortælle, skjøndt de vel ogsaa kunde have deres svage Sider. Moder holdt ikke af at føre Mad med sig, naar hun skulde fornøie sig, vilde hun helst være fri for det Vrøvl og Fader tog da gjerne til Beværtningstederne Bellevue, Klampenborg, Fortunen eller Ermelunden, som oftest spiste vi til Middag det ene Sted og drak The det andet. Jeg kan godt mindes den første Tour i den lille grønne Vogn som siden ombyttedes med en større guul Wienervogn, hvilken Glæde det var at kjøre i Faders egen Vogn. Da vi holdt under Egetræet i Klampenborg og Verten kom ud og tog imod os og udbrød: Kunells Vogn, ja havde jeg bare havt Penge da den var at faae. Christian Fenger var med paa den Tour og det var nu en dobbelt Glæde for mig at tumle om paa det deilige Blomster-tæppe, som vist kun findes saaledes i Danmark. Jeg var ene den Gang, ene Barn, ene Høne i Kurven, men skjøndt jeg i min Barndom fandt det meget rart at være ene og blive gjort af som saadan, saa har jeg dog tidt følt, hvor fuldt det slaar til i alle Livets Forhold: det er ei godt at Mennesket er ene. Om jeg vilde have gjort jævaldrende Sødskende lykkelige, det veed jeg ikke, dog haaber jeg at jeg vilde det, og det veed jeg at megen Særhed og mange Feil som have plaget mig mit Liv igjennem vist vilde blive afslidt og rettede paa i en kjerlig Sødskendekreds. Jeg havde jo rigtignok Fættterne, men de lode mig altid føle, at jeg ei var Kjød af deres Kjød og skjøndt de gjorde tilstrækkelig Nar ad mig, var det dog ikke den Maade der bedst rettede paa et stolt og ømfindtlig Gemyt.

Dertil kom et fromt Barn var jeg ikke, det hørte til Tiden at henlægge Religionsunderviisningen til Skolen og om jeg end fra lille af havde Sands for Ret og Pligt, saa var dog en oprigtig Syndserkendelse og levende Bevidsthed om Gud, som Faderen, der elskede Verden og gav os sin eenbaarne Søn i hvis Navn der er Syndsforladelse, Liv og Salighed at faae langt borte. Imidlertid vidste jeg dog, hvad det var at bede, og jeg veed, jeg i lang Tid aldrig turde sove, naar jeg ei havde bedet Gud bevare mig fra alt Ondt, jeg havde mange Ting, jeg var bange for og deriblandt Ildebrand, Tyve og Røvere. Jeg gik ogsaa med mine Forældre i Kirke og lærte ogsaa Psalmer paa min egen Haand, men hvorlidt disse var efter nogen virkelig Trang viser, at min Yndlingspsalme var, "de

gik forbi de fagre Dage" men den kunde jeg synge, bildte jeg mig ind, den gik paa "Hvo veed hvornær mig er min Ende". Mit Fadervor lærte jeg først, da jeg kom i Skole, og det var længe længe en død Skat for mig.

Det Kirkelige om end ikke Kirken i første Forstand gjorde Indtryk paa mig tidlig, og tidlig fornåm jeg, at Kirken var Herrens Huus og især tiltaltes min Følelse en Julemorgen, da jeg som en lille Pige fulgtes med de Ældre til Froprædiken og traadte ind i den oplyste Kirke medens Orgelet intonerede og Menigheden begyndte at synge: Med høi og festlig Jubelklang skal de Gjenløstes Frydesang Dig Jesus Christus o.s.v. Prædikenen hørte jeg naturligtvis ikke et Ord af dengang og det var vel længe efter, at jeg længtes efter at Præsten skulde begynde at tale sagte, thi saaledes trøstede min Moder mig engang, da jeg hviskede er det snart forbi. Jo naar han (Biskop Fabricius) begynder at tale sagte. Han sønkede nemlig altid Stemmen i Bønnen efter Prædikenen, men da saa endelig den forønskede sagte Tale kom synes ogsaa den mig uendelig. Ja visselig Børn maa ei for ofte i Kirke langt mindre bør de overtales end sige tvinges. Heldigtvis for mig var der ikke Tale hverken om det ene eller det andet, og derfor kom jeg der ogsaa af min egen gode Villie af og til, indtil det blev mig en Nødvendighed i mit senere Liv.

Imidlertid skred Tiden, jeg blev ved at gaa i Skole fandt mig bedre i Tingene men længtes dog bestandig efter at faae Skoledøren paa Ryggen og gik med inderlig Fryd ned ad Trappen hver eneste Dag. Men naar jeg kom hjem længtes jeg ogsaa, hvorefter? "ud, ud, over de høie Fjelde". Tidlig gjorde jeg min Regning hvor mange Aar man skulde gaa i Skole, thi det var jo at være i Fængsel og saa, saa kom man vel ud over de høie Fjelde - kom man? Jeg er ikke kommen der endnu.

Nu kom der en Forandring i Livet hjemme. En skøn Vinterdag i Aaret 1815 saae jeg, da jeg en Dag gik i Skole, min Moder sidde betænkelig ved Vinduet og vor kjære trofaste Tante Helene ved hendes Side, men hvad der handledes om, var jeg ikke vant til at bryde mig om, men jeg huskede paa det, da min Fader mod Sædvane kom til Skolen ved dennes Slutning for at hente mig hjem og efter at have talt med Jfr. Ramus førte mig ikke hjem men om til Grandmama, hvor der afsløredes mig en Hemmelighed, som jeg ikke havde haft mindste Anelse om den nemlig, at jeg mulig kunde vente en lille Broder eller Søster. Grandmama var naturligtvis hos min Moder, men da Klokkeren var noget over 5 kom den glade Tidende, at Hr. Broderen var arriveret. Jeg tænkte paa, at det dog kunde have været ret morsomt at have været hjemme og seet, hvorledes det gik til, men jeg havde en Følelse af, at det ikke var passende for mig og tog mig vel iagt for at ytre det. Min Overraskelse da jeg kom hjem var meget stor. Hele Huset var forandret. Vort Stadsværelse var forvandlet til en stadselig Barselstue, midt i Stuen den store Seng med hvidt Damatins Omhæng og tilsvarende Gardiner, i Krogen tilhøre en Slyngevugge under grønne Taftes Gardiner og paa den anden Side en stor Sopha og et Par store Skjermbrædter fuldendte Udstafferingen. Det bedste af Alt min søde Moder med et straalende glad Ansigt med den deilige Dreng i Armen, thi skjøndt man vel ei kunde see

dette paa det nyfødte Noer, saa troede vi dog alle, at han var delig. Jeg vil nu ei tale om min Fader, der vel saa ud som om han havde taget Himmelen med Storm. Imidlertid var det virkelig en stor Glæde i Familien, thi min Moders Venner havde med megen Bekymring seet denne Katastrophe imøde, idet hendes langvarige Sygdom efter den anden Barselseng gjorde de lægekyndige tvivlsomme med Hensyn til, om hun kunde faa flere Børn og min Onkel med hvem Tante Helene havde flere bekymrede Samtaler havde rystet paa Hovedet og sagt: jeg troer ikke det hænger rigtig sammen. Jeg kan tænke mig Tante Helenes Glæde, da hun pegede paa Vuggen og sagde: Troer Du det nu! hvortil han ligesaa glad svarede "Ja nu troer jeg det sku".

Ja denne lille Broder var et kosteligt Stykke Karl og hele Begivenheden yderst interessant og saa da han skulde i Kirke og vi skulde have det store Gilde. Saa kom Kogekonen Madame Fredriksen, og der blev kogt Geleer og nydelige Ting til Frokosten om Formiddagen. Jeg havde aldrig seet noget saadant i vort Huus før. Han blev døbt d. 16. Novbr. Moders Fødselsdag og jeg havde i min Glæde over Barnedaaben reent glemt, at det var Moders Fødselsdag, hvilket jeg fortalte hende og som hun ikke syntes rigtig godt om. Jeg kan godt huske Faders straalende Ansigt, da han forærede hende lyseblaat Bombasin til en Pelts og dertil en sort saakaldet Fiskebeenshat med hvide Fjer og at denne Dragt klædte den slanke Figur med milde blaa Øine godt. Imidlertid var det mig en virkelig Sorg, at jeg havde glemt, at det var Moders Fødselsdag. Grandmama bar den lille Fyr til Kirke, Stine Fenger holdt Huen til ham /+ og han havde mange statelige Faddere, deriblandt 2de fremmede Kjøbmænd hvoriblandt den russiske Fenger fra Riga. Om Aftenen var da Familien samlet tilligemed Faddere troer jeg, og det hele var meget fornøielig. En ubehagelig Figur ved denne Leilighed var Nicolais Goldamme Inger, et ægte Exemplar af sjællandsk Nærighed, Egenkjerlighed, Uforligelighed, desuden var hun udygtig til sin Gjerning over al Maade. Jeg kan endnu mindes, hvorledes hun stod og speidede efter Vuggepengene og mente at een af Fadderne havde snydt hende, indtil hun trøstedes ved at Grosserer Herforth kom ind og lagde 10 Daler paa Vuggen. Det blev en Indtægt for hende op imod 100 Daler. - Ja det var dog en ærgerlig Skik, det satte eens Venner saaledes i Contribution men det syntes jeg ikke dengang, jeg syntes det var rart, at Inger fik Penge.

To Aar efter den omtalte Overraskelse med Broderen indtraf en lignende Begivenhed, som dog for mig var mindre overraskende og uventet. Søndagen d. 23de Nov. 1817 da jeg efter Sædvane med mine Foreldre havde spilst til Middag hos Grandmama og jeg var kommen i Leg med de Kl. 5 ankomne "Præstens Dreng" forsvandt pludselig min Moder samt Tante Helene og Grandmama og de andre Voxnes Ansigter fik noget uroligt og forventningsfuldt. Kl. slog 9 og der var ingen kommen, tvertimod kom der Ordre, at vi skulde spise og Kalvestegen kom paa Bordet, men hvem turde røre ved den i Grandmamas Fraværelse? Imidlertid paatog Onkel Andreas sig Heltegjær-

/+ og blev han kaldet Nicolai Ernst Fenger efter Faders afdøde Broder og bedste Ven og største Velgører sagde han.

ningen og skar den for, og da den var spist og Kl. var 10 kom Tante Helenes gamle Barnepige, der, for hendes usædvanlige Lidenhed, kaldtes Tulle-Karen med den Melding, at Madame Fenger havde bekommet sig en Datter. Onkel Andreas sluttede sit Viceværtskab med at udbringe en Skaal for den lille Juliane (hvilket Navn forresten ikke blev hende tildeelt, ikke engang kom i Betragtning, da der blev holdt Raad om, hvad hun skulde kaldes). Jeg længtes nu meget efter at komme hjem for at see den lille Søster og fandt Moder paa samme Sted og i det hele i samme Stil som for 2 Aar siden. Kun var det hele mindre overraskende, og derfor ogsaa Glæden mindre stormende end for 2 Aar siden. Det var ogsaa en lille mager Pige istedenfor en tyk stor Dreng. Jeg var ogsaa blevet 2 Aar ældre, thi Moders Barselseng blev benyttet til at iværksætte et Lommetørklæde, der blev sømmet og broderet til hendes Fødselsdag og meget syet paa hos Grandmama. Jeg var ikke saa lille den Gang 10 $\frac{1}{2}$ Aar, men jeg mindes klart de venlige milde Øine baade af Grandmama og Tante Doris for dette mit Fremskridt paa Videnskabernes Bane, og jeg veed nok, at det var med ikke saa lidt Stolthed og Glæde at jeg den Gang udpakkede og fremviste mit Sytøi. Der blev i det Hele seet paa mig i min Barndom med meget kjerlige Øine, nu ere de lukkede for detmeste forlængst, de Øine, hvis milde Glands gjorde alt saa lyst omkring mig. Jeg længes ofte efter alle disse milde Øine og det rinder mig i Hu, hvor lidt jeg har skjønnet paa dem, hvor lidt jeg har lagt an paa at glæde dem medens jeg kunde. Jeg har altid været et Lovens Barn, der gjerne vilde gjøre min Pligt her i Verden forsaavidt jeg kunde overvinde min naturlige Dovenskab. Men Egenkjerligheden var tidlig virksom og det var derfor en stor Lykke for mig, at jeg fik Sødskende, der i Hjemmet kunde vænne til smaa Opofrelser, som hjælper til i Tiden at kunne gjøre større. Naar jeg seer tilbage paa mit Skoleliv har jeg den stadige Selvbefrielse, at jeg tænkte for meget paa mig selv og for lidt paa andre. Var det end med Uret, at mine Skolekamerater kaldte mig tvær, naar jeg ei vilde overtræde Lærernes bestemte Forbud mod Suffleren, saa kunde jeg dog sikkert, naar jeg havde været om mig paa andre Maader som ved at gaa Lectierne igjennem med de Svageste og ved andre Villigheder af den Natur viist dem, at jeg ikke var tvær, naar jeg ret havde havt Sindelag dertil.

De 2 smaa Sødskende gjorde imidlertid en stor Forandring i Hjemmet. Den lille Stue ved Siden af Dagligstuen, som før havde været som min Eiendom, blev nu Barnekammer, og da jeg var omtrent 11 Aar flyttedes jeg fra mine Forældres Sovekammer, hvor min lille Seng hidtil havde staaet, op i et Værelse ovenpaa, som før havde hedt Gjæstekammer og navnlig været brugt naar min Onkel Jørgen Fenger, Eier af Frederikskilde og siden Herthalund, kom ind fra Landet. Men det varede ikke længe at han tog til os efter sin Moders Død thi Onkel Christians venlige Sind og gjæstfrie Huus drog snart hele Familien til sig. Min Fader var altid en stille og mere tilbageholdende Mand, og det Forhold, hvori min Moder stod til Grandmama, de stadige Besøg, der gjorde det vanskelig at have Gjæster, der just ikke hørte til dette nette lille Dueslag og uden at lade sig genere og byde en Fremmed spise saadan som man spiste selv uden nogen tilsyneladende Forandring, det havde man ikke ret Greb paa

hos os. Altsaa Onkel Christian fik uden Modstand min Faders Familie, Grandmama naturligvis sin egen og - vort Gjestekammer stod tomt som var ret heldig, thi hvor skulde jeg ellers været hen. Dette Kammer hørte ogsaa til de store Behageligheder i Hjemmet. Det laae i anden Etage med to Vinduer, hvoraf det ene var tæt beskyttet af et stort Valdøddetræ og fra det andet saae man ud over Gaarden Haven ja endog Kirken og Kirkegaarden, som især i maanelyse Vinternætter gjorde paa mig et stille rart Indtryk, naar jeg meget sjælden fik det at see; det var i min første Ungdom, thi senere viste Naboens Byggelyst og Virksomhed i den Retning som en sworn Fjende af min smukke Udsigt. Jeg kan ikke saa ganske huske, naar det var jeg fløttede derop fra mine Forældres Sovekammer, dog var jeg vel som sagt en ll Aar, og dog var det jo en Epoche i mit Liv. Ak hvor mange Drømme er ikke der udklækket, hvor mange Luftkasteller byggede, thi det var altid min svage Side. I Tanken gik det stort nok til men i Realiteten blev der saare lidt udrettet.

Tidlig have i seet, at den lille Pige havde et forknyt ængsteligt Sind og om det end var min Lykke, idet det tidlig bragte mine Tanker til Livets Alvor, saa forstyrrede det dog ogsaa min Udvikling, idet jeg altid var bange for at gribe rask fat og havde ikke heller Kraft til at overvinde min Dovenskab, der for mig ikke var i nogen ringe Grad. Ofte, naar jeg blev rost i Skolen, følte jeg i mit stille Sind, hvor lidt jeg fortjente det, fordi jeg havde bedre Evner end de Andre, og om jeg end kunde prale af, at jeg behøvede saa lidt Tid til mine Lexier, saa følte jeg dog, at jeg burde anvendt mig bedre, men Kraft til at lægge Morskabslæsning bort, naar jeg var kjed af Sytøiet havde jeg ei som Ældre end sige som Yngre.

Jeg føler ofte, at det er et saare vanskeligt Arbejde jeg har paataget mig at ville skrive en Autobiographie, thi Følelserne vexle saa saare i det menneskelige Hjerter, at man har ondt ved st skjelne, enten de høre een selv til, eller det er en øieblikkelig Paavirkning udenfra. Det er langt lettere at fortælle Begivenheder og fremstille andre Personer, der have vi kun, hvad vi have seet og hørt, og saaledes som vi til Tid og Sted have opfattet i eget Hjerter, derimod naar man alvorlig leder efter Sandheden bliver man ofte confus, thi lige saalidt som jeg vilde fremstille for Eder en lille Engel eller engang tillægge mig selv Anlæg og Fortjenester, som jeg ikke havde, lige saalidt vilde jeg tilkjende mig Feil og Svagheder, som ikke hørte mig til, og naar jeg tilstaar, at jeg havde min gode Portion af Forfængelighed, Egenkjærlighed og Misundelse saa siger jeg vel ei mere, end at de fleste ærlige Mennesker vil sige ligesaa hos os, men en Skildring af mig selv som Character eller paa dansk mit aparte Jeg - det er det ikke. - Imidlertid vil jeg lade Begivenhederne og Tiden gaee frem og da faae I at samle de enkelte Træk saa godt I kan for saavidt det er Eder om at gjøre at samle dem.

Som I endnu see paa det gamle Etui, fik jeg i 1817 1ste Præmie i 2den Klasse i Skolen og 1818 flyttedes jeg som Klassens bedste Elev op i første Klasse, hvor jeg ligeledes første Aar vandt en Præmie og dermed var det forbi thi mere end 1 Præmie kunde et Barn ikke vinde i en Klasse. Dette skulde imidlertid ikke gjøre

mig stolt, thi der fortaltes altid hjemme, hvor besynderlig denne Præmiefordeling var og hvorledes det kunde hænde sig, at de dovne fik Præmien, naar den som eengang havde faaet ikke kunde faa mere og det at blive flyttet op ogsaa ansaaes for en Belønning der udelukkede Præmie. Imidlertid opnaaede Directionen dog ikke derved sin Hensigt at fornøje og opmuntre saa mange Børn og Forældre den kunde, thi jeg erindrer tydelig, at et Pigebarn, Dorothea Caspersen, der var et aparte Mønster paa Dovenskab og derfor gik 3 Aar i hver af de nederste Classer naturligvis uden at faa Præmie og da hun endelig flyttedes op i øverste Classe tabte Forældrene, navnlig Moderen, Taalmodigheden og gik op til een af Directionen (Onkel R. Fenger) og med megen Vrede paastod, at hendes Datter var skeet Uret, thi var hendes Argument, det var dog ganske besynderlig at et Barn kunde gaae 6 Aar i Skole uden at fortjene saameget som en lille bitte Smule Præ. Onkel sagde hende jo, at hun var bleven fløttet op, da hun var gammel nok til det, og at hun derfor ikke kunde faa Præmie og desuden, føiede han til, ere hendes Characterer af den Natur, at der aldrig kunde være Tanke om, at hun skulde have Præmie. Han viiste hende derpaa Characterarkene fra den afholdte Examen, som Madamen satte sig ned og gjennemsaar. Hvorvidt hun imidlertid har kunnet læse eller villet læse er et Spørgsmaal, thi hun gik lige saa vred bort som hun var kommen og bemeldte Dorothea og saavidt jeg husker et Par ganske smaae Piger bleve strax tagne ud af Skolen. Om det var de sidste eller nogle af de Yngre, der siden efter et Par Aars Forløb atter bleve indsatte veed jeg ei men paa Tante Hannes Tid grasserede Caspersenerne og Eders Tante vil kunne fortælle Eder, at det var nogle uopdragne og forvildede Børn.

Det er i det hele den store Feil ved disse Instituter at Børn komme sammen som i Livet slet ingen Berørelse have med hinanden, Børn af de forskjelligste Omgangskredse, Stand og Vilkaar paa en Tid, da Sjælen er saa aaben for alle Indtryk, da enhver Raahedens og Principplavheds Aande tvinger den unge Plantes fine Blade til at visne eller lukke sig sammen. I den Henseende havde jeg de vel bedst, thi jeg lukkede mig sammen som en Mimose, men selv den har ei godt af at blive berørt i Utide, desuden hørte jeg ikke det Onde, hørte jeg ikke heller det Gode, og den hjertelige fortrolige Omgang med Søstre eller jevnaldrende til daglig Brug som lægger Grunden til et behageligt Væsen blev mig ikke tildeel fra min Skoletid. Ikke heller blev jeg aldeles uberørt af det Onde og det fra en meget slem Side. Sandhedskjerligheden kjølnedes. En lille Udflugt ja en ligefrem Løgn for at skjule, hvad der ei var ret hørte til Dagens Orden i Skolen, og skjøndt jeg vel var hverken listig eller behændig nok til at bruge disse Smaafif, var det dog ikke, fordi jeg afskyede det som Falsk.

Jeg var altsaa kommen saa vidt i Aaret 1817, at jeg var kommen i Skolens øverste Klasse et i mine Tanker dengang ikke lill Fremskridt paa Anseelsens og Videnskabernes Bane. At jeg i meget kort Tid lærte mine Lexier gav mig den maaskee mindre heldige Idee at jeg var om ikke et stort Genie saa dog i det mindste et aparte godt Hoved, hvorm lidt Særheder og Egenheder være naturlige. Imidlertid Fortræd eller Ubehagelighed vilde jeg ikke volde nogen, at

være Noget for mine Forældre vilde jeg gjerne og mine Slægtninges Kjerlighed var mig en Skat der var værd at komme i Besiddelse af dog har jeg aldrig fundet denne Kjerlighed at være noget der tilkom mig og det kunde derfor ikke falde mig ind at blive skinsyg naar der som var Tilfældet i min fædrene Slægt blev gjort mere af andre. Samme Foraar fik Grandmama atter Besøg af sin næstældste Datter som siden blev Eders Grandmama tilligemed hendes nye Mand Stiftsprovst Koefoed hendes egne 2 førømtalte Døtre og hans eneste Datter Christence. Nu blev atter det Damaskes Cabinet til Dagligstue. Datter og Svigersøn indrømmedes den mindre Stue og de unge Piger anbragtes - ja der var Plads nok til dem. Atter en skjøn Dag skulde man hilse paa nye og gamle Slægtinge jeg husker det som igaar da Christine og Christence stode i røde og sorte franske Sirtses Kjoler, de lignede hinanden den Dag besynderlig nok thi de vare meget forskellige Christence med en nydelig Figur og altid som et pillet Æg og et Ansigt som Folk er flest meget venlig men der var dog noget i de Øjne som idetmindste jeg blev bange for. Christine med hendes søde overordentlig smukke og blide Aasyn men hensynsløs med sin Klædedragt, tilbageholden og gratieux tillige i Væsenet, dog jeg lod dem gaae for det de vare saavel som min Tante og holdt mig til Mathilde som jeg fandt endnu elskværdigere end for 4 Aar siden og det Par Maaneder om det var saalange var en henrivende Tid for mig. Vi to gik fordetmeste ind i Sovekammeret for der at udfolde vore Hjerters Hemmeligheder hvoraf vi troede at have mange og meget vigtige. Det deiligste af Alt at høre hende tale om Vosborg og Herlighederne for: Ak at komme der det var dog at komme op "over de høje Fjelde" hvor der måtte være frit og dejligt.

Medens jeg omtaler dette Besøg maa jeg med et Par Ord berøre min Tantes andet Givtermaal ingenlunde var Familien med. Tvertimod havde man een for alle og alle for een fundet det at være et ubesindigt Skridt og Synet af Stiftsprovst Koefoed forsonede ingenlunde Gemytterne. Det var en svær Mand med et stygt Ansigt og skelende Øjne men naar man derfra vil slutte sig til et uærligt Sind tager man ganske fejl. Hans Svagheder Ubehageligheder ja hans Feil laae udenpaa ham. Der er maaskee faae Mennesker der have havt et saa ærligt Sind og været saa fri for egenkjerlig Misundelse. Han holdt meget af sine Stedbørn. Christines Skjønhed og Ynde, Noes Dygtighed og gode Fremgang var hans Glæde og Stolthed og det uagtet hans egne Børn derved kom i Skygge. Jeg var forresten bange for ham, han drillede og gjorde Nar ad mig fordi jeg lod mig drille, og det var snart ikke rigtig godt naar han var i Stuen. Ja det var andre end mig han gjorde Nar ad. Han vilde gjerne over hvor han kunde og det var ikke let at give han raat for usødet. Onkel Nicolai begyndte dengang at gjøre Cour til Christine men da det var som Onkel med Niece og Christence ogsaa vistes Opmærksomhed især af Onkel Andreas var det som Herrerne havde deelt de unge Piger mellem sig for at gjøre dem Opholdet i Kbhvn. behageligt og blev jeg for min Deel meget forundret da jeg efter at Onkel N. havde fulgt dem tilbage til Jylland hørte at han var forlovet med Christine.

Vor Tante fandt Søstrene forandret, og jeg tænker tidt

paa at de dengang taledes om hvorledes den jævne livsglade Kone havde taget sig et vist fornemt Anstrøg der ikke passede til hende og som syntes at mindske den Hjertelighed der altid havde trukket dem til hende. Hvad var det. Det skulde jo gaae fornemt til i Ribe i en Familie der altid havde hængt ved den fornemme Ende og det uvante kunde vel give noget stift til den jævne Kone der i Bedsteforældrenes Huus havde faaet en meget jevn Opdragelse og hidtil i landlig Virksomhed nydt en ubunden Frihed. Convenientsens Former bleve hende jo altid fremmede og hun bevagede sig naar hun var nødt dertil kun stift imellem dem.

Det var da atter en stor Sorg da Mathilde i Slutningen af Mai 1818 reiste. Venskabet var blevet meget heft og alle Skolekammeraterne saae endnu mere ud som Tørvetrillere end de plejede.

Paa samme Tid var det at Tante With der i flere Aar havde lidt af tiltagende indvendig Kraft blev meget syg og den 2den Juni døde hun som hendes kjerlige Broder havde ønsket i en Bledstyrning. Der var mange der græd over Magdalene Margrethe With fød Fenger jeg ønsker tidt at jeg havde været ældre for at have havt noget i Gjemme fra dette rige Hjerte, denne sunde Forstand. Det var saa barnligt altsammen for mig dengang, jeg var kun 11 Aar. -

Der blev nu stor Røre i den gamle Gaard. Den Mængde gode Tøi fra to gode Udstyr skulde nu sælges, thi Withs havde jo selv de fornødne Møbler og om de end selv beholdt hvad de syntes om var der dog en stor Deel som gik til Auktion. Peter havde Dagen før hans Moder døde havt sit 4de Barn Christen i Kirke. Hans smaa Kaar vare med de mange Børn blevne endnu mindre og den sidste Dag havde han efter eget Sigende kun 12 Skilling i Lommen. Det var jo ganske naturlig Moderen havde været meget syg i længere Tid altsaa kunde han ikke komme med pecuniaire Sorger til hende som hun dog vist mangen Gang har lettet ham om hun end som fornøftig Kone ikke lod den unge muntre og livsglade Søn der gjerne vilde leve og lade andre leve med sig paa det bedste, ødelægge sin Formue. Det var vel derfor endaal Tryk over Sønnen der lettedes ved Moderens Død og derfor var det ogsaa at det syntes for Familien som om han tog sig hendes Bortgang temmelig let og dog er jeg vis paa at han oprigtig elskede sin Moder. Blandt dem som mindst tilgave ham dette var Hans Benjamin Gram Fætters Søn af den Afdøde hvem hun efter hans Ankomst fra Amerika strax havde taget sig af og om jeg husker ret optaget i sit Huus og ved sit Bord, da hun ikke kunde faae de øvrige i Familien til at dele det med hende.

Gram blev Læge og Amanuensis hos Onkel Christian i hvis vidtløftige Praxis han erhvervede sig god Øvelse. Han var et udmærket Hoved og havde det sømteste Hjerte for sine Medmenneskers Lidelser, men skarp, blev let vreed paa Folk og da var han intet mindre end hjertelig og kunde lade de haardeste og bitterste Ord falde om dem han baade før og siden holdt af. Sønnens Letsindighed stødte ham meget og da denne med sin Kone strax efter Moderens Død forlod Værelset for som det syntes ham at see til Elenelene, græd han bitterlig og gik til Mørch et ungt Menneske hun ogsaa havde viist Godhed fortalte ham hendes Død og de græd med.

hinanden som om de havde været Børnene. - Jeg maa med et Par Ord her endnu berøre denne Gram. Han var meget for Onkel Christian og var underholdende baade for Yngre og Kldre. Kundskaber havde han i mange Retninger og hvor han var, flokkedes altid Ungdommen omkring ham. Børnene, Sophie og jeg havde megen Fornøjelse naar Gram kom og saa var oplagt, thi det var han naturligviis ikke altid. Skulde der leges var det altid ham der skulde finde paa det morsomme. Amerikaner og Frihedsmand var han i høj Grad. Jeg kommer til at tænke paa Withs Løier da han bildte Münster ind at Gram ved FrederikVI's Tilbagekomst fra Wien havde været med at spænde Hestene fra Kongens Vogn for at trække ham. Münster gik i Fælden spurgte Gram paa et Spisequarteer om det var sandt og blev naturligviis modtagen med en rasende Vrede. Han blev snart be- kjendt som Læge men at gjøre sig sit Kald indbringende forstod han slet ikke. De fattige fandt ofte Penge inden i Recepterne og blev han vred paa en Patient udeblev han uden videre og behagede det ham et Sted blev han der og kom ikke videre, saa Onkel Christian sammenlignede ham og den forrige Amanuenses Christens saa- ledes Gram har et meget bedre Hoved men Christens en meget bedre ? Dengang Magnetismen kom for Orde kastede han sig over denne og blev en af Schous Magnetiseurer.- Jeg kan godt be- gribe at Virkningen af disse smukke Kræfter tiltrak hans grand- skende Sjæl men Bedragerie eller Charlatanerie var han aldeles fremmed for og jeg troer at han i sin senere Alder opgav det Hele. Prøvede han disse Kunster da var det kun paa ulægelige Syge, f.Ex. senere Stine Fenger, thi de menneskelige Lidelser rørte altid hans bløde Hjerter. Han tog sig af dem der trængte ofte uden at spørge om sine egne Midler dertil. Om jeg husker ret holdt Gram og Mørch sammen efter Tante Withs Død men den han især tog sig af var Birkedahl vor bekjendte Wilhelm Birkedahl og fandt denne den Bistand og det Husly hos Gram ingen anden vilde yde ham. Da Gram i Aarene 27-28 forlod Europa for at søge Lykken i sit Fædre- land de forenede Stater i Amerika, efterlod han B til Onkel Christian der ikke altid var tilfreds med Arveparten efter Gram som han kaldte B. Imidlertid de forstode hinanden vel ikke den- gang, men Onkel C. gav ham hvad han trængte til. - Maaskee er det en dum Streg sagde Gram da han reiste, men om han end længtes tilbage til Danmark som hans mange Breve til Onkel Christian vid- nede om saa blev han dog hvor han var og døde efter en halv Snees Aar som Læge ved et Hospital. Onkel C. vedligeholdte en hjertelig Correspondance med ham og sendte ham engang et Par smukke Blom- ster og Frugtmalerier af Jensen da Gram satte megen Priis paa Sligt. Gram havde tvende Brødre som dog ikke bleve til noget saa- vidt jeg veed, men han talte meest om sin Søster Fanny der var gift med en Skibscaptain og som han engang reiste til Hamburg for at see.

Jeg har saavidt jeg mindes ikke fortalt Anledningen til at disse Grammer kom til Kjøbenhavn, men derfor maa jeg gaae læn- ger tilbage. Min Farmoder Else Brock havde en Søster der tidlig blev Enke efter en Kjøbmand Gram og som i denne sin Enkestand op- drog 2 Døttre og en Søn. Md. Gram hørte til den stränge Pietisti- ske Retning for hvem Dands, Spil og Comœdia altid er Synd men om

Helligdagen dobbelt Synd og hvorvidt hun drev sin Strenghed vil følgende Anekdote bevise. Da Tante Helene skulde giftes spurgte Grandmama hende tilraads (hun var en høist venerable Tante i den Fengerske Familie) angaaende en Sykone, hvortil hun svarede Jeg veed een som er en overmaade skikkelig Person der er kun een Ting iveien med hende "og med et Suk" hun syer rigtignok for en Actrice. Denne Verdens Sager Handel og Vandel forstod Madame Gram sig dog godt paa og styrede vel sit Huus. Saaledes holdt hun ei af at laane sin Vogn ud der vel kunde have Vanskeligheder thi laante hun den til een da var der mange der ønskede den men det kunde hun jo have sagt ligefrem, men derimod da man kom til hende med det ubehagelige Andragende svarede hun meget høitidelig. Jeg vilde gjerne men jeg har gjort en Pagt med mine Børn aldrig at laane min Vogn ud. Med Døttrene gik det meget godt de bleve lige saa stive sylrende men grundskikkelige Koner som deres Moder var. Den ældste giftede hun med den alvorlige Pastor Saxtorp som hun jævnlig hørte om Søndagen men da han var Enkemand og havde en heel Flok forvildede Sønner skulde man ei tro det var det mest passende Parti for en ung Pige paa 16 Aar. Hun fik imidlertid snart nok af denne Verden da hun døde efter faa Aars Forløb af Brystsyge. Den anden erindrer jeg endnu i min Barndom som Madame Münster en høi statelig Kone der i en høi Alder blev opereret for Stær. Hendes Søn var den nylig afdøde Herredsfoged i Malt og Gjørding Herreder som vi engang har besøgt. Altsaa med Døttrene gik det godt men den eneste livlige Søn Hans Gram blev kun en vild Krabat der lukkede sit Hjerte for Christendommen der sluttedes inde i den mørke Skal. Begavet var han havde Sprogtalent saa han kunde oversætte for Theatret (Syn-gestykket Bødkeren) og Musiktalent, saa det blev hans Levebrød i hans sidste Dage da alt slog ham feil. Jeg har før fortalt Eder om Værset han skrev paa staaende Fod eller med den ene Fod i Sengen, da han modtog et Fødselsdagsrimere som Informatoren Skouboe havde diceret en anden ført i Pen og min Farmoder underskrevet og som begyndte i følgende spottende Maade:

Vor Junker han fylder sit 20de Aar
 Har Duun paa sin Hage hvad siger jeg Haar
 Har længer sin Mentor ei nødig -

Han modtog det som sagt da han havde den ene Fod i Sengen og maaskee var det førstegang hans Fødselsdag var nævnet den Dag undtagen det skulde have været i en Sparlagensprædiken af Moderen.

Min Tante mig elsker naar hun mig spøger
 Hun skyder de Kugler som andre de støber,
 ej støber, men skyder og vælger dem slet,
 Det er en Studert om jeg kan see ret.

Men en Galning var han. Som Dreng gjorde han Drikkeviser til Psalmemelodier og havde sin Fornøielse af at høre Moderen og Søstrene synge dem i deres Uskyldighed. Gyngede ud af Loftslugen for at forskrække Søstrene og løb gjennem Huset med der ærverdige Gentleman bag efter sig som Moderen havde overdraget at banke ham op paa Loftet og sprang da for ei at blive fanget ud af Lugen ned i Møddingen. Da han blev ældre svirede og svarmede han kom i adskillige Forlegenheder og da hans Familie be-

handlede ham haardt og Onkel Brock endog vilde have ham sat fast rømte han til Amerika. Kom først til Vestindien hvor Schimmelmänn som dengang var Gouverneur fandt ham at være et brugbart Menneske og det gik herlig indtil han forelskede sig i Datteren som Moderen satte en Pind for. Faderen holdt imidlertid stedse af Gram og hvad der kunde blevet af veed man ikke dersom han uheldigvis ikke i sin Ærgrelse og onde Lune havde gjort et uforskammet Vers til Grevindens Fødselsdag. Han kom nu paa Porten og tog til Boston blev Kjøbmand og gift men det gik uheldig han gik Fallit og endte sine Dage som Organist. Til hans Familie skrev han aldrig og det var derfor kun til liden Glæde for de i Kjøbenhavn værende Arvinger at der efter Proclamaets Udstedelse meldte sig 3 Sønner og en Datter af den bortrømte glemte og nu afdøde Hans Gram, den ældste af disse var den nysomtalte Læge Hans Benjamin Gram.

Jeg har før fortalt Eder at jeg var et meget frygtsomt Barn som jo vel endeel kom af at jeg var sygelig til jeg havde fyldt mit syvende Aar. Især havde jeg en forfærdelig Angst for Ildebrand og kunde blive kridhvid i Ansigtet naar Vægterne pek og det hule Brandraab lød gjennem Gaderne. Den første Brand jeg saae var Tugthusets eller som det i Almindelighed kaldtes Børnehusets. Det var Aaret før Tante With døde d. 25. Juni 1817 at der om Eftermiddag henved 5 lød den Efterretning der er Ild i Børnehuset. Fangerne have gjort Oprør og stukket Ild paa for at undslippe og maaskee meente de frygtsomme stikke Ild paa Byen og røve og plyndre. Da jeg med de andre kom op paa det øverste Loft for at see hvorledes det stod til dandsede Luerne i en Søilegang om det nette lille Taarnspir der stod over Kirken der saavel som hele den store Fiirkant stod i Luer. Jeg saae Taarnet falde ud over Torvet. Det var et meget smukt Syn men der var over mig en uuaadelig Rædsel dog næsten mere da jeg om Aftenen som sædvanlig gik fra Grandmama og mine Forældre i Forening med de andre gik ud for at see paa Branden og det forfærdelige Ildhav der stod op indenfor de høie skrækkelige Fængselsmure. I see deraf at Skrækken for saa vidt havde sat sig for Oprøret saa at Fædre med Koner og Børn spadserede ud for at see paa Ildebranden. De stakkels Fanger bleve ogsaa snart paagrebne og fjorten henrettede i to Hold. Over de første 7 nedattes en Standret og det blev min Onkel R. Fengers sørgelige Hverv at berede disse til Døden. (De henrettedes d. 22de) Noget uhjemlet Sladder sattes i Omløb ved denne Leilighed der gav Anledning til at han udgav en lille Piece betitlet "Mit Forhold mod de 7 Forbrydere", som i høj Grad forøgede Menigmands Kjerlighed til ham og jeg troer den gjorde alvorlig Nytte. Saaledes hørte Tante Doris fra Vinduet et Par Saugskjærere som vare aldeles hentagne af det Indtryk disse Blade havde gjort paa dem. Jeg kan erindre at der ved denne Ildebrand var Spørgsmaal om at bane en Vei for nogle af Kongens Adjudanter der den Dag forlangte at ride gjennem Gaarden for at undgaae at passere Torvegade men uheldigvis hængte Gaarden fuld af laante Snorer og jeg tænkte tidt siden paa at hvis disse ulykkelige Klædesnorer ei havde været havde jeg maaskee faaet Kongen at see.

Da det var paa Børnehuset at Skolen paa den Tid var indlogeret var det jo en meget streng Dag for Jfr. Ramus som dog slap med Skrækken og med at faa Vinduer Gardiner og Gulve tilsølede med Vand hvilket havde tilfølge at der i 4 Dage ingen Skole blev til stor Glæde for mig der tilbragte 2de af disse hos min Veninde Sophie Fenger hvis Fødselsdag tillige indtraf d. 28de.

Det var altsaa den første Ildebrand. Den anden der fulgte Aaret efter i det for mig langt mere betydningsfulde 1818 der medførte Tantebesøget i Foraaret, Tante Withs Død og Onkel Nicolais Forlovelse fandt Sted d. 26de Aug. 1818 to Aar før Marie Meinert blev fød blev ogsaa langt mere betydningsfuld for os.

Det var altsaa d. 26de August just som man skulde hjem fra Skolen der i dette Aar var fløttet fra de gamle Værelser paa Børnehuustorvet til en stor meget kold Leilighed paa Hjørnet af Torve- og Kongensgaden bemærkede svær Larm og Sammenstimlen af Mennesker i Kongensgade og snart en tyk Røg i Enden af Gaden. Vi kom naturligvis sent hjem dog troer jeg Jfr. Ramus holdt os tilbage til vi bleve afhentede mig til megen Quide. Imidlertid man kom hjem og overraskedes ved en heel Deel Sager der vare komne fra Brandstedet. De arme Mennesker de arme Mennesker sukkede jeg i mit Hjerte men sagde til Moder besynderligt hvor det ligner Grandmamas Tøj. Jeg hørte da Tortbudskabet Ilden er hos Grandmama. Noget mere forfærdeligt kunde jeg ikke tænke mig. Imidlertid var dette just ikke bogstavelig thi det var i Sukkerraffinaderiet at Ilden var udbrudt under Kogningen ved Uforsigtighed og den hele store Bygning med Forraad og samt brændte. Der var flere Gange Fare for det tilstødende Vaaningshuus men det var kun i den første Forskrækkelse at man begyndte at flytte, min Moder vilde ile derhen men mødte en Bør med Sølvskabet som man bad hende at holde paa saa det ei faldt over og da hun havde faaet dette i Sikkerhed i sit Hjem og vendte tilbage var Huset afspærret. Imidlertid blev det ved disse faa Gjenstande thi Brandvæsenet erklærede Vaaningshuset uden Fare. En komisk Scene mellem et Par upræctiske Folk kan jeg ei lade være at fortælle, Ferdinand Fenger der var 13 Aar gammel og meget ivrig for at være nyttig fløi op (der var vel ingen Sands for hans Virksomhed hos Grandmama) i øverste Etage til Peter Tang med en Mælsæk paa Nakken og spørger ham om der er intet han skal redde for dem. Saml Deres Klæder. Peter gik meget villig ind paa Forslaget og medens den anden stoppede i af alle Kræfter sagde han gjentagne Gange: Jeg takker Dig meget Ferdinand. Ferdinand fløi nu hjem til sin Moder kastede Sækken Mælsækken paa Salsgulvet saa Støvet løftede sig som en Taage over det store Værelse. Paa Spørgsmaalet hvad dette skulde betyde svarte han lidt moquant: Peter Tangs Klæder. Jfr. Jacobsen skulde nu undersøge Sækken og bane sig Vej gjennem Mælstøv til dens Indhold men at faae disse Klæder rene var et Arbeide der var nær ved at trose hendes Dygtighed.

Det var en meget stor Ildebrand. Kongen var som sædvanlig selv tilstede var vred over Branden og syntes at vilde have bebreidet de unge Onkler Meinert deres Mangel paa Forsigtighed maaskee saae han dem temmelig ligegyldige med Hensyn til den. Jeg kan ikke erindre Ordene men jeg veed at de vare ikke behagelige

fra Hs. Majestæts Side og hvad Branden angaar da hvilede ene Skylden paa den stakkels Sukkermester for hvem denne Uforsigtighed var Tabet af Levebrød.

At Onklerne ikke kunde være meget bedrøvede da den første Skrak var overstaaet var naturlig thi denne Brand frelste Huset Chr. Noe & Comp. fra at følge saa mange andre Huse i denne vanskelige Handelsperiode og gaae Fallit. Sukkerhuset blev nemlig ikke gjenopbygget men Interessentskabet hvori Chr. Noe & Comp. havde den største Deel stak Assurancesummen der omtrent var 20,000 Daler i deres Lommer. Først den næste Dag kom jeg igjen til Grandmama og jeg turde næsten ikke see gennem Porten til de rygende Ruiner den forfærdelige Brandlugt forfulgte mig allevegne og naar man denne Aften og mange af de følgende talte om Branden da gjøs det i min Sjæl og de frygteligste Billeder forfulgte mig i Drømme.

Der var altsaa ikke Tale om at opbygge Raffinaderiet derimod solgte Interessentskabet Gaarden om jeg husker ret for en 20,000 Daler til Grosserer Hedemann der før havde været Bogholder paa Raffinaderiet og beboet den halve Stueetage efter Carstensens Død. Grandmama havde nok lyst til at blive boende i den gamle Leilighed men da Hedemann skruede Leien op jeg troer til 800 Daler fandt hun at hun burde fløtte hvilken Beslutning blev tagen under mange Taarer for den deilige herskabelige (rigtignok yderst ubequem) Leilighed hun nu i over 30 Aar havde beboet. Ja før havde der været nok at klage over men nu blev den naturligviis det yndigste Hjem og Hedemann et Stykke af et Ase, en reen Hallunk. Han havde vel stakkels Mand omtrent gjort Regning paa sine Renter alene af bel etagen og saa maatte Skatter og Reparationer komme fra hans egen Hunsleie og for det der kunne komme af den lille Leilighed i 2den Etage og dette Efteraar saaes der paa Leiligheder dog ikke alene for Grandmama men ogsaa for Onkel Nicolai der nu skulde hjemføre sin yndige Christine og være Chr. Noe & Comp. Chef for egen Regning. Hidtil havde Moderen staaet for det, men nu trak hun sig ud deraf, og det med en temmelig betydelig Formue der ved klog Bestyrelse og itide indskrænkede Udgifter voxede til hendes Død. Naar jeg taler om indskrænkede Udgifter maa jeg ikke glemme at hun altid gav og atter gav hvor der var nogen der trængte om det end ikke altid fra Begyndelsen skete paa den venligste Maade, men hun var meget ængstelig for at nogen ikke skulde faae den Hjælp hun burde yde.

Onkel Nicolai leiede Værelser i Viinhandler Kaarsbergs Gaard paa Hjørnet af Torve og Strandstræde om jeg husker ret paa anden Sal, for Grandmama søgtes længe og endelig - dog dertil først en lille Indledning.

Min afdøde Tante Magdalene Margrethe With havde beboet 1ste Sal i mine Forældres Gaard, samme Leilighed, hendes Søster havde beboet og Farmoder havde saaledes havt begge sine gifte Døttre hos sig. Hun havde beholdt Leiligheden frit efter Moderen Død og min Fader tænkte efter hendes Død paa at forandre Leiligheden saaledes at den kunde give ham en Indtægt som han høilig trængte til. Leiligheden bestod her af en meget stor og brillant Sal og nogle ubetydelige smaa Værelser ved Siden af. I et Par

af disse havde Tante With en Tiid en Logerende dengang Lieutenant Meza vor nuværende General og jeg kan godt huske den sortladne lille lidt affecteerte Fyr som han dengang forekom hele Familien.

Nok den store Sal blev deelt og da man kom til Fornyelsen af noget raadent Paneel, da fandt man paa de røde rocokomalede Vægge indridset i den ene Karm et stort Orlogsskib og da det just er den Leilighed som Tordenskjold havde beboet hos sin Ven Baron Lehn til Hvidkilde som dengang eiede Gaarden, var det jo sandsynligt at denne Indridsning hidrørte fra hans eller een af hans Venners Haand. Sandsynligviis sidder Skibet under Panelet endnu den Dag idag. Nok, Salen blev deelt og Etagen kom til at bestaae af 3 store og 4 mindre Værelser foruden Entree og Pige-kammer og det var jo derfor ikke underlig at man kastede Øinene paa denne som passende for Grandmama hvorvel den langtfra var saa herskabelig som den hun beboede men 400 Dlr. var ogsaa mindre end 800. -

At det imidlertid baade var saa og saa at faae Grandmam endnu nærmere kunde jo ogsaa tages i Betænkning navnlig gjorde Tante Helene det og var slet ikke glad derved men ved samme Leilighed maa jeg bemærke at det dog blev hende der holdt meest trofast ud hos den Gamle og det lige til denne døde 87 Aar gammel.

Nok det blev bestemt og Grandmama erklærede at hun vilde boe hos os hvilket skete - ja baade Tilbud og Modtagelse paa en meget kjerlig Maade.

Det var altsaa i Foraaret 1819 at Grandmama indfløttede i Bel-Etagen i mine Forældres Gaard og derved var da i det mindste vundet, at man ved de pligtmessige hyppige Besøg ikke behøvede at gaae over Gaden eller i mindste Maade skifte sin Dragt. Ja var dengang blot en Skolepige der havde været 1 Aar i 1ste eller øverste Classe og havde der som før omtalt faaet min Præmie og havde det Haab at jeg om 1 eller høist 2 Aar skulde tages ud confirmeres og gøres til voxen Dame. I ville maaske finde det underligt at jeg saameget længtes efter at blive voxen men min neste Omgang var jo voxne Personer. Sophie Fenger saae jeg maaskee 2 Gange om Maaneden, og disse Stjernesked af en Cousine enten fra Nørre eller Sønder Jylland forsvandt kun altfor snart igjen. Skolen tilfredsstillede mig ikke, hver Yttring der ikke havde det bestemte Skolelige eller dagligdags Præg blev haarkløvet og gjort latterlig hvorfor jeg krøb som en Snegl i min Skal hverken venten de eller udvisende nogen synderlig Deeltagelse af eller for Nogen Maaskee dersom mit Hjem havde været mere selskabeligt at jeg kunde uden videre taget en lille Pige til dette, men altid skulde man jo til Grandmama og derfor var ethvert Eftermiddagsbesøg uden særlig Indbydelse og særligt Arrangement til Besvær. Jeg havde altsaa Tid nok til at overgive mig til dette angstelige Sind der sid i Livet har været min Plage. Havde jeg gjort noget Galt enten i Skolen eller hjemme havde jeg forsømt noget glemt noget, fornærmet Nogen saa laae dette paa mig med Centnervægt uden at jeg dog var istand til at gjøre et eneste Skridt for at gjøre det godt igjen. Især voldte min Uorden mig mange Plager. Min Moder var en meget ordentlig Kone og at kaste noget bort at være jasket med sit Tøj gaae med dette naar det var istykker var noget hun ikke kunde be-

gribe eller fordrage. Hun var tillige en meget flittig Kone der altid havde Glæde i sit Arbeide, hvilket langt fra var Tilfældet med mig, der kun i Stødeviis holdt af Haandarbeide og som oftest lod alt Arbeide der ikke hørte Skolen til ligge naar jeg kunde see det mindste til en Bog. Jeg havde saaledes gjerne endeel Huller og Rifter i Baggrunden at sørge over. Et bortkastet Sytøi eller en Stilebog noget Garn eller Silke jeg ei vidste hvor var og derved mange stille Sorger. - - - -

Saaledes mindes jeg eengang jeg havde laant nogle Vindsler med en Schattering Orgonsinsilke for dermed at øye en Blomst færdig hvortil der ikke kunde kjøbes Farven. Og Søsteren til en Elev havde nogle Rosenfarver der i de mange Aar de havde ligget havde mistet rosa og vare blevne guulagtige hvilket passede til min Pelargonium. Blomsten blev syet, men hvem der glemte at tilbagelevere Silken var Molly Fenger, og da min Madelev eengang spurgte mig om den blev jeg meget forskrækket og lovede dem, imidlertid sagde hun at det var i Grunden det samme med dem. Hvor var Silken derom havde jeg ikke mindste Anelse, spørge Moder derom turde jeg ikke, men det tyngede og tyngede paa mig til jeg omsider glemte det igjen til mange Aar efter jeg saae Vindslerne i min Moders Gjemmer. Hun havde naturligviis anseet dem for mine og da de laae og flød gjemt dem. Men nu kom for mig hele Sorgen Angeren og Skammen paany, det var som disse Silker dette uretfærdige Gods forfulgte mig overalt og det gjorde de virkelig, thi I have seet disse Vindsler store ottekantede Kortvindsler med flere Couleurer rød Silke. Og af denne Art har jeg havt mange Sorger i Livet.

Aaret 1819 bragte Onkel Nicolai sin smukke unge Kone den yndige Christine Tang til sit Hjem. Tante Doris reiste med ham til Vosborg for at overvære Brylluppet og det var saa at sige hendes sidste Fornøielsestour. Ja det gav Liv i Familien igjen at faae et nyt Ægtepar og jeg saae paa Christine med en Beundring og Enthousiasme som jeg saaledes ikke har følt for nogen. Det var jo ikke at Familien vel fandt Svagheder hos hende og maaskee fandt Døtrene at den Protection som Grandmama gav hende fremfor de andr ikke var ganske retfærdig, men fra sin Side gjengjældte denne søm faa Unge kunde have gjort og det lige til den Gamles Død ved en uafbrudt kjerlig og opofrende Opmærksomhed. I have seet hendes Portrait der hænger paa Comptoiret det ligner hende kun lidt men de skjønne Ansigtsformer det store deilige Øie er der jo dog om end det ei straalere som det i Virkeligheden gjorde af Sundhed Ungdom og et ædelt intelligent Sind. - Ja I kjende hende alle som gammel Kone og om jeg end maa sige om hende at hun er bleven langt mere end hun var dengang at ganske anærlødes end hos de Fleeste er det ædle menneskelige blevet udviklet hos hende at hun er langt mere værd nu saa vilde jeg give meget, saare meget, for blot eengang endnu at see hendes skjønne ungdommelige Ansigt.

Jeg omtalte sidst for noget siden at min Fader gjorde en Forandring ved den øvre Etage efter min Tantes Død. Ved at være mellem sine Haandværksfolk og udsætte sig for den for ham uventede Træk fik han en svær Forkjølelse der endte med et astmatisk Tilfælde der aldrig forlod ham. Naturligviis vilde dette Til-

fælde kommet uden denne Forkjælelse men fra den Tid daterede den Svaghed sig som virkede saa nedbrydende paa hans Humeur og hans legemlige Befindende, dertil kom at min Faders pecuniære Forhold ikke vare tilfredsstillende. Han var nemlig en grundærlig Mand og naar han med sine Colleger de andre Sæbefabrikqueurer havde vedtaget en bestemt Priis var denne eens for alle, hvorimod de andre solgte under eller gave extra Rabåt og forstod han ikke under de daværende vanskelige Handelsforhold at aabne andre Afsættelsesveie for sine Varer og - altsaa hans Bedrift betalte sig ikke og dette virkede nedslaaende paa ham og i Forening med Sygdommen gjorde det den blide Mand gnaven og undertiden opfarende. Dette blev dog først i de senere Aar. Ak, havde jeg forstaaet det Hele dengang som nu, hvor langt bedre vilde jeg ikke været istand til at forstaae min Fader lette og adsprede ham. Uagtet al Modgang Gud gav ham nok til sig og sine. Det var vel heller ikke det der trykkede ham men den bestandige Tilbagegang foruroligede ham. I de sidste Aar af hans Liv virkede den meget paa mig og jeg tænkte ofte paa og grundede over hvad et Menneske behøvede til sin Underholdning om det end aldrig faldt mig ind at jeg skulde fortjene det hele selv. Det hjalp lidt at Fader fik Leie af Grandmama og siden af sin Broder da han blev Sognepræst. Det var idetmindste Gaardens Skatter der beløb sig til over 500 Daler. Thi den vidtløftige Grund, Fronten til tvende Gader gjorde Skatterne saa høie.

Trods hvad der kunde hvile paa min Fader var han lige til sin Død 1829 lige genereux lige rettænkende og billig mod Enhver. Saaledes erindrer jeg at han fandt at Grandmama gav for høi Leie og en Gang hun kom at betale ham de halvaarlige 200 sagde "Moder har kun at betale de 110, det er nok for den Leilighed". Dette kom hende uventet og da hun fortalte det til sine Sønner sagde Onkel N. blot: Ja det ligner Johannes. Jeg fortæller det her thi jeg kan ei mindes naar det var.

Vore Udflugter hveranden Søndag om Sommeren vare vore største Fornøielser. Vi kjørte da gjerne ud Kl. 11 enten til Bellevue eller Ermelund hvor man spiste Frokost og senere til Middag og kjørte saa et andet Sted hen at drikke The. Moder holdt ikke af selv at sørge for Provisionen skulde hun mere sig maatte hun være fri for Kjøkkensorgerne imidlertid bleve jo vore Tours derved noget dog ikke meget dyrere thi Måden man førte med kostede ogsaa noget og Fader gav altid gjerne hvad det kostede især da Moders gode Economie heller ikke glemtes naar der forlangtes noget. Ja da saae jeg og levede i Kjøbenhavns deilige Omegn og dog var min første Ungdom saa fuld af Uro af Længsler af den forskjelligste Art at jeg næppe ret følte hvor skjønt der var før jeg efter mit tyvende Aar havde prøvet nogle af Livets Sorger og Øie og Hjerte ret kunde søge Hvile i Naturen og der drømme sig bort fra den virkelige Verden. Min Særhed Frygt for Mennesker gjorde mig ogsaa meget af det. Dyrehavsbakken og de befærede Steder holdt jeg mig ligesaa lidt af som min Moder der var munter og livlig morede sig med at see Folk i de forskjellige Stænder hver mere sig paa sin Viis og hendes Iagttagelser af dem vare ofte meget sande og vittige. Naar vi kjørte ud havde vi

gjerne een af Fengers Søner med naar ikke Tante Helene eller Jfr. Jacobsen indtog Pladsen. Der var det iveien med den sidste at Moder saa nødig vilde at Fader skulde vige den Plads paa Bagsædet og om det end skete gjerne for den kjære Svigerinde var det dog mindre behagelig for den fordringsfulde Huusjomfru. Imidlertid medens Børnene var smaae og man skulde have Pigen med var det mere indskrænket. Siden da denne kunde undværes kunde man have een mere med og det var meget rart dog gjorde vi undertiden en Udflugt alene.

Tiden skred imidlertid frem. Aar 20 bragte det første Barn hos Onkel Nicolais Marie Camille. Jeg husker godt den unge smukke Moder da jeg fik Lov at gaae derhen for at see den lille nye Cousins og hun med et skjelsk Smil sagde Det er en lille rød Unge: 1821 var den sidste Sommer jeg var i Skole og begyndte jeg samme Aar paa at holde Dagbog dog kun fragmentarisk og for at give lidt Begreb om hvad jeg var for et Stykke Meubel vil jeg give nogle Stykker til Bedste. Dog først maa jeg gjøre den Bemærkning at de stadige politiske Samtaler ved Bordet hos Grand-mama som førtes mellem de yngre og de ældre Onkler, af disse var Præsten stærk konservativ de to Unge glødende Frihedsmænd især Nicolai og da min Fader ogsaa istemte deres Misfornøielse med Regjeringen i mange Forhold især Pengevæsenet, saa var det intet Under at jeg tog stærk Parti med de Unge. Det første jeg finder skrevet dateres

1821. d. 10de Juli Aften Kl. 8 $\frac{1}{2}$. 14 Aar gl.

Hvor Menneskene ere nogle underlige Værl. De skulde altid have noget at være urolige for. Have de Intet da lede de med største Omhyggelighed blandt Smaating for at finde Noget.

Denne Dag er gaaet godt og jeg har tegnet paa min Pion og bagt Risengrynsklatter og Moder har syet og imellem forelæst af Læsefrugter. Men om jeg er bleven bedre, dette veed jeg ei, jeg er svag og ofte letsindig.

O Fader i det Høie giv mig Kraft til at modstaae Verdens Farer og Fristelser at jeg kan vogte mig for de tilsyneladende uskyldige Glæder men som lede til Fordærvelse. De ere lig Slangen der skjuler sig bag Rosenbusken og naar den Reisende nærmer sig farer til og oversprøiter ham med sin Gift og O Fader derfor bævogte Du mig som Du tillige styre mine Fjed paa Dydens Bane til den evige Salighed.

d. 15de Juli.

Idag mange Indretninger for. Vi skal til Bellevue Grandm. og Tante D. med. I dette Øieblik trækker der en Regnsky op over vore Hoveder naagtet jeg har lovet det deiligste Veir af Verden men den driver nok over.

Bare Humeurerne deroben fra maa være skikkelige. Det er godt vi ikke faae Onkel Nicolai med han blev vred igaar fordi Moder modsagde ham i at Bagge i Bellevue altid skulde lægge reent Dækketøi og til hvert Bord have de bedste Glas og han mulede hele Tiden derover. Det er dog en comique Personage saa stikken og saa vrang sommetider og andre Tider som en ny slaaet Toskilling. Det var herlig han ikke tager med han vilde kun forstyrre Fornøielsen for os andre.

Det seer mørkt ud i Veiret endnu. Jeg flyver i Flindt.
den 22de Tirsdag.

Veiret favoriserede os dog igaar temmelig. Det regnede gjerne naar vi var inde og spiste. Vi besaae det bibelske Voxcabinet og fandt det meget smukt. Nicolai taler idag ikke om andet end om Høns Ender Hunde Heste Køer og Faar og det store Sviin han saae igaar. -

Dog det er vel ei værd at skrive to Gange hellere vil jeg dechifrere lidt af min slette Skrift da jeg var fjorten Aar for Eder læsende end skrivende. - - -

Jeg har læst en heel Deel for Eder af mine fragmentariske Dagbøger for at I kunne see hvad for et Slags Pigebarn jeg var. Een Ting vil I have bemærket og det er, et christeligt Barn var jeg ikke og dog havde jeg havt en brav christelig Lærer Cand.Lund som siden døde som Præst i Fyen. Men det blev mig kun en Skelesag. At det gjalt dette Hjertes skjulte Menneske at det gjalt at fornægte sig selv sin Støthed Selvraadighed og Indbildskhed at det gjalt at bøie sig ind under Guds vældige Haand i Sandhed at ydmyge sig og bekiende at vi fattes den Roes vi skulde have for Gud, dette havde jeg vel hørt og læst og gjentaget men det var længe udenfor mig.

1822, April forlod jeg Skolen som hvad der kaldtes en udmærket Discipel med al den Roes og de brillante Examenscarakterer, der vel kunde gjøre et lille Pigebarn forskruet. Imidlertid var jeg dog heldigvis kommen til den Erfaring at jeg kunde saare lidet og at jeg burde gjøre mig Umage for rest at lære noget og hvad saa end mit Driverie i det sidste Skoleaar havde bragt saa havde dog den Mangel paa Tvang givet mig en uendelig Tørst efter Kundskab i flere Retninger. Samme Aar jeg kom ud af Skolen begyndte mine private Timer i Maling hos Jfr.Wisløff i Forening med flere Elever af Døttreskolen. Disse Timer var mig næsten de kjæreste jeg havde om Ugen og jeg tør sige at der var jeg i det mindste flittig. Samme Sommer begyndte jeg at gaae til Præsten. Min Onkel Rasmus Fenger der samme Aar var bleven Sognepræst havde ligeledes samme Foraar havt det apoplectiske Tilfælde der snart gjen tog sig og gjorde ham før Tiden til en udlevet Olding. Han havde altid været en ikke begavet Mand og var som Følge af den tilkomne de Svagheit mindre skikket til at læse med Confirmanter. Sorger af betydelig Art havde vel fremskyndet denne Sygdom hvortil Dispositionen var arvelig dog jeg mærker at jeg har glemt at omtale de Be givenheder der for denne Deel af vor Familie begyndte med Aaret 18 altsaa mit sidste Skoleaar. Det var da 25 Aar siden Rasmus Fenger og Martha Helene Meinert bleve Mand og Kone og Sølvbrylluppet holdtes den 18de Juni. Det var det første Sølvbryllup i Familien og Gjenstand for min inderligste Deeltagelse. Dog var det ikke ved den Leilighed at min Ferfængelighed blev næret thi uagtet jeg havde den største Lyst til at være vigtig fik jeg kun meget liden Leilighed til at vise det, og Stine Fenger fandt heller ikke for godt at betroe mig noget om Overraskelsen med Sengen i Haven efter Bordet, hvoraf jeg da jeg var gaaet hen at bytte Skoe nær var gaaet glip. Der var forresten travlt i Huset og Kogekonen var indlogere paa Stines Kammer og denne tog tiltakke hos mig i min smalle Seng.

Jeg kunde ikke sove thi jeg var ikke vant til Sengekamerater og vaagnede snart forfærdet om Morgenen ved at Stine klagede sig. Hun havde drømt at hendes Moder vilde endelig hun skulde slagte en Kylling som hun havde naturlig Aversion for. Nu det var vel en almindelig Drøm men jeg tænkte ofte derpaa senere og paa det uheldige Varsel da Christian 1 Par Dage før Sølvbrylluppet kom jagende igjennem Stuen med en Stang for gjennem hendes Vindue at jage efter nogle Duer og rev hendes Myrthe ned der stod i Knopper og som hun haabede at faae i Blomster til Sølvbrylluppet. I 1½ Maaned derefter blev hun syg og det blev en langvarig lidelsesfuld Sygdom med hyppige Smerteanfald. Hun led i 2 Aar før hun døde og at see denne elskelige kjerlige opoffrende og hengivne Datter saaledes lide det gnavede paa den sømme Fader om han end bøjede sig som sand Christen under Korset og aldrig klagede. Det var saaledes at min Onkel svag paa Sjæl og Løgene ikke kunde vække det døde til Liv hos mig eller give det Frelsens Ord Indgang i Hjertet der hidtil kun var lært som en Lexie og om Sindet end ikke var imod det: Evangelium og Troen var ligesaagodt en Byrde som Løven for det verdslige Sind.

Samme Sommer havde jeg en Paamindelse af en anden Art. Min Fader havde havt betydelige Tab og min Moder talte hyppig om at Bedriften ikke kunde betale sig. Jeg tænkte alt paa Indskrænkninger den Sommer især med mit Confirmationstøj og jeg kan godt erindre min Plan at et gult uldent Schawl til 10 Daler som Moder havde kjøbt skulde gjøre det ud og Kjolen derefter men da det saa kom til Stykket gav Fader mig et Schawl til 70 og en Kjole af Krep og Atlas til henved 30. Men slige Ting gjorde mig ikke stolt. Jeg var altid bange for at have faaet for meget og det veed jeg at jeg ogsaa følte den Gang. Aandens Overlegenhed var det jeg skattede høiest og den Tanke at jeg i saa Henseende stod temmelig høit var min værste Fjende.

Altsaa den 6te October 1822 blev jeg og Christian Fenger confirmerede. Der var Stads hos mine Forældre i den Anledning kan I tro. Værelserne vare blevne opmalede nye røde Gardiner og de. Betræk i Salen og det første Middagsselskab mine Forældre havde havt siden de bleve gifte. Ja jeg var en vigtig Person og det syntes jeg ogsaa selv Gud om jeg dengang havde forekommet mig selv mindre da havde jeg vist i Virkeligheden været større nu.

I vil ved at have Mårt Fragmenter af mine tidlige Dag bøger have lagt Mærke til en Lyst til at være moersom der slet ikke falder mig naturlig. Den Vittighed der giver Tale og Skrift Liv og Ynde naar den kommer fra godmodige og retskafne Folk var en Naturgave i vor Familie men jeg besad den ikke og forstaaer jeg ikke den Dag idag at fortælle moersomt.

Jeg er maaskee et dybere Gemyt end Folk ialmindelighed hvortil kom et tungt og angsteligt Sind som tidlig gjorde sig gjældende hos mig. Saaledes sværmede jeg for Roe og Eensomhed i Skovene medens intet i Verden var mig mere imod end Dyrehavsbakken med alle dens burleske Skikkelser af Skuespillere baade med og mod deres Villie. Det var en Eensidighed og Mangel paa Sands for andres Fornøjelse og det Begreb at der kun var Glæde i den

ubevidste Natur eller med en Bog i Haanden var hverken kjerligt lykkeligt eller fornuftigt.

Tidlig derimod var en anden Følelse virksom for mig og det var Fædrelandskjerlighed. I maa ikke regne den Tid efter vor nuværende. Intet 1848 havde dengang opvakt Sjælene til at fatte hvad Fædreland og Modersmaal var. den sidste ulykkelige Krig med alle dens sørgelige Følger havde derimod nedtrykt og sløvet Aanden som i det Hele fandt sin Hvile i Forglemmelse og naar denne fattedes trøstede sig ved at skjælde ud paa Regjerin-gen, og at jeg havde taget dette sidste med i min ungdommelige Fædrelandskjerlighed, have I allerede seet. Men der laae tillige en inderlig Følelse en dyb uendelig Sorg over Fædrelandets ringe Kaar i mit Hjerte, der søgte Hvile i de store Valdemarers Dage - i en Fortid hvorved jeg søgte at glemme det Nærværende, der vel tilsammen kun kunde bragt mørk Tungvind og trøstløs Smerte, der-som ikke et andet Liv var kommen til, der kunde oplære det Hele.

I 1822 om Efteraaret samme Aar jeg blev confirmeret var der engang Familiesamling hos Præsten men jeg har troer jeg ikke fortalt om disse Samlinger der fandt Sted lige fra Faermoers Død. Det var da ogsaa Tante With den kjerlige Tante With der da hendes Moder døde som hidtil havde samlet den temmelig talrige Slægt hos sig der da siger jeg foreslog alle sine Sødskende at samles skifteviis hveranden Søndag til The og Smørrebrød om Af-tenen for saaledes at see hinanden. Det vedvarede uafbrudt ind-til den ene Familie døde eller faldt fra efter den anden og til Slutning var det kun mine Onkler Præstens og Conferentsraadens der havde dem og da blev det indskrænket til hver 4de Søndag. Hanne Jørgens trak sig først ud deraf og derved blev den i mine Dagbøger saakaldte stille Søndag. With blev ved saalange hans første Kone levede at tage sin Moders Søndag, men det ophørte med 1821. Disse Familiesamlinger var ret behagelige. Man saae der hinanden og bleve ikke fremmede som man ellers let kan blive hvor enhver drager sine Veie og foruden de fælles inviterede hver dem af eens Bekjendte og aparte Familie man havde Lyst til og vedlige-holdt dette Bekjendtskabet mellem den egentlig meinertske og fen-gerske Familie der kom sammen hos os og hos Onkel R.Fengers.

Hos Onkel Christian var det ofte meget livligt han som holdt af at see unge Mennesker og mere disse havde altid en Stats-musikant tilrede og man dandsede af Hjertens Lyst, der kom Neer-gaarderne Cousinerne Helsted Jacobsen og flere der kom Damer som Frøknerne Petra og Monne Neergaard Koldts og af og til nye Damer foruden Major Hemmingsens yngste Døttre Dorthes og Hanne der af og til vare der i Huset. Hagen ved disse Selskaber var at Vartin-den min gode Tante ikke altid var velstemt med det Hele og da hun vel meente at det hørte til Oprigtighed ikke at vise sig anderle-des end hun var saa mærkede man det vel meget. For mig var der endnu en Hage og en stor Hage jeg holdt nemlig slet ikke af at dandse fandt at den gjorde Conversationen endnu mere trivial end den allerede var og for alle mine høitflyvende Ideer var der na-turligviis ingen Indgang det forlangte jeg heller ikke men jeg gik heller ikke ind paa de andres og derved tabte jeg meget tabte blandt andet al Frihed i Omgangstone. Forendseel holdt jeg mig og-

saa tilbage af Frygt ja hvor ofte har jeg ikke længtes efter at kunne sige dette eller hiint til den og den. En lille Feiltagelse en Mangel hos mig selv paa Opmærksomhed mod een og anden som jeg siden blev vaer gjorde mig ofte høist ulykkelig og plagede mig lang Tid efter. Men jeg gaaer tilbage fra det jeg gik ud: en Samling i Eftersommeren 1822 hos Onkel Rasmus Fenger. Han var dengang bleven Sognepræst og allerede meget svag og var som Følge deraf angstelig for hvem han skulde faae til Capellan eller anden Præst til Kirken og da Onkel Christian kom om Aftenen underrettede han ham om at Kongen havde beskikket N.F.S. Grundtvig til dette Embede. Onkel R. kjendte kun G. som en stridbar Mand blegnede da han hørte det men det var ogsaa kun i det eneste Øieblik at man saa det var ham ei efter Ønske. Han modtog G. som en Broder og G. respekterede altid den gamle i høi Grad og der var kun det hjerteligste Forhold imellem dem.

Det var altsaa skeet Christianshavns Kirke som i mange Aar havde staaet næsten tom skulde nu have en begavet Præst og der søgtes nu Stolestader i Kirken. Min Fader havde som Kirkevæрге Ret til en Pulpiturstol og den opsøgte nu før havde det været mere end Plads nok til os i den meinertste Stol. Jeg omtaler dette fordi det var i denne lille Kirkestol at det mægtige Ord lød til mig i over 4 Aar.

Den 1ste Dec. 1822 blev Grundtvig indsat af Stiftsprovst Clausen der havde taget det Ord Giv Agt paa Dig selv og paa Lærdommen. Grundtvig havde sin Indtrædelsesprædiken i Lommen men der blev den for den Dag og i det Sted greb han Ordet hos Thimotheus og fortsatte og holdt ved dermed da skal Du frølse baade Dig selv og dem der høre Dig. Ja det var glødende og vækkelsesfuldt. Et saa begeistret Sprog havde jeg aldrig drømt om, det ene rige store Billede efter det andet.

Ak, det var vel ogsaa det skønne Billedsprog der henrev mig, Kjærnen Guds store Naadesord og Barmhertighedsgjerning i Christus Jesu Vor Herre den fik først senere Indgang gennem de deilige Ord der lode for mig som hidtil ukjendte Toner fra en bedre Verden.

Jeg var uadvortes betragtet i en meget lykkelig Stilling. Kjerlige overbærende Forældre gode Venner mere end det daglige Brød som jeg ikke behøvede at arbejde for. Sands for Vidskab og Leilighed til at tilfredsstille dette Ønske og mange andre, et sundt Legeme og om intet smukt dog heller ikke noget ubehageligt Udvortes. Imidlertid uagtet det var mig klart at Gud saaledes havde givet mig saare meget og at jeg burde være ham taknemmelig derfor saa var der i min Sjæls inderste et Hang til angstelige sørgmodige Tanker som i den Vinter der fulgte efter min Konfirmation ofte udartede til en Art Melankoli. Hvad sørgede jeg da over. Ja det vidste jeg maaskee ikke dengang uden at jeg fandt alt dødt kjedeligt og prosaisk omkring mig og mig selv kommen til Verden i en feil Tid og i en feil Stilling. Den jevne borgerlige Pige vilde været Borgfrøken der idetmindste havde afslaaet i Snes Beleiringer og staaet som den tilbedede Dame istedenfor at høre sine Unoder critiserede baade af Eldre og Yngre. Ja det er slet ikke moersomt at blive fortalt at man var lidt uordentlig, jasket ikke

flittig at eens Udtryk og Meninger bleve latterliggjorte og dog var det saa sundt saa sundt man lærte at stikke Piben ind holde sin lille søde Mund og bedre fordøje sine Slutninger der ofte senere vistest at være meget grønne. Imidlertid var jeg i vor nærmeste Omgangskreds den eneste unge Pige og det var ikke godt. Stine Fenger der stod mig nærmest var 10 Aar ældre og laae paa Sygehuset. Sophie Fenger saae jeg sjældnen og mellem os var heller ingen Fortrolighed.

Sommeren 1823 kom og med den 2 som mig synes saare vigtige Ting. Jeg begyndte at male med Oliefarve og drømte mig med Paletten i Haanden som tilkommende Kunstnerinde og Mathilde Tang og Christence Koefoed gjorde en Sommertour til Kjøbenhavn. Det var just samme Dag jeg var begyndt med Oliefarverne at der hos Jfr.W. hvor jeg havde været 4 istedenfor 2 Timer kom Bud til mig at Mathilde var hjemme. Jeg blev som ud af mig selv af Glæde fik med Møle pakket ind og kom afsted. Hun var i Haven og vi fløi hinanden imøde og favnedes trofast (Denne Scene gav siden Hanne og Marie Fenger og det var en meget morsom Læg de var 6 og 4 Aar. Mathilde og jeg 18 og 16.

Det var en henrivende Tid. Det blide quindelige Væsen som altid har udmærket Tante Mathilde tiltalte mig ja henrev mig og jeg klyngede mig til hende ikke alene som min første jævnaldrende Veninde men som det første Menneske paa Jorden og tillagde hende alle mulige Fuldkommenheder altsaa baade dem hun havde og dem hun ikke havde og min største Sorg var naar nogen Dødelig vilde sige noget om Mathilde der kunde betegne hende som et Menneske med Feil som andre. Skytsengel, Valkyrie Fylgie, ja det var nu den Slags Navne der ene passede paa hende.

Naar f.Ex.Moder alluderede til hendes Mangel paa Flid at hun kunde sidde mange Timer og snakke med os uden at have noget i Hænderne at den Fraise hun havde begyndt til hendes Moder ikke kunde blive færdig hele Sommeren igjennem, saa var det meget sørgeligt at høre paa. Naar derimod hendes Quindelighed hendes Beskedenhed, fine Takt ved mange Leiligheder fremhævedes saa straalende jeg. Jeg troer ogsaa jeg havde meget godt af hende men til alle mine andre Ideer føiede hun een til og det var Lysten til at see Vosborg med dets Volde og Grave. Der var dog en Ridderborg der var gamle Minder, der var Sagn og der var Frihed der var alt hvad jeg længtes efter. At der da hun i September Maaned reiste var stor Sorg var en evig længsel efter Brevet fulgte af sig selv. Samme Efteraar læste jeg i Avisen et Forsøg paa at gjenoprette Maltheserordenen hvilket gav Anledning til en ny Idee jeg havde at fornøje mig med, nemlig Oprettelsen af en dansk Ridderorden der skulde gjenvække den gamle Heltkraft og Nordens Kjømpaannd. At jeg ikke var Redskabet det vidste jeg vel, og i den vide Verden saae jeg heller ingen der kunde være Manden til at gjøre det første Skridt. Jeg troer dog jeg var klog nok til at holde det for mig selv uden om det skulde kommet i Breve til Mathilde thi jeg vidste jo at man kun vilde udlee mig som en forskruet Taabe. At en Folkeaannd ikke kan vækkes ved Enkelte at det er Herren der ene vækker baade i naturlig og sandelig Forstand de slumrende Kræfter, ligesom han skaber det nye Liv og at al

virkelig Fornøjelse maa komme umiddelbart herovenfra det vidste eller begreb jeg ikke.

Den 16de December 1823 døde Elisabeth Christine Fenger 26 Aar gammel efter 2 Aar 4 Maaneders tunge Lidelser. Ved hendes Bortgang var megen Vemod men ingen Sorg, der var intet at ønske uden at Herren vilde udfrie hende og blid og rolig troende slumrede hun hen. Man viiste megen Deltagelse ved denne Leilighed. Christianshavns unge Mennesker som kjendte hendes Brødre bare hende til Graven. Brozzing skrev en Grav-Sang, mange Krandsø kom der og om det saa var Konditoren paa Christianshavn saa var den bestilte Krandsøkke yndig udsmykket med smaae hvide Blomster med sorte Baand, ja det var den smukkeste Kage jeg har seet.

Det var ikke Skik at Damer af Familien var tilstede i Sørgehuset og jeg saae Ligtoget fra Grandmamas Vinduer. Jeg havde ventet at vi skulde være der om Aftenen fordi jeg engang havde hørt Stine sige at hun led ikke stadselige Begravelser men derimod syntes hun saa godt om at Vennerne samledes om Aftenen efter at den Hensøvede var stedet til Hvile. Dette har maaskee Tante Helene slet ikke vidst og vi havde ved det maaskee kun forøget Bitterheden, især da Sammenkomsten vel næppe blev saaledes som den fromme Sjæl havde tænkt sig med en Udveksling af alvorlige Tanker baade med Hensyn til den Døde og de Levende. Bevægede denne min ældste Cousins tidlige Død mig meget, vakte den mig. Ak jeg seer af Dagbogen jeg følte at jeg var altfor lidt greben deraf at jeg selv følte en underlig Kulde, at jeg henregnede den til at jeg kun havde een Tanke og det var Fædrelandet. Ja, jeg, dette usle skrøbelige Pigebarn, om jeg end ikke troede mig, saa drømte jeg mig dog et udvalgt Rødskab; jeg, som igrunden hverken vilde bøje mig for Gud eller Mennesker. Men det var jo ogsaa kun i mine Drømme, der levede jeg, det virkelige Liv fandt jeg trivielt, kjedeligt. Derfor hastede jeg til mine Idealer saasnart jeg kunde fra den alvorlige Paamindelse, der lyder fra Graven: Støv er Du og til Støvet skal Du vende tilbage. At det sande Dannevirke, ligesom Kirken, der kun bygges af troende Sjæle, ogsaa bygges af hver enkelt Dannemand og Dannequinde, der med Tro til Vorherre og Kjerlighed til Fædrene og Fædrelandet og til alle Brødrene gjør sin lille Gjerning med Trofasthed herved og arbejder paa, ikke bilder sig ind at være det, arbejder paa at blive saa trofast saa dansk saa dygtig og saa hjertelig og kjerlig som vi med Vor Herres Naade kan blive, og at vi derfor skal lade de høitflyvende hovmodige Tanker fare, det havde jeg ikke Ydmyghed til nu jeg havde slet ingen Ydmyghed. Undertiden klynkede jeg i mit stille Sind over at Folk ikke vilde kjende mig ikke saae mig som jeg var at de ansaae mig for at være dum, medens jeg reent ud sagde at jeg ikke brød mig om andre eller deres Dom, de kunde kun lade mig raade mig selv saa skulde jeg nok ikke komme dem for nær. Verdensklogskab var en Uting som jeg ikke brød mig om og slige Phraser.

I denne Vinter havde jeg nogle franske Timer iforening med Jfr. Wistoff og et Par af Skoledisciplene. Vor Lærerinde var en Frøken Hennings Datter af en Professor Henningsen og hvis Søster der var gift med en Dreyer havde faaet Tilnavn af Paaskelammet formodentlig har hun været en meget lys Dame med et spidst Ansigt

(en Kaadhed af Kjøbenhavns Lapse der var blevet gjentaget som overordentlig moersomt.) Samme Lærerinde, der for Franskens Skyld gik under Navn af Mlle. Hennings, var en lille livlig yderst godmodig Person men med lidt emanciperede Manerer hvorfor hun og Jfr. Wistoff ikke rigtig kunde komme ud af det. Men hun var ret behagelig at læse med og i mine franske Stile fik jeg undertiden Luft for nogle af mine Frihedsideer. Hun tog selv Deel deri og jeg kan erindre at hun engang oplæste noget i Form af en Drøm der var et Angreb paa Regjeringen og især Kongens Forhold til Fru Dannemand, - men hvad skeer - kort efter blev hun anmodet om at læse med Fruen og Frøknerne, og nu fik Piben en ganske anden Lyd. Det var i deres uheldige Stilling godmodige venlige Folk der ikke kunde andet end virke paa den godmodige Mlle. Hennings som jeg er vis paa har revet sin Drøm i 1000 Stykker. Hun var, som jeg har sagt, livlig og venlig og tilsyneladende munter, men der laa store Bekymringer paa hendes Hjerte idet begge hendes Søsterbørn vare som Onkel Peter siger ikke compass. Sønnen var den halte Prof. Dreyer der meente ingen kunde see at han haltede og Datteren var aldeles fra Forstanden, og endnu staaer Tantens vemodige Beskrivelse over den elskede Søsterdatter for mig, hvis Begavelse var meer end sædvanlig men som hun kun kunde sammenligne med een af Shakspeares tragiske Gale og det Udtryk i hendes Ansigt naar hun talte derom var forunderlig smertelig og rørende. Jeg har aldrig seet Mlle. Hennings siden Jfr. W. reiste, hun er formodentlig forlængst død. -

I Sommeren 1824 reiste Jfr. W. til Norge med sin Moder og dermed hørte min Tegneinformation saavel som de franske Timer op.

Før jeg forlader Jfr. W. maa jeg nævne hendes Moder - den norske Sorenkrivers Enke som man ikke kunde gjøre noget værre end kalde hende Frue ligesom hun heller ikke gjorde sig skyldig i at give andre større Tittel end de tilkom. Saaledes hørte jeg hende sige til Frøken Hennings (Professordatter) da denne havde kaldt hende Frue: Min Mand havde ingen Rang Jomfru Henningsen. Hun var altsaa endnu lidt mere tilbage end Folk paa den Tid da man dog begyndte at emancipere sig fra den strænge Rangforordning og den høiere Borgerstand uanseet om de hørte til de 9 Klasser eller ei lode deres Koner kalde af Tjenestefolkene med Fruenavnet som jo i al Fald er lige saa berettiget som Madame kun at det er mere dansk. Med Frøkentittelen gik det langsommere skjøndt man ogsaa dermed var mere rundhaandet. Bemeldte Madame Wistoff som jeg kun har kjendt som en Kone paa omtrent 40-50 Aar, var en af de smukkeste jeg har seet. En bøiet Næse og fine regelmæssige Træk til de deiligste brune øine (men lidt svage saas de ud) dertil en Sylphefigur med fine Læmmer. Hendes Huus var det pynteligste og mest fri for Støv jeg nogensinde har seet, der var altid som om der var blæst og Gulvene som om de vare vaskede samme Dag og saavidt jeg husker havde hun ingen Pige. Mod mig var hun baade venlig og hjertelig.

Men med Sommeren 1824 var alt dette forbi men da var der et andet der trak og det var Mathilde og Wesborg. Det var nu ikke saa ganske nemt at komme til at gjøre en saadan Reise dertil

skulde baade Penge og passende Følgeskab. Jeg gik nu og sukkede for at komme til at reise som om det havde været Maalet for al Lyksalighed og min hele lille Sjæl var deelt mellem Frygt og Haab, indtil Onkel Andreas en skjøn Dag lovede at tage mig med paa en Reise han vilde gjøre for at see paa en Landeiendom Slenungaard i Raasted. Dette Forslag tog mine Forældre imod og der blev syet, pakket ind, sagt Farvel til hele Verden og den 17. Juli 1824 Kl. 8 $\frac{1}{2}$ forlod jeg mit Hjem med Onkel Andreas medens min kjere Fader fulgte mig til Posthuset.

Det var en ny Verden der aabnede sig for Kjøbstadsbarnet og den store fri Natur virkede velgjørende og udvidende paa mit Sind. Jeg har før fortalt Eder om Reisen, Opholdet i Ribe og Varde o.s.v. men jeg har ei fortalt et lille Træk. Den umaadelige Reisepose jeg førte med var forsynet med mange herlige Ting deriblandt med et Reiseblækhuis som Moder havde laant mig og som uden videre Indpakning kom imellem de andre Rariteter, men da jeg kom til Roeskilde ak Vee Laaget havde ikke lukket og det sorte Indhold havde meddeelt sig til det Øvrige i Posen og deriblandt Strikketøiet. Det var den første Reiseerfaring, og den fulgtes af mange andre baade glædelige og mindre glædelige; den ene jeg kan mindes var at jeg havde pralet af at jeg aldrig kunde sove paa en Vogn men da vi havde med Posten kjørt Sjælland igjennem indtil Kl. 2 om Natten paa een af disse afskyelige gammeldags Postvogne, de sidste 2 Mill stødte Kuskesædet der bestod af en Fjæl bestandig mod mit Knæ det blev rettet flere Gange men jeg havde ikke Mod til at klage derover, og derefter 7-8 Timer over Beltet, paa en lignende Vogn gjenme Fyen den næste Dag, men det skjønne Fyens Land saae jeg kun lidet til, thi jeg sov hele Tiden til Onkel Andreas store Glæde, kom først 2. Dags Aften til Snoghøj Kl. 11 $\frac{1}{2}$ og samme Dag Kl. 4 $\frac{1}{2}$ til Kolding hvorvi gik tilsengs og kom næste Aften altsaa efter 3 Dages Reise til Ribe. Fra Ribe til Ringkjøbing er en fuld svær Dags Reise der begyndte 3 $\frac{1}{2}$ om Morgenen skjændt Jens Christian med de 4 Heste mødte os i Lyne Kro. I Ribe saa jeg førstegang Anna Tang dengang Harpøth der da var forlovet med Peter Tang. Forresten om jeg husker ret udmærkede jeg mig ved ikke at ville nogensteds hen og være bange for alle Folk saa synderlig Belevenhed har næppe den unge Kjøbenhavnerinde udviist men alle mine Tanker stod til Woborg og et forunderligt mildt velsignet Indtryk gjorde dette kjere Sted og alle dets Omgivelser paa den 17-aarige Pige. Jeg saa vel meget gjennem mine egne phantastiske Brillen og derfor var det vel ikke altid den sandeste Skikkelse og det virkeligste Livsbillede der kom frem, men noget kom der, meget, som fordi det var sandt og godt, virkede gavnlige og slaaende paa mig. En vis drengagtig Raahed, der trods min Undseelse og Kantethed ofte kom frem istedenfor quindelig Fiinhed og maaskee var lidt Løvning fra mine Drengecamerater fik sit Banesaar.

Den fine og ridderlige Maade hvorpaa E. Tang behandlede sine Søstre, der virkelig var en Contrast mod Føngernes mod deres Søster, der om jeg saa kan udtrykke mig altid var drengagtig, naturligtvis fik jeg samme Confect af dem, havde noget der hovede baade Herrer og Damer og slog mig som noget Nyt og meget behageligt og maaskee gav den ovenmeldte Herre mere Glands i mine Øine

end det dengang var tjenligt for mig og jeg drev maaskee ind i en Række af Tanker og Forestillinger der ikke bragte mig nogen Lykke eller Glæde i mine første Ungdomsaar, men det mærkede jeg ikke dengang. Jeg drev kun med Strømmen som den førte mig. Dog det er kjedelig at tale om sig selv og jeg vil fremstille de forskjellige Personligheder der mødte mig den Sommer. Der var nu først Onkel Koefoed som han kaldtes, han forekom mig utaalelig dengang og skulde jeg givet ham noget Skudsmaal da var han vel bleven kaldt en raa hovmodig Mand aldeles prosaisk kun morende sig med at spise godt og drille Folk som min egen Betydelighed. Behagelig i sit Hjem var han sikkerlig ikke, Gnavenhed og Urimelighed kom uforbeholdent frem, og for den unge Pige der var uvant med alt Fjaseri var han heller ikke behagelig, dog troer jeg at jo friere man forstod at behandle ham des mere kom hans bedre Opdragelse frem, og jeg har før fortalt om hans sunde Forstand og ofte rigtige og humane Domme mod Andres Flovhed og Phantasterie. Men glad var man naar han reiste. At han var en overordentlig tjenstagtig Mand og hjalp meget villig, hvor han kunde, bør heller ikke glemmes, men man beklagede altid, at Manden ikke var bleven Herredsfoged eller Amtmand istedenfor Provst og Biskop.

Da Mathilde og jeg havde sværmet og drevet i nogen Tid lød det Budskab at Christence og 3 Jfr. Brøndsted skulde for en Tid forøge vort daglige Personale. En anden ung Pige vilde glædet sig ved denne Tilvæxt, men det gjorde jeg slet ikke, jeg var altid bange for Fremmede og navnlig for Christence imidlertid kom hun og med hende Bella Lotte og Sophie Brøndsted. Den første var dengang i sit 20de Aar og ret en vakker Pige temmelig stille men godmodig og venlig. Søsteren Lotte var mindre behagelig derimod forekom Sophie at være en vakker lille Pige. Der blev nu mere Liv i Huset og det blev afgjort at der skulde spilles Comœdie som jo var godt nok da det gav os alle noget at bestille og det trængte vi hjertelig til, thi naar det ei kunde træffe sig at man pilte noget Grønt i Kjøkkenet eller skar nogle Smørrebrød saa bestilte man i bogstavelig Forstand aldeles intet uden at gaa og daske. Thi mit Maleri havde slet intet at betyde.

Jeg kommer ved denne Lejlighed atter til at give mig selv en Snert og skjøndt jeg ikke kan leve mit Liv om igjen og derfor gjerne kunde tie stille dermed saa kunde I maaskee have godt af mine dyrekjøbte Erfaringer. Jeg holdt som sagt ikke af at disse unge Piger kom, og virkelig var der noget, der stødte mig og burde gjøre det og som især gik ud fra Christence, denne smaalige Kjøbstadtjadder denne Latterliggjøren af Bekjendte og Omgangsvänner, denne skaanselløse Blotten af Smaasvagheder uden at man fik de bedre Sider at see, som jeg ei kunde fordrage og som jeg til Mathilde kaldte Medisance Pjæt. Men jeg burde seet at de meente det ikke saa slemt at det var saa at sige slet ikke meent og at de slet ikke vare uden Kjerlighed til disse Mennesker, og derfor ikke holdt mig fra dem som jeg ofte gjorde.

Man bør i det hele rette sig efter sin Stilling og ikke tænke at rette den efter sig og jo mere Taalmodighed og Kjerlighed man viser isaahenseende til andre, desmere kan man ogsaa vente at virke paa dem og desmindre er man udsat for at opgive sig selv

og det man troer er Ret og Sandt. Dette! jeg kan ikke udstaae den eller den og saa vende ham Ryggen er hverken Taalmodighed eller Kjerlighed. Det er vel sandt at vi skal ikke have Samquem med det Onde eller de Onde men flye det, men det er ikke altid det Onde vi vender Ryggen som oftest er det nogle Kanter der støde an mod vore egne Kanter og derfor kan der indenfor disse være Skatte af Kjerlighed og Opoffrelse som vi vende Ryggen tilligemed Kanterne.

Imidlertid jeg var kun 17 Aar og den Tanke at der var Falskt ved dem navnlig ved Christence stødte mig tilbage dog gjorde jeg hende vist for endeel Uret.

Nok - Brøndstederne reiste fra Vosborg og Tiden kom ogsaa, da jeg skulde reise tilbage med Onkel Andreas, der ingen Eien- dom fik for den Gang-vel nærmest foranlediget af Grandmamas Pylle- rie, der meente sig selv at være en stor Martyr hvis denne hendes yngste kjereste Søn ikke længer daglig kunde være om hende. Hun stod virkelig i den Formening at det var Kjerlighed og at hendes Sorg og Klage var berettiget at det var Egoisme reen og skjær Egoisme faldt hende aldrig ind, og hvem turde sagt hende det. Ingen i hele Familien, maaskee Onkel Nicolai undtagen, men han yndede heller ikke sceniske Fremstillinger med Moderen og da desuden Onkel Andreas ikke viste nogen aparte Lyst til at forlade Kjøbenhavn eller egentlig han havde ikke funden en kjer Gjen- stand der kunde drage ham til denne Virksomhed og derfor lod han Tiden gaa hen uden at rive sig løs. Nok han reiste ogsaa denne- gang tilbage uden Gaard og jeg fulgte med ham aldeles optaget som jeg var af Jylland og alt hvad der var jydisk. Mange Aar-37-ere svundne siden men dette første Indtryk af vor kjere Vestegn er aldrig udslettet men kommer atter og atter tilbage i al sin Frisk- hed, hver Gang den klare Himmel den skjøne Solnedgang de grønne Enge den deilige Fjord og Skrænten og det dybe blaa Hav den vide Horizont baade ved dette og paa Vosborg. Vosborg selv hvad enten den staar smilende i sin Foraarsdragt eller en mørk Efteraarsdag kaster sit Taageslør over den og Egnen, ja under hvilke Forhold at der gives mig et Øiebliks Frist for Livets gnavende og quælende Bekymringer, altid kommer Skikkelserne af dette første Indtryk til bage som en heel Saga der fortæller forunderlige Ting. Vosborg er siden blevet mit Hjem mine Børns Fædrenehjem og har aldrig tabt de ne første Fortryllelse for mig og besynderlig nok noget vist gaade fuldt forventningsfuldt som ligesom slumrede saavel i den bevidst som i den ubevidste Natur og som dengang var den største Fortryl- lelse den er her endnu, men tillige en Følelse af at dette store rige Livs Gaade har jeg ikke været istand til at løse om end Nøg- len har været mig given, men jeg har ikke havt Haand til at bruge den eller Mod eller Øie til at see og udnytte alle de Anlednin- ger og Veie der var lagt for mig.

Tiden gaaer, det lakker svært mod Aften, jeg skal snart gjøre Regnskab for min Huusholdning, og det seer galt ud kjære Børn med det Regnskab. Det var ikke saaledes i mine høit flyvende Drømme. - Ak Gud vær mig Synder naadig. Var det Guds Villie at jeg skal drage herfra for at leve et andet Sted paa Jorden jeg vil altid sukke efter Vosborg som efter et Canaan, skjøndt jeg vel

maatte bekjende at jeg ei hvor gjerne jeg vilde har forstaaet at leve her, og naar man spørger mig hvad har Du gjort, hvad har Du udrettet, viis mig Din Dagsgjerning, saa maa jeg svare Ingenting heelt alting halvt. Halvhed har været min Ulykke. Jeg vilde saa gjerne døe her, men Guds Villie skee i alle Ting.

-----ooOoo-----

Det kunde maaskee mere Eder at vide hvorledes Vosborg saae ud dengang. Taarnet og Ladegaarden var som nu naar man kom over Vindelbroen var der isteden for den ziirlige Muurindhegning en Stakitværk der paa den ene Side gik indenfor de store Lindetræer og paa den anden til det nordøstre Hjørne af det nørre Huus man kóm ei heelt ind i Borgegaarden da det nuværende nordvestre Vindu paa det østre Huus dengang var Hovedindgangsdør, det grønne Cabinet en Gang, der førte til Nystuen. Vor Spisestue var baade Daglig- og Spisestue, gjennem det nuværende Buffet, der da kaldtes gule Stue gik man til Salstrappen der altsaa optog nuværende Toiletværelse hvorimod der var et venligt Gjæsteværelse i den sydøstlige Ende af Huset. Grandmamas Dagligstue kaldtes dengang Cabinet eller maaskee var det endnu Sovekammer hvilket jeg ei husker saa nøie og bagved laae nogle Pulterkamre osv., saa kom Gangen saa i det søndre Huus Kjøkkenet, Pigekammer Jomfrubuur Pulterkamre og en heel Deel Huller der endte i en Rullestue.

-----ooOoo-----